

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: filozofie

Studijní program: Učitelství pro 2. stupeň ZŠ

Studijní obor: Občanská výchova – Anglický jazyk
(kombinace)

Asimilace imigrantů z východních zemí v ČR

The Assimilation of Eastern Immigrants in the Czech Republic

Diplomová práce: 2011–FP–KFL–206

Autor:

Markéta Neumannová

Podpis:

Adresa:

Dlouhý Most 267

463 12, Dlouhý Most

Vedoucí práce: Mgr. Marie Holá

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
88	2	6	5	37	11

V Liberci dne: 28. 04. 2011

Čestné prohlášení

Název práce: Asimilace imigrantů z východních zemí v ČR
Jméno a příjmení Markéta Neumannová
autora:
Osobní číslo: P06100025

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má diplomová práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé diplomové práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 28. 04. 2011

Markéta Neumannová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí práce Mgr. Marii Holé za trpělivost, čas a podnětné rady, které mi při konzultacích s ochotou poskytovala.

Dále chci na tomto místě poděkovat rodině, jež mi vštípila kladný vztah ke vzdělávání a morálně mne po dobu studia podporovala.

Můj velký dík dále patří respondentům, kteří se nezištně zúčastnili dotazníkového šetření, bez něhož bych neměla možnost diplomovou práci dokončit. Zároveň si velmi vážím těch, kteří mi pomohli kontakty na respondenty získat.

Zvláštní poděkování patří mé kamarádce Elišce Součkové-Vrzalové za její výrazné motivování, díky němuž jsem byla schopna přestát zlomové životní situace, jež mne po dobu studia potkaly.

Anotace

Diplomová práce na základě dostupných pramenů, výsledků z dotazníkového šetření a statistických dat popisuje a analyzuje současný stav asimilace ukrajinské minority v České republice. Zejména je práce zaměřena na úspěšnost začlenění přistěhovalců z této východní země s ohledem na udržení vlastních kulturních zvyklostí a jejich kompatibilitu s majoritní kulturou České republiky. Pozornost je zaměřena na odlišnosti ve způsobu života u nás a na Ukrajině. Středem zájmu je také vývoj politické a ekonomické situace Ukrajiny od roku 1993. Dále je v práci naznačen vývoj postavení ukrajinské populace v České republice v historickém kontextu. Vykresleny jsou aktuální události, které hýbou ukrajinskou společností.

Klíčová slova: asimilace, Ukrajinci, menšina, migrace, multikulturalismus, hodnoty, tradice

Annotation

The Diploma Thesis describes and analyses a current stage of the Ukrainian minority assimilation in the Czech Republic on the basis of sources, results of questionnaires and statistical data. A piece of work concentrates on success in integration of these eastern immigrants in the context of cultural values retention and the compatibility with major Czech culture. Attention is also paid to differences between the Czech and Ukrainian way of living. Next, it focuses on political and economical progress in Ukraine since 1993. Furthermore, the conception of Ukrainians' status development in the Czech Republic in relation to historical events is mentioned. The thesis gives account of present matters that influence Ukrainian society.

Key words: Assimilation, Ukrainians, Minority, Migration, Multiculturalism, Values, Traditions

Annotation

Die Diplomarbeit aufgrund der verfügbaren Quellen, der Ergebnisse einer Umfrage und statistischen Daten beschreibt und analysiert die Assimilation der ukrainischen Minderheit in der Tschechischen Republik. Insbesondere ist die Arbeit auf die erfolgreiche Integration von Zuwanderern aus diesem Ost-Land mit Rücksicht auf die Wahrung der kulturellen Bräuche und deren Kompatibilität mit der Majoritätskultur der Tschechischen Republik. Die Aufmerksamkeit wird auf die Unterschiede in der Art und Weise des Lebens in unserem Land und in der Ukraine konzentriert. Der Schwerpunkt liegt auf politischer und wirtschaftlicher Entwicklung der Situation in der Ukraine seit dem Jahre 1993. Die Diplomarbeit skizziert auch den Entwicklungsstand der ukrainischen Bevölkerung in der Tschechischen Republik im Rahmen der historischen Fakten. Trägt man die tatsächlichen Ereignisse, die die ukrainische Gesellschaft bewegen.

Schlagworte: Assimilation, Ukrainern, Minorität, Migration, Multikultur, Wertes, Gewohnheiten

Obsah:

Úvod.....	10
1. Migrace a multikulturalismus	12
1.1 Determinanty migrace.....	17
1.2 Cirkulační migrace.....	18
1.2.1 Význam ukrajinské pracovní migrace	19
1.3 Ukrajinské diaspory	20
1.4 Národností menšiny v ČR, jejich postavení a práva	21
2. Historie ukrajinského národa	26
2.1 Politická situace	27
2.1.1 Oranžová revoluce	27
2.1.2 Volby 2010	29
2.2 Obraz ukrajinské ekonomiky	29
3. Každodenní život	31
3.1 Kultura a tradice.....	31
3.1.1 Sportovní nadšení	33
3.2 Umělecká tvorba	34
3.2.1 Literatura.....	34
3.2.2 Film.....	36
3.2.3 Hudba.....	37
3.3 Turismus	39
3.3.1 Doprava.....	39
3.4 Posun kupředu v mediální oblasti	40
4. Postavení ukrajinské menšiny v ČR	41
4.1 Původ Ukrajinců u nás	41
4.1.1 Hodnotové vymezení	44
4.1.2 Religiozita.....	44

4.2 Způsoby získávání práce.....	46
4.2.1 Klientský systém.....	46
4.2.2 Místa pracovní poptávky	49
4.2.3 Pracovní podmínky	49
4.3 Proces legalizace pobytu.....	50
4.3.1 Dokumenty potřebné pro legální pobyt v České republice.....	51
5. Aktuální stav	56
5.1 Současný pohled na ukrajinskou minoritu.....	56
5.2 Důvody k migraci	56
5.3 Dotazníkový výzkum části ukrajinských imigrantů v ČR: osobní příběhy	59
Nataša – zamilovala jsem si hostitelské město	60
Diana – na Ukrajině se ženy jen stěží prosadí	62
Viktorija – návrat domů možná ve stáří.....	63
Mykola – bydlet v Praze bylo vždy mým snem.....	65
Marija – cesta za lepší prací směřovala do Čech	65
Marije – budoucnost v ČR je perspektivnější.....	66
Alena – pokud chce člověk něco dokázat, musí si za tím jít	67
Vladimír – na Ukrajině je velká korupce.....	68
Irena – havárie Černobylu nás donutila odejít	69
Petro – plánuje návrat kvůli rodině.....	70
Vasyl – na Ukrajině je větší úcta k rodičům	71
Larisa – čeští lékaři mi uzdravili dceru.....	71
Ludmila a Boris – zdravotní péče je v ČR dostupnější.....	72
Maria – víra v Boha mi pomáhá překonávat životní problémy	73
Artem – rád poznávám nové lidi.....	75
Žaneta – maminka je původem Češka	76

5.4 Shrnutí dotazníkového šetření	77
Závěr	79
Slovníček	81
Seznam literatury a zdrojů	82
Seznam zdrojů tabulek, grafů, příloh a obrazového materiálu	87
Seznam příloh	88

Úvod

Diplomová práce je zaměřena na problematiku, která se mě jako občana České republiky bezprostředně týká, tj. aktuální stav začlenění ukrajinských imigrantů do české společnosti. Obecně platí, že teprve hlubší pochopení věci může člověku pomoci v utvoření vlastního názoru, objektivního nadhledu a porozumění. Cílem práce je objasnit, jakým způsobem se přistěhovalcům z východních zemí daří, či nedaří začlenit do života v České republice. Tento proces budu sledovat na vzorku ukrajinské minority se zaměřením na udržení kulturních zvyklostí a jejich kompatibilitu s českou majoritní kulturou.

Důvodem zvolení tématu asimilace ukrajinských imigrantů v ČR je snaha o aktuální pohled na tuto problematiku, neboť stojí v pozadí živějších politických debat a diskusí české společnosti, které se soustředí především na romskou a vietnamskou část národnostních skupin v ČR.

Jak vyplývá z údajů Institutu pro evropskou politiku EUROPEUM, veřejné mínění vykreslující postoj české společnosti k Ukrajincům není příliš dobré.¹ Stále přetrvává tendence, kdy česká společnost považuje ukrajinské imigranty zejména za levnou pracovní sílu. V roce 2005 uskutečnilo Centrum pro výzkum veřejného mínění šetření oblíbenosti národnostních menšin v ČR. Tento průzkum ukázal, že Češi hodnotí Ukrajince jako jednu ze skupin nejméně oblíbených národností.²

Nicméně situace je taková, že migrace patří k velmi stresujícímu zážitku, jenž ovlivní i pozdější život migranta. Proto bude pozornost věnována závažným důvodům, které vedou ukrajinské občany k odchodu z mateřské země. Právě tato skutečnost ve mně vyvolala zájem dozvědět se o ukrajinské menšině žijící v naší zemi více, než o čem vypovídají dostupná fakta.

V teoretické části bude popsán stav na českém trhu práce s ohledem na dostupnost volných míst pro imigranty. Podrobněji přiblížena budou fakta týkající se zprostředkovatelského systému, který je v pracovních kruzích této minority denní

---

¹ KRÁL, David. *Institut pro evropskou politiku EUROPEUM* [online]. 2007 [cit. 2011-02-09]. Ukrajina a EU – členství, či partnerství? Česká perspektiva. Dostupné z WWW: <www.europeum.org/doc/pdf/866.pdf>.

² KUNŠTÁT, Daniel. *Centrum pro výzkum veřejného mínění: Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.* [online]. 2005 [cit. 2011-02-09]. Náš vztah k jiným národům a národnostem. Dostupné z WWW: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?lang=0&disp=zpravy&r=1&shw=100459>>.

rutinou. Práce bude také zkoumat vývoj postavení ukrajinské menšiny v ČR od roku 1989.

Praktická část bude porovnávat výsledky výzkumu, který provedla skupina odborníků pod vedením doc. RNDr. Dušana Drbohlava, CSc. v roce 1999 s nově zjištěnými údaji. Cílem nového průzkumu je ověřit, zda se úroveň asimilace ukrajinské komunity v ČR změnila oproti situaci známé z výše uvedeného šetření. Zdůrazněny budou shodné, ale i odlišné aspekty a výsledky obou dotazníkových sběrů dat.

1. Migrace a multikulturalismus

V dnešní době není migrace neznámým jevem. Každý se s ní setkal, avšak málokdo ví, co vede k tomu, že se lidé odhodlají opustit svoji domovinu a vydají se mnohdy na dalekou cestu bez jistot, přátel, rodiny a někdy i peněz. Důležité je uvědomit si, že migrace má na daného jedince zcela zásadní vliv. Nejen, že působí na lidskou psychiku, ale ovlivní také budoucnost migranta. Samotné rozhodnutí se pro migraci není pro většinu lidí vůbec snadné. U těchto lidí dochází k oslabení, někdy i přetrhání rodinných a přátelských vazeb, což vede ke značně omezeným možnostem v navazování dalších sociálních kontaktů.

Komunita ukrajinských přistěhovalců patří v České republice k té nejpočetnější.³ Podle výsledků výzkumu považují ukrajinští imigranti zejména své počátky žití u nás za obtížné.⁴ Lidé, kteří nejsou k otázce migrace lhostejní, si uvědomují, že se imigranti ve vnějších znacích někdy příliš neliší od trvalých obyvatel daného území. Nicméně hned při dalším, již přímém setkání zjistíme, že se objevují například komunikační bariéry, které nám znemožňují jakýkoli další kontakt. Z toho pak vyplývají různé nepříjemné a problematické situace, které ani jedna strana není schopna okamžitě vyřešit. Nutné je zamyslet se nad tím, pro koho je tato situace více obtížná. Pro člověka, který se pohybuje mezi svými, narodil se v dané zemi, nese v sobě kulturní zvyklosti, ví na koho se obrátit, kde a koho se zeptat? Nebo pro jedince, který se ocitl v tíživé životní situaci, která ho donutila odejít ze své země například kvůli ekonomickým problémům a politické nestabilitě, aby si někde jinde zajistil důstojné podmínky pro život svůj a svých blízkých?

Málokdo se zamýšlí nad oběma stranami jedné mince a spíše se soustředíme na sebe samé. Ale kde je dáno, že se v podobné situaci, byť jen na krátkou dobu, neocitneme někdy i my? Tento stav může nastat při studijním pobytu v zahraničí, při pracovní stáži, nebo kvůli mnohem závažnějším okolnostem, které nás přimějí opustit rodnou vlast.

---

³ Český statistický úřad [online]. 2007 [cit. 2011-03-05]. Počet cizinců v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001>.

⁴ ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 83. ISBN 80-7178-648-9.

Důležitým aspektem v budování vztahu mezi námi, nebo mezi námi a imigranty je bezpochyby komunikace. Třebaže chování nelze zjednodušit na samotnou komunikaci, přináší právě komunikace obzvláště velké riziko nepochopení. Obecně řečeno, komunikace je předávání, přijímání a zpracování informací a v každé části tohoto řetězce mohou nastat problémy vedoucí k již zmíněnému nepochopení.⁵

V případě, že bychom měli všichni stejný původ, historii a zvyklosti, používali bychom stejný komunikační styl, tj. způsob sdělení informace, řeč, gesta apod., byly by komunikace a vzájemné porozumění celkem jednoduchou záležitostí. Skutečnost je však jiná. Nikdo nereaguje v jedné konkrétní situaci totožně, byť je ze stejného prostředí, natož pak pocházíme-li každý odjinud. Proto je potřeba uvědomit si, že komunikační styly Romů, Afgánců, Vietnamců, Ukrajinců a dalších etnik jsou v mnoha ohledech zcela odlišné od stylu příslušníků majoritní společnosti ve střední Evropě, neboť byly determinovány jinými faktory, podmínkami a vycházely ze zcela jiných tradic, než s jakými se setkáváme v české společnosti.⁶

Odpovědí na otázku „Proč každý reagujeme odlišně?“ je tedy skutečnost, že každý pocházíme z jiného prostředí, ve kterém jsme převzali za své hodnoty dané společností, zvyklosti, chování, ale také s tím související předpojatost. Předpojaté chování pramení z hodnotových vzorců chování, tradic kultury a zkušeností společnosti s odlišnými lidmi. Nejvlivnějším faktorem v přístupu k ostatním je pak právě naše zažitá zkušenost, na jejímž základě vyvozujeme závěry.⁷

Mnohdy si ale neuvědomujeme, že jsou to pouze generalizované představy a očekávání, z nichž vznikají stereotypy, které je pak těžké překročit. Stereotypní chování je dobré v případě, že neškodí druhým. Použijeme-li však toto jednání v situacích, kdy hodnotíme druhé například pouze na základě toho, jakou mají barvu kůže, odkud přišli, co mají na sobě apod., pácháme tím velkou škodu zejména těm, jichž se toto působení stereotypů týká.⁸

---

⁵ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 13. ISBN 80-7178-648-9.

⁶ Tamtéž, s. 16

⁷ PAVLÍKOVÁ, Eva; SLÁDEK, Karel. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 8. ISBN 978-80-86818-95-5.

⁸ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 15. ISBN 80-7178-648-9.

S migrací také úzce souvisí pojem multikulturalismus. Tato teorie poukazuje na výhody, které vznikají při procesu společenské integrace národnostních skupin a jednotlivců do majoritní společnosti. Cílem je nejen zachování, ale zejména vyzdvižení specifických multikulturních odlišností. Zároveň by měl být tento proces prospěšný pro obě strany.⁹

Multikulturalismus lze popsat jako soužití různých kultur, které bývá málokdy bezproblémové. Z obecného hlediska je tato koexistence závislá na tom, do jaké míry se jednotlivé kultury liší, dále pak na ochotě respektovat tyto kulturní odlišnosti majoritní společnosti.¹⁰

Tím se multikulturní teorie liší od dříve uplatňovaných antidiskriminačních teorií, jejichž cílem bylo pouhé zajištění, aby stát, ve kterém se kultury prolínají, nečinil nic, co by mohlo vést k diskriminaci jednotlivce na základě jeho příslušnosti k menšinové či národnostní skupině. Tato právní ochrana ale nijak nepodporovala zachování a rozvoj kulturních rozdílů uvnitř státu.¹¹

Nejprve je ale nutné objasnit druhy procesu adaptace. Historie poukazuje zejména na čtyři procesy, které se formovaly postupně. V podstatě se dá říci, že jeden typ vyplývá z druhého a že zároveň také odpovídá zájmu daných států o příslušníky jiných národnostních skupin.¹²

Ve 20. a 30. letech 20. století byla popsána reprezentanty tzv. *chicagské školy* „asimilační teorie“. „*Ta vysvětluje adaptaci imigranta v novém prostředí jako přirozený proces vývoje, končící po čase vlastně nevyhnutelně splynutím, „rozpuštěním se“ v majoritní populaci.*“¹³

Druhým typem adaptace je model „*tavícího kotle*“ (melting pot), známý především z období osidlování dnešních Spojených států amerických v 17. století. Tato teorie přiznává minoritní populaci určitou roli na spolupodílení se při tvorbě národa.¹⁴

---

⁹ POSPÍŠIL, Ivo. Práva národnostních menšin: Mezi univerzalismem lidských práv a partikularismem skupinových odlišností. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 25. ISBN 80-86861-97-X.

¹⁰ KREJČÍ, Jaroslav. Problémy multikulturality. In *Kontrastní hodnoty a multikulturní společnost: sborník z mezinárodní konference 19. až 22. září 2001 v Praze*. Praha: Filosofia, 2002, s. 13. ISBN 80-7007-162-1

¹¹ Tamtéž, s. 25-26

¹² ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 24. ISBN 80-7178-648-9.

^{13, 14, 15} Tamtéž

Další typ, tzv. koncept „*salátové mísy*“ reaguje na migrační realitu a vyjadřuje společné soužití národnostních skupin mezi sebou a majoritní populací.¹⁵

Čtvrtým procesem je „*strukturální integrace*“, která představuje všeobecnou rovnoprávnost imigrantů se společnostmi, ve které žijí. Tento proces je označován za přirozený a ideální, neboť v sobě zahrnuje možnost zachování specifických rysů chování dané národnostní skupiny.¹⁶

Šišková dále uvádí tři modely politického přístupu k imigrantům. Každý model vlastně odpovídá předchozím stupňům adaptace cizinců v novém státě. První typ, tzv. „*diskriminační model*“, vychází z toho, že imigranti pobývají v daném státě pouze dočasně s cílem navrátit se zpět domů. Jejich začlenění do společnosti je pouze částečné, protože ani jedna strana neusiluje o celkovou integraci. Naopak právní mechanismy znemožňují, aby měli cizinci přístup do více sfér života majority. V současné době je tento model viditelný v Německu, Rakousku a Švýcarsku.¹⁷

Dalším typem je „*asimilační model*“ a jak už vyplývá z názvu, opírá se o rychlé, ale bohužel jednostranné adaptování imigranta v nové společnosti. Kompenzací za zisk občanství, práv a povinností majority je ztráta specifických kulturních a sociálních zvyklostí a mateřského jazyka. Přesněji řečeno imigrant se musí naučit komunikovat v jazyce novém a své chování musí přizpůsobit sociálním rysům většiny. Nejvýrazněji lze tento model vysledovat ve Francii.¹⁸

Posledním typem je právě „*multikulturální model*“, někdy označován jako pluralitní. Tento model je vystavěn na základě multikulturální teorie, neboť podporuje rozdíly mezi minoritou a majoritním obyvatelstvem. Odlišnosti jsou patrné zejména v jazyce, kterým obě skupiny hovoří, dále kulturou, sociálními vztahy a způsobem společenského života. Imigranti jsou vybaveni totožnými právy napříč všemi společenskými sférami a zároveň se neočekává, že se vzdají svých specifík.¹⁹ „*Naopak, na specifice minorit se staví a stát všemožně intervenuje ve směru podpory jejich rozvoje.*“ Mezi představitele tohoto modelu se řadí Austrálie, Kanada, Švédsko, ale do

---

¹⁶ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturální společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 24. ISBN 80-7178-648-9.

¹⁷ Tamtéž, s. 25

¹⁸ Tamtéž

¹⁹ PETRUCIOVÁ, Jelena; FEBER, Jaromír. Multikulturalismus jako komunikační problém : (kulturně antropologický aspekt). Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2005, s. 16. ISBN 80-7368-082-3.

jisté míry také Nizozemí a USA.²⁰ Nicméně je nutné podotknout, že se většinou setkáváme s modifikacemi jednotlivých typů, neboť se ve své ryzí formě téměř nevyskytují.

Multikulturní přístup ze strany státu k národnostním komunitám existuje zejména ve vyspělých demokratických zemích, jejichž obyvatelé pocházejí z odlišného kulturního prostředí. V některých státech jako např. v již zmíněné Austrálii, Kanadě či Švýcarsku koresponduje multikulturní teorie s politikou daného státu. Je to zejména kvůli faktu, že tyto státy jsou tzv. mnohonárodnostní a je tedy potřeba daným skupinám národností a kultur zajistit nejen určitou ochranu, ale také prostor pro jejich kulturní rozvoj.²¹

Na problém lze narazit v případě, že se střetnou kultury vzdálené a tedy velmi odlišné. Největším problémem v dnešní době bývá střet hodnot evropských kultur s hodnotami emigrantů z „*Třetího světa*“. Ty se od sebe liší zejména náboženským vyznáním. „...*Pokud odtamtud přicházejí lidé kulturně přizpůsobení kterékoli z verzí Západní civilizace, tj. křesťanské či sekulární, nevznikají dodatečné problémy.*“²² Přistěhovalci se tak ocitají v situaci, kdy se musí rozhodnout, zda se svých původních tradic vzdát a podřídít se většině, nebo je zachovat a odcizit se tak novému prostředí. U vzdělaných skupin migrantů bývá asimilace poměrně úspěšným způsobem soužití.²³

Jelikož v dnešním světě existuje řada rozmanitých a osobitých kultur, které se vyznačují zejména bohatstvím hodnot, musí také existovat vhodný a citlivý přístup k těmto odlišnostem. Nelze proto na ostatní nahlížet pouze ze svého úhlu pohledu, etnocentrických potřeb a zájmů, ale měli bychom se snažit nahlížet na ostatní z jejich perspektivy. Současné společenské vědy zaměřují pozornost na přístup *kulturního relativismu*, neboť tento postoj vyžaduje, aby se na každou kulturu nahlíželo jako na unikát, který je možné poznat jedině za pomoci jemu vlastních specifických hodnot.²⁴

---

²⁰ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 25. ISBN 80-7178-648-9.

²¹ Tamtéž

²² KREJČÍ, Jaroslav. Problémy multikulturality. In *Kontrastní hodnoty a multikulturní společnost: sborník z mezinárodní konference 19. až 22. září 2001 v Praze*. Praha: Filosofia, 2002, s. 17. ISBN 80-7007-162-1

²³ Tamtéž, s. 24

²⁴ PETRUCIOVÁ, Jelena; FEBER, Jaromír. Multikulturalismus jako komunikační problém : (kulturně antropologický aspekt). Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2005, s. 16. ISBN 80-7368-082-3.

Česká republika je však zatím na počátku vlny emigrace, které západoevropské země dávno čelí. Je nutné si uvědomit, že soužití odlišných kultur závisí zejména na vůli všech zainteresovaných.

1.1 Determinanty migrace

Fakt, že většina migrantů odchází ze své země kvůli pracovně, či politicky nevyhovující situaci, odpovídá tomu, že hlavní část mezinárodních migrantů představují lidé v produktivním věku, tedy ekonomicky aktivní. Nicméně, celkový počet migrující komunity zaujímá asi jen 2 % z celosvětové populace. Důležitým aspektem také je, že se migranti mnohdy stěhují do geograficky blízkých států a často pouze na přechodnou dobu.²⁵

Obecně nejde říci, co bývá hlavním determinantem migrace. Příčin je samozřejmě více. Za jeden z hlavních důvodů lze označit chudobu. Proto se cílem imigrantů z méně vyspělých a rozvojových zemí stávají státy bohaté, ke kterým bezpochyby patří země západní Evropy, USA, Japonsko, vyspělé státy arabského světa atd. Zvláště značný nepoměr ve stabilitě a síle jednotlivých ekonomik, míře demokracie a svobody, ale také životní úrovni způsobuje, že se jednotlivci nebo i skupiny rozhodnou k odchodu do jiné země. Alarmujícím ukazatelem je neustálý propad rozdílů v rozložení hrubého domácího produktu (HDP) ve třetině nejbohatších, třetině středně bohatých a třetině nejchudších států světa.²⁶

Zatímco u prvně zmíněné skupiny států byl HDP v roce 1999 okolo 19 tisíc USD v přepočtu na 1 obyvatele, u poslední skupiny se tato hranice pohybovala na 200 USD. Z hodnot tedy vyplývá, že pokud bude i nadále docházet k propadu mezi nejbohatšími a nejchudšími ekonomikami světa, bude se zvyšovat i počet migrantů.²⁷

Rozvojové země zatím nejsou schopny zabezpečit ekonomický vývoj, politickou stabilitu a kvalitní podmínky pro život a práci pro neustále rostoucí počet obyvatel. Na druhé straně, bohaté a vyspělé státy nejsou ochotny otevřít ony pomyslné dveře a nabídnout pomocnou ruku každému, kdo si o ni řekne.

---

²⁵ ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 18. ISBN 80-7178-648-9.

²⁶ *Demografie* [online]. 2009 [cit. 2011-02-06]. Migrace. Dostupné z WWW: <http://www.demografie.info/?cz_migrace>.

²⁷ ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 19. ISBN 80-7178-648-9.

Aby si tyto státy zachovaly hospodářskou sílu, podporu politické stability a rozvoj životní úrovně své populace, uplatňují k regulaci přísunu mezinárodních migrantů migrační politiku. Proti tomuto trendu naopak bojují podnikatelé, kteří využívají příchozí imigranty jako levnou pracovní sílu.²⁸

Globální nárůst migrační mobility je podmíněn fungováním tří základních sil: konsolidací trhu, formováním lidského kapitálu a tvárností společnosti. Celkové vytváření a rozvoj trhu je procesem, který je založen na přeměně politických, ekonomických, sociálních, ale také psychologických složek společnosti. Jednoduše řešeno, celkový vývoj společnosti kopíruje celkový vývoj trhu a ekonomiky. Kýženým cílem je, aby měl tento komplexní proces neustále stoupající tendenci.²⁹

1.2 Cirkulační migrace

Jak již bylo nastíněno výše, trvalé usazení imigrantů v hostitelské zemi je méně častým jevem oproti tzv. *cirkulační migraci*.³⁰ Většinou je snaha migrantů zaměřena na co nejrychlejší výdělek peněz, což vede k vylepšení ekonomického a sociálního statusu v domovské zemi, kam se také poměrně velká část migrantů touží brzy vrátit. Nicméně po nějakém čase od návratu zpět tito migranti zjistí, že jim finance opět nestačí, neboť mezitím nebyli schopni získat práci ve vlasti a udržet tak své rodině životní úroveň. To vede k následné opakované migraci, zpravidla do té stejné země. Proto je tento proces označován za migraci cirkulační. Představuje vlastně jakýsi začarovaný kruh, ze kterého migrant není schopen vystoupit, nebo jednoduše nechce. Získá-li jednou emigrant zkušenost, jak vydělat potřebné peníze v ekonomicky vyspělejších státech, vede to k rozvoji jeho motivů a vyšších potřeb, které chce dále uspokojovat.³¹

Tento proces vyplývá z teorie lidských potřeb, která byla popsána americkým psychologem Abrahamem Haroldem Maslowem před téměř 70 lety.³² Popisuje systém uspokojování základních potřeb každého jedince, jakými jsou například potřeba potravy a tepla. Dosáhneme-li naplnění jednoho stupně, máme tendenci postupovat v této

---

²⁸ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 19. ISBN 80-7178-648-9.

²⁹ Tamtéž, s. 21

³⁰ LEONTIYEVA, Yana. *SOCIOweb : sociologický webzin* [online]. 20. 12. 2005 [cit. 2011-02-12]. Ukrajinci v ČR. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.

³¹ Tamtéž

³² ŘÍČAN, Pavel. Psychologie: Příručka pro studenty. Vyd. 2., dopl. Praha: Portál, 2008., s. 187-188. ISBN 80-7178-923-2.

pomyslné pyramidě k potřebám vyšším.³³ Výsledkem opakovaných mezinárodních přesunů (tam a zpět) je nabytí nových kvalit a zkušeností, což můžeme označit za nový „*lidský kapitál*“, díky němuž se riziko a cena při dalších migračních pohybech snižují, zatímco výdělek naopak viditelně stoupá.³⁴

1.2.1 Význam ukrajinské pracovní migrace

Novodobý pracovní migrant z Ukrajiny neboli „*Zarobitčan*“ nemá jednoduché své společenské postavení nejen v hostitelském státě, ale ani ve své mateřské zemi. Na jedné straně jsou pracovní migranti z ruský mluvících zemí v ČR bráni jako levná pracovní síla, která se navíc často stává obětí vykořisťování svými klienty, či zaměstnavateli, na straně druhé je na ně na Ukrajině pohlíženo jako na lidi, kteří utrácí velkou část vydělaných peněz, neboť nakupují zboží, investují do nemovitostí a vzdělání svých dětí, zakládají vlastní firmy a následně předávají zkušenosti získané pobytem v zahraničí.³⁵ Na Ukrajině dochází díky práci emigrantů mimo mateřskou zemi ke snížení nezaměstnanosti, což vede ke snížení sociálního napětí v zemi. Bohužel se ale tito migranti po svém návratu domů setkávají se závistí, nevlídným přístupem ostatních a často se také stávají oběťmi kriminálních činů svých krajanů. Podle odhadů se za hranicemi Ukrajiny pohybuje okolo 5 – 7 milionů ukrajinských občanů, kteří si vydělají asi 5,5 mld. dolarů ročně, což je polovina ukrajinského státního rozpočtu.³⁶ Tento údaj vypovídá o tom, jak je ekonomická situace na Ukrajině závažná.

Ukrajinská migrační komunita patří společně se slovenskou k těm nejpočetnějším v ČR. To je také důvodem, proč je význam studia ukrajinské pracovní migrace v Česku důležitý. Poměr Ukrajinců z celkového počtu všech skupin cizinců v ČR dosáhl na konci předchozího roku přibližně 25 %, z čehož nadpoloviční většina měla povolený dlouhodobý pobyt. Právě tato část ukrajinských imigrantů se vyznačuje vysokou ekonomickou aktivitou. Dle posledních údajů ČSÚ pracuje na našem území zhruba 44500 občanů Ukrajiny v legálním zaměstnaneckém poměru.³⁷

---

³³ ŘÍČAN, Pavel. Psychologie: Příručka pro studenty. Vyd. 2., dopl. Praha: Portál, 2008., s. 187-188. ISBN 80-7178-923-2.

³⁴ ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 22. ISBN 80-7178-648-9.

³⁵ JANSKÁ, Eva. Ukrajinec-symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině?. *Geografické rozhledy* [online]. 2006, 5, [cit. 2011-03-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.geografickerozhledy.cz/gallery/casopis/120-1181654953.pdf>>.

³⁶ KOČÍK, René; LIVINSKÝ, Oleksa (2005). Největší investor na Ukrajině? Zarobitčani! Podkarpatská Rus 1/2005, s. 9.

³⁷ Český statistický úřad [online]. 2010 [cit. 2011-03-06]. Cizinci-zaměstnanost. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_zamestnanost>.

1.3 Ukrajinské diaspory

Podle odhadů žije mimo svou domovinu okolo 150 milionů lidí. Migrační komunitu lze rozdělit zhruba na dvě stejné poloviny, z toho jedna pobývá v rozvinutých státech a druhá polovina migrantů naopak v rozvojových oblastech. Co se týče sedmi nejbohatších států světa, kam patří Německo, Francie, Velká Británie, Itálie, Japonsko, Kanada a USA, žije zde asi třetina všech mezinárodních migrantů.³⁸ Tak jako každoročně přibývá počet lidí, vzrůstá i počet celosvětové migrační populace přibližně o 2 – 4 miliony.³⁹ Ukrajinskou diasporu dnes představuje až 16 milionů migrantů.⁴⁰ Již v roce 1967 vznikl Světový kongres Ukrajinců, který zastřešuje ukrajinské organizace celého světa a dále jsou v jeho centru pozornosti veškeré ukrajinské diasporní aktivity a zahraniční politika Ukrajiny.⁴¹

Hlavními cílovými státy jsou země vyspělé, kulturně, či jazykově podobné, nebo geograficky nepříliš vzdálené. Patří sem Argentina, Austrálie, Česká republika, Francie, Chorvatsko, Izrael, Kanada, Maďarsko, Německo, Norsko, Polsko, Portugalsko, Řecko, Švýcarsko, USA a Velká Británie.⁴² Z celkového počtu emigrantů směřuje pouze třetina mimo Společenství nezávislých států, což je organizace sdružující 9 z 15 bývalých svazových republik Sovětského svazu, kam od roku 1991 patří Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldavsko, Rusko, Tádžikistán a Uzbekistán. Mezi 5 nejžádanějších cílových zemí ukrajinských emigrantů patří v poslední době kromě ČR také Polsko, Německo, Itálie a USA.⁴³

Ukrajinská národnostní skupina v ČR se začínala uskupovat ve větší míře až po listopadové Sametové revoluci roku 1989. Postupem času u nás byly založeny různé spolky a občanská sdružení, které se dodnes aktivně podílejí na existenci vzdělávacích,

---

³⁸ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturální společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 18. ISBN 80-7178-648-9.

³⁹ Tamtéž

⁴⁰ *Cizinci v České republice: Stránky Ministerstva práce a sociálních věcí o integraci cizinců* [online]. 2011. 17. 06. 2005 [cit. 2011-02-06]. Dějiny a současná situace Ukrajiny. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=160>>.

⁴¹ UHRINOVÁ, Mária. *Ukrajinci.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-02-06]. Ukrajinci ve světě a v Čechách. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/diaspora-svet/detail/ukrajinci-veasvete-a-vacechach/>>.

⁴² *Demografie* [online]. 2009 [cit. 2011-02-06]. Migrace. Dostupné z WWW: <http://www.demografie.info/?cz_migrace>.

⁴³ *Cizinci v České republice: Stránky Ministerstva práce a sociálních věcí o integraci cizinců* [online]. 2011. 17. 06. 2005 [cit. 2011-02-06]. Ukrajina. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=160>>.

kulturních i sportovních programů, dále pak organizují vydávání novin a časopisů v ukrajinském jazyce a také zajišťují humanitární pomoc Ukrajině.⁴⁴

1.4 Národností menšiny v ČR, jejich postavení a práva

Zájem o národnostní menšiny a jejich práva v ČR se objevil ve větší míře teprve po roce 1989 a masivně v druhé polovině 90. let, kdy současně vznikl zájem o mezinárodní práva a problematiku národnostních menšin. Důvodem vzniku těchto teorií byl vývoj celého mezinárodního společenství a mezinárodního uskupení po přelomovém roce 1989. Toto období se vyznačuje střetem mezi univerzalismem a partikularismem, tj. prosazováním dílčích zájmů národnostních menšin před zájmy většiny. Právě ochrana a respektování menšin patří k hlavním tématům na mezinárodní politické scéně současnosti. Tento jev je výsledkem liberálních teorií demokracie jednotlivých států.⁴⁵

Pospíšil tvrdí, že aby bylo fungování klasické liberální demokracie zajištěno, musí se opírat o vzájemnou existenci názorové většiny a menšiny. Jinými slovy, základem této teorie demokracie je výskyt pozitivních a negativních společenských konfliktů. Z teoretického hlediska odlišujeme hned několik přístupů státu k menšinám a jejich příslušníkům. Základním rozdílem je způsob přístupu k těmto skupinám. Ten může být pasivní, nebo aktivní. Druhá zmíněná metoda je pro národnostní menšiny samozřejmě přínosnější.⁴⁶

Právní ochrana menšin je však pomyslnou nejnižší příčkou v oblasti zacházení s příslušníky národnostních minorit. Aby byla ochrana zajištěna co nejkvalitněji, musí k tomu být vytvořeny adekvátní právní nástroje, které zajistí, že proti příslušníkům menšinových a dalších národnostních skupin nebudou podnikány žádné zásahy v rozporu s lidskými právy. Zároveň se musí nahlížet na respektování odlišností jednotlivých minoritních komunit. Národnostní prosazování specifických zájmů je tedy nosným pilířem výše zmíněné ochrany, ať už nahlížíme na příslušníky, jichž se tato ochrana týká, nebo na samotné uplatňování práv v jejím rámci.

---

⁴⁴ PAVLÍKOVÁ, Eva; SLÁDEK, Karel. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 19. ISBN 978-80-86818-95-5.

⁴⁵ POSPÍŠIL, Ivo. Práva národnostních menšin: Mezi univerzalismem lidských práv a partikularismem skupinových odlišností. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 14. ISBN 80-86861-97-X.

⁴⁶ Tamtéž, s. 15-17

Tento jev však často naráží na protipól, tedy na univerzální dodržování lidských práv, které přísluší všem lidem. Doposud je Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin stěžejním obecně platným dokumentem na evropském kontinentu.⁴⁷ Nicméně v ČR existují ještě další, bilaterální smlouvy a dohody, které upravují práva národnostních minorit a kterými je náš stát vázán.⁴⁸

Nejprve je však nutné rozlišit, s jakými typy osob se na našem území můžeme setkat. Rozhodujícím atributem je vztah příslušníka menšiny k České republice, což vyplývá z mezinárodního práva a také z právního řádu ČR. Základní právní vztah je vyjádřen státním občanstvím. Každý občan, který se na našem území narodil, jej nabyt, z čehož plynou určitá práva, ale také povinnosti. Výhodou, která z tohoto vztahu vyplývá, je fakt, že občané ČR nesmí být ze země vyhoštěni. To vysvětluje, proč cizinci, kteří do naší země přijdou z důvodu špatných ekonomických podmínek v mateřské zemi a s cílem být ekonomicky aktivní, o tento statut mnohdy usilují. Samozřejmě zde hraje velkou roli zamýšlená délka pobytu.⁴⁹

Specifickou skupinou cizinců na našem území jsou uprchlíci. Uprchlíci neboli azylanti jsou osoby, kterým byl přiznán azyl. Česká republika uděluje azyl osobám pronásledovaným podle vymezení Ženevské úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, a to v případě sloučení rodiny, nebo z humanitárních důvodů.⁵⁰ Tito lidé dle mezinárodního práva a Listiny základních práv a svobod sice nejsou občany ČR, ale jejich pozice je stabilnější než postavení cizinců obecně, neboť nesmějí být z naší země deportováni.⁵¹ Dle údajů ČSÚ platných ke konci roku 2008 zaujímá ukrajinská komunita 4% z celkového počtu poskytnutých azylů Odborem azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR – viz příloha č. 9.⁵²

---

⁴⁷ POSPÍŠIL, Ivo. Práva národnostních menšin: Mezi univerzalismem lidských práv a partikularismem skupinových odlišností. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 17-18. ISBN 80-86861-97-X.

⁴⁸ *Vláda ČR* [online]. 2004 [cit. 2011-03-04]. Mezinárodní dokumenty - bilaterální dokumenty. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/bilateralni-dokumenty-16094/>>.

⁴⁹ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 31. ISBN 80-7178-648-9.

⁵⁰ *Cizinci v České republice: Stránky Ministerstva práce a sociálních věcí o integraci cizinců* [online]. 2005 [cit. 2011-03-05]. Slovník pojmů. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=4>>.

⁵¹ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 32. ISBN 80-7178-648-9.

⁵² *Český statistický úřad* [online]. 2009 [cit. 2011-03-05]. Aktuálně platné azyly - 10 nejčastějších státních občanství. Dostupné z WWW: <[www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/690038ADF5/\\$File/c03t17.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/690038ADF5/$File/c03t17.pdf)>.

Vstup na české území a pobyt cizinců u nás je řízen migrační politikou našeho státu. Poslanecká sněmovna ČR vymezila pojem národnostních menšin a příslušníků národnostních menšin zákonem 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Konkrétně § 2 zní:

1) Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.

2) Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.⁵³

Výše uvedená definice tedy popisuje, že za národnostní menšinu bývá označena početná skupina občanů ČR, jejíž historie je spjatá s historií našeho státu, a která se většinou odlišuje jazykem, původem, kulturou a tradicemi. Soudržným prvkem takové skupiny je pak snaha o udržení a rozvoj svébytnosti dané menšiny.

Jak dále vyplývá z údajů Vlády ČR, na našem území pobývá 12 národnostních minorit: bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, romská, rusínská, ruská, řecká, slovenská, srbská a ukrajinská. Každá z předchozích menšin má podle početnosti, historického i současného postavení v ČR 1 až 3 zástupce v Radě vlády pro národnostní menšiny.⁵⁴ V ČR se můžeme setkat ještě s celou řadou dalších národností, avšak jejich příslušníci nejsou občany našeho státu, a proto nemohou být za menšinu považováni. Jedná se například o početnou skupinu Vietnamců, občanů Moldavska, Číny, USA a dalších.⁵⁵ Jak je zřejmé již z označení, postavení národnostní menšiny není totožné s postavením většiny dané společnosti. Na základě této skutečnosti je zapotřebí, aby se k menšinám přistupovalo v souladu s jejich zájmem a rozvojem, a nedocházelo tak k potlačování, či dokonce porušování práv národnostních menšin.

---

⁵³ Vláda ČR [online]. 2006 [cit. 2011-03-06]. Národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/nm/mensiny/narodnostni-mensiny-15935/>>.

⁵⁴ Vláda ČR [online]. 2006 [cit. 2011-03-12]. Rada vlády pro národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/nm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>>.

⁵⁵ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 31-33. ISBN 80-7178-648-9.

Podle Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin mají příslušníci těchto minorit následující práva:

- a) příslušník má právo volby, zda chce být za příslušníka menšiny považován, či nikoli, a současně nesmí být na základě svého rozhodnutí znevýhodňován;
- b) příslušníkům národnostních menšin musí být zaručeno právo rovnosti před zákonem;
- c) právo na ochranu před diskriminací vyplývající z příslušnosti k národnostní menšině;
- d) právo na podporu podmínek nezbytných k zachování a rozvoji své kultury, identity, jazyka, tradic a kulturního dědictví.⁵⁶

Stěžejním cílem, který je obsažen v kontextu celé smlouvy, je zabránění projevům rasové diskriminace. Definice rasové diskriminace pochází již z roku 1965, kdy byla podrobně popsána v dokumentu OSN, konkrétně v Čl. 1 Úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace, který zní následovně:

„...Výraz "rasová diskriminace" v této úmluvě znamená jakékoli rozlišování, vylučování, omezování nebo zvýhodňování založené na rase, barvě pleti, rodovém nebo národnostním nebo etnickém původu, jehož cílem nebo následkem je znemožnění nebo omezení uznání, užívání nebo uskutečňování lidských práv a základních svobod na základě rovnosti v politické, hospodářské, sociální, kulturní nebo v kterékoli jiné oblasti veřejného života.“

„...Za rasovou diskriminaci nejsou považována zvláštní opatření, učiněná výhradně pro zajištění přiměřeného rozvoje některých rasových nebo etnických skupin nebo jednotlivců, kteří potřebují takovou ochranu, jež může být nezbytnou k tomu, aby jim zabezpečila rovné užívání nebo výkon lidských práv a základních svobod, pokud ovšem tato opatření nevedou k zachovávání rozdílných práv pro různé rasové skupiny a pokud nezůstanou v platnosti po dosažení cílů, pro které byla přijata.“⁵⁷

Tato směrnice však není jediná, která se termínem diskriminace zabývá. Jedna z novějších podob je ustanovena v dokumentu 2000/43/ES Evropské unie z 29. června 2000. Zaměřuje se na rovné zacházení s osobami bez ohledu na rasový nebo etnický původ.⁵⁸

---

⁵⁶ Rada Evropy [online]. 1998 [cit. 2011-03-12]. Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin. Dostupné z WWW: <http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=45&Itemid=73>.

⁵⁷ Informační centrum OSN v Praze: Dokumenty OSN [online]. 2005 [cit. 2011-03-10]. Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/>>.

⁵⁸ Europa: Portál Evropské unie [online]. 19. 07. 2000 [cit. 2011-03-10]. Směrnice Rady 2000/43/ES. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0043:cs:HTML>>.

Aby „mohlo“ dojít k jakékoli formě diskriminace, musí předcházet identifikace daného příslušníka k národnostní menšině. Nejjednodušeji lze rozpoznat takové jedince nebo skupiny, které se odlišují vizuálně. Proto bývají v ČR za nejvíce diskriminovanou menšinu označováni Romové.

Co se ukrajinské komunity týče, na první pohled se nijak zásadně neliší, což mohu potvrdit ze svého dotazníkového šetření, při kterém jsem měla možnost s Ukrajinci žijícími v ČR hovořit. Je tedy potřeba zdůraznit, že má-li docházet k integraci menšin do společnosti, musí být zpřístupněny všechny oblasti života. Zároveň musí majoritní populace společně s minoritami usilovat o rozvoj všech, aby došlo k rovnocennému postavení.

2. Historie ukrajinského národa

Ukrajinci patří k východní větvi slovanských národů. Přibližně s 49 miliony obyvatel se Ukrajina řadí na třetí místo v tabulce nejpočetnějších slovanských národů a zároveň zastává příčku osmého největšího národa Evropy. Tamním jazykem je ukrajinština, část Ukrajinců však považuje za rodný jazyk ruštinu a také jím hovoří.⁵⁹ Přibližně 2/3 obyvatel žije na území Ukrajiny, zbytek migruje s různým statutem pobytu v jiných zemích.⁶⁰

Ukrajina jako samostatný stát je celkem mladým označením, neboť až do 90. let minulého století patřila k Sovětskému svazu. Po celé řadě procesů transformace se v roce 1991 ukázalo, že již není možné udržet toto federativní společenství pohromadě, svaz se rozpadl a vzniklo tak 15 samostatných republik včetně Ukrajiny. Prvním prezidentem byl Leonid Kravčuk, kterého v roce 1994 vystřídal bývalý premiér Leonid Kučma. V souvislosti se vznikem nového politického uspořádání byla v roce 1996 schválena také nová ústava s prezidentsko-parlamentním systémem.⁶¹

Ukrajina leží ve východní Evropě; na severu sousedí s Běloruskem, na východě hraničí s Ruskem, na jihozápadě s Moldavskem, Rumunskem, a na západě s Maďarskem, Slovenskem a Polskem. Jižní hranice je tvořena Černým a Azovským mořem, které oddělují poloostrov Krym. Hlavní město Kyjev leží na největší ukrajinské řece, Dněpru. Ukrajina svojí rozlohou 603 700 km² zaujímá pozici druhého největšího státu Evropy.⁶²

Ukrajinská republika je jednotný stát, který se dělí na 24 oblastí, 2 města se zvláštním statusem (Kyjev a Sevastopolský přístav) a nezávislou republiku Krym, která byla k Ukrajině připojena v roce 1954. Zatímco západní část Ukrajiny je orientována spíše proevropsky, východní část si zachovala tendenci částečné politické a kulturní závislosti na dnešním Rusku.⁶³

---

⁵⁹ *Cizinci v České republice: Stránky Ministerstva práce a sociálních věcí o integraci cizinců* [online]. 2011. 17. 06. 2005 [cit. 2011-02-06]. Ukrajina. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=159>>.

⁶⁰ *Cizinci v České republice: Stránky Ministerstva práce a sociálních věcí o integraci cizinců* [online]. 2011. 17. 06. 2005 [cit. 2011-02-06]. Dějiny a současná situace Ukrajiny. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=160>>.

⁶¹ Tamtéž

⁶² *Cizinci v České republice: Stránky Ministerstva práce a sociálních věcí o integraci cizinců* [online]. 2011. 17. 06. 2005 [cit. 2011-02-06]. Ukrajina. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=159>>.

⁶³ *Cizinci v České republice: Stránky Ministerstva práce a sociálních věcí o integraci cizinců* [online]. 2011. 17. 06. 2005 [cit. 2011-02-06]. Dějiny a současná situace Ukrajiny. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=160>>.

2.1 Politická situace

Po nabytí nezávislosti se země stala jedním ze zakládajících členů Společenství nezávislých států (SNS). Vznik nového, avšak slabého geopolitického útvaru SNS nevedl k vyřešení původních mezirepublikových konfliktů. Spíše přispěl k vytvoření problémů nových, které byly a stále jsou nejvíce patrné ve vztahu mezi Ukrajinou a Ruskem.⁶⁴ Ve stejném čase, kdy se rozpadl SSSR, došlo k řadě důležitých změn na mezinárodní politické scéně, ale i v domácí politice. V roce 1993 byla Ukrajina oficiálně uznána za nezávislou republiku 132 státy světa, z toho 106 zemí s ní navázalo diplomatické styky.⁶⁵

Nicméně politická situace na Ukrajině není ideální. Vnitřní politika se vyvíjí velmi komplikovaně. Největší problémy se vyskytují při dělbě moci. V současnosti existuje na Ukrajině tzv. trojvládí, neboť se o výkonné pravomoci dělí prezident, Nejvyšší rada a Vláda.⁶⁶ *Podle hodnocení Národního institutu strategických studií byla mocenská krize na Ukrajině do značné míry zapříčiněna krizí existujícího uspořádání, jeho nesystémovým charakterem, neboť stávající státní zřízení je do jisté míry dědictvím státnosti bývalého Sovětského svazu a na druhé straně i výsledkem nekritického kopírování zahraničních vzorů.*⁶⁷

Všechny výše zmíněné aspekty vedou k tomu, že nedochází ke kvalitní dělbě kompetencí moci, což má za následek její nízkou autoritu mezi obyvatelstvem a zároveň dochází k velkému prosakování korupce do státní struktury.⁶⁸

2.1.1 Oranžová revoluce

Vysoká nespokojenost se stavem na politické scéně vyústila zatím v největší vlnu protestů v listopadu roku 2004 po druhém kole prezidentské volby. Toto období nesouhlasu s domácí, ale i zahraniční politikou je označováno za *Oranžovou revoluci*. Hlavním problémem byl spor mezi dvěma kandidáty na prezidentský post.⁶⁹

---

⁶⁴ BOJKO, Olexandr ; GONĚC, Vladimír. Nejnovější dějiny Ukrajiny. Vyd. 1. Brno: Jota, 1997, s. 241. ISBN 80-7217-031-7.

⁶⁵ Tamtéž, s. 242

⁶⁶ *Cizinci v České republice: Stránky Ministerstva práce a sociálních věcí o integraci cizinců* [online]. 2011. 17. 06. 2005 [cit. 2011-02-06]. Dějiny a současná situace Ukrajiny. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=160>>.

⁶⁷ BOJKO, Olexandr ; GONĚC, Vladimír. Nejnovější dějiny Ukrajiny. Vyd. 1. Brno: Jota, 1997, s. 242. ISBN 80-7217-031-7.

⁶⁸ Tamtéž, s. 243

⁶⁹ JOHNSTONE, Sarah; BLOOM, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 33. ISBN 978-80-7352-951-2.

Viktor Janukovyč, tehdejší ukrajinský premiér a názorový zastánce orientace na Rusko, měl silnou podporu ruského prezidenta Vladimira Putina. Jeho soupeřem byl bývalý guvernér národní banky Viktor Juščenko, který volal po větší nezávislosti na Rusku a prosazoval prozápadní orientaci. Označení *Oranžová revoluce* vychází z oranžové barvy volebního uskupení *Naše Ukrajina*, v jejímž čele stál právě jeden z kandidátů, Viktor Juščenko.⁷⁰

Podezření na podvodné jednání ve prospěch Janukovyče měli nezávislí mezinárodní pozorovatelé již při prvním kole voleb. Navzdory nečestným machinacím postoupili do druhého kola oba kandidáti. Také oznámení výsledků postupujících kandidátů bylo obestřeno řadou podivných událostí. K uveřejnění došlo až v poslední možný den z desetidenní zákonem stanovené lhůty. Cílem Ústřední volební komise, která, jak se později ukázalo, strnila Janukovyčovi, bylo zkrácení času pro další volební kampaň Juščenka. Výsledky prvního kola byly velmi těsné, dle oficiálních výsledků se jednalo pouze o desetiny procenta.⁷¹

Při druhém kole byla již přítomna několikasetčlenná mezinárodně složená skupina pozorovatelů (International Election Observation Mission - IEOM), která měla zajistit hladký, ale především naprosto rovný průběh voleb. Bohužel se ani druhé kolo neobešlo bez závažných incidentů, např. zavraždění policisty před volební místností, odcizení hlasovací urny a neustálé obviňování obou stran.⁷²

Konečné výsledky ukázaly, že vítězem je Viktor Janukovyč, ačkoli předvolební průzkumy hovořily o opozičním vítězi. Následovala plejáda protestů a obvinění strany Viktora Janukovyče. Výsledky nebyly uznány ani řadou států (USA, Kanada, EU s podporou mezinárodních pozorovatelů z IEOM.) Nejvyšší soud nakonec rozhodl, že se bude druhé kolo voleb kvůli řadě neprůhledných jednání opakovat. Se ziskem 56% nakonec zvítězil Viktor Juščenko.⁷³

---

⁷⁰ *Ukrajinci.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-02-11]. Oranžová revoluce. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/oranzova-revoluce/>>.

⁷¹ Tamtéž

⁷² JOHNSTONE, Sarah; BLOOM, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 27-28. ISBN 978-80-7352-951-2.

⁷³ *Ukrajinci.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-02-11]. Oranžová revoluce. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/oranzova-revoluce/>>.

2.1.2 Volby 2010

Ačkoli se zdálo, že bude politická situace na Ukrajině uklidněna a dojde ke stabilizaci vlády, opak byl pravdou. Viktor Juščenko se coby progresivní prezident s myšlenkami směřujícími k rozvinutému západu neprojevil, a tak nespokojenost s reprezentováním země pokračovala až do dalších voleb v roce 2010. Tehdy spolu soupeřili nejen bývalí kandidáti z roku 2004, ale přidala se k nim také Julija Tymošenková, jejíž ambice na prezidentské křeslo byly nemalé. V prvním kole o nové hlavě státu rozhodnuto nebylo. V následujícím kole se utkala Tymošenková s Janukovyčem, oba příklánějící se spíše k politice vstřícných vztahů s Ruskem. Viktor Janukovyč se tentokrát dočkal své inaugurace a 25. února 2010 se ujal prezidentského úřadu ukrajinské republiky na pětileté období.⁷⁴

2.2 Obraz ukrajinské ekonomiky

V době, kdy byla Ukrajina součástí Sovětského svazu, zaujímal její ekonomika výsadní postavení. Od doby osamostatnění a zavedení tržního systému ekonomiky se však situace velmi změnila.⁷⁵ V roce 1993 se ukrajinská ekonomika ocitla v hluboké krizi, což postihlo prakticky všechny stránky hospodářského života. Mimo jiné došlo ke stagnaci rozvoje společnosti. Následkem hyperinflation bylo mnoho subjektů donuceno uzavřít své podniky a ukončit výrobu; zhruba 16 % podniků vykazovalo ztrátu. V září stejného roku přesáhla míra inflace neuvěřitelných 180 %, životní úroveň obyvatelstva klesla oproti předchozímu roku téměř 6x. Za hlavní příčiny této krize je považována nedůslednost reforem v ekonomice založených především na poměru politických sil, nikoli na historickém vývoji společnosti.⁷⁶

Po roce 1996, kdy došlo k zavedení nové měny – Ukrajinské hřivny, byl zaznamenán určitý posun k lepšímu, ačkoli ještě dnes jsou v hospodářství Ukrajiny patrné známky vlivu postsovětské ekonomiky, která se soustředí na těžký průmysl a obory s nízkou přidanou hodnotou.⁷⁷

---

⁷⁴ *Ukrajinci.cz* [online]. 08. 02. 2010 [cit. 2011-02-02]. Janukovyč vyhrál prezidentské volby na Ukrajině. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/janukovyc-vyhral-prezidentske-volby-na-ukrajine/>>.

⁷⁵ JOHNSTONE, Sarah; BLOOM, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 37. ISBN 978-80-7352-951-2.

⁷⁶ BOJKO, Olexandr ; GONĚC, Vladimír. Nejnovější dějiny Ukrajiny. Vyd. 1. Brno: Jota, 1997, s. 243-244. ISBN 80-7217-031-7.

⁷⁷ Tamtéž

Dalším ukazatelem nevyspělosti ukrajinského ekonomického systému je příliš velká závislost na importu chybějícího vybavení, výrobků a surovin. Téměř 90 % dovozu ropy a zemního plynu ovlivňuje vzestup tamní ekonomiky ve velkém měřítku.⁷⁸

Dalším faktorem, který se podílel na slabé ekonomice, byla krize v energetickém průmyslu. Tu způsobila nejen zastaralost technologie sloužící ke zpracování ropy a zemního plynu, ale přispěla k tomu také skutečnost, že je ukrajinská zásoba vlastních zdrojů paliva a energie značně limitována. Poslední smrtící ranou bylo zvýšení cen dodávek ropy na straně Ruska, což následně určilo dynamiku vývoje cen na Ukrajině.⁷⁹

Jedním z důležitých mezníků byl také rok 2008, který se nesl v duchu celosvětové ekonomické krize. Na její překonání obdržela Ukrajina, společně s Maďarskem, od Mezinárodního měnového fondu několikamiliardový úvěr. Propad hodnoty hřivny v roce 2009 způsobil pokles průměrné mzdy na pouhých 251 USD, což vede ke zvyšování pracovní migrace například do České republiky, Německa nebo také Ruska. Rusko patří společně se SNS, zeměmi Evropské unie a Tureckem mezi nejvýznamnější obchodní partnery Ukrajiny.⁸⁰

První kroky, které Ukrajina učinila jako samostatný stát, jsou přinejmenším rozporuplné. Na jedné straně se proces ustanovení ukrajinské státnosti zintenzivnil, došlo k demokratizaci v oblasti politiky a odstartovalo také národní obrození ukrajinského národa. Na druhé straně se však rozrostla mocenská krize, ukázala se slabost politických stran a uskupení, na povrch vyplavala politická apatie obyvatelstva a v neposlední řadě došlo k eskalaci sociálně ekonomických problémů.⁸¹

---

⁷⁸ BOJKO, Olexandr ; GONĚC, Vladimír. Nejnovější dějiny Ukrajiny. Vyd. 1. Brno: Jota, 1997, s. 244. ISBN 80-7217-031-7.

⁷⁹ Tamtéž

⁸⁰ *Ukrajinci.cz* [online]. 29. 07. 2010 [cit. 2011-02-01]. MMF půjčí Ukrajině přes 15 miliard dolarů. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/mmf-pujci-ukrajine-pres-15-miliard-dolaru/>>.

⁸¹ BOJKO, Olexandr ; GONĚC, Vladimír. Nejnovější dějiny Ukrajiny. Vyd. 1. Brno: Jota, 1997, s. 245. ISBN 80-7217-031-7.

3. Každodenní život

Tak jako všude jinde na světě i na Ukrajině existuje celá řada životních stylů. Nelze tedy každodenní život Ukrajinců generalizovat na určitý model. Nicméně dlouhodobým jevem, který se vyskytuje v životě tamních obyvatel, je chudoba. Samozřejmě, že chudoba nepostihuje život každého ukrajinského občana, je ale poměrně znatelná. Na druhé straně, od roku 2005 dochází k příznivému nárůstu v oblasti průměrných mezd. Ročně se jedná zhruba o 36 % navýšení.⁸²

V menších městech a na venkově žijí lidé stále pod hranicí chudoby a čerpají hlavně z toho, co si sami vypěstují, zatímco ve městech se lidé pouštějí do podnikání, případně vykonávají několik zaměstnání, aby se uživil. Znatelné rozdíly mezi průměrnými občany a ukrajinskou elitou pokračují i po dávno ukončené *Oranžové revoluci*. Jedny z nejnižších příjmů mají starší lidé a důchodci.⁸³ Snad právě proto je jednou z hlavních ukrajinských hodnot péče o rodinu, zejména o rodiče. Mladší generace se snaží jít s dobou a využívá všech dostupných vymožeností moderní doby 21. století. Velké oblibě se těší komunikační nástroj ICQ, mobilní telefon vlastní téměř každý teenager.⁸⁴

3.1 Kultura a tradice

Již několikrát zmiňovaná ukrajinská *Oranžová revoluce* způsobila nejen změny v oblasti politiky, ale také na poli sociálním a psychologickém, kde došlo k výraznému posunu. Do té doby byli Ukrajinci označováni za národ pasivní, klidný a ochotný přijímat to, co jim osud přichystá. Rok 2004 však ukázal, že toto zaškatulkování není zcela přesné. Lze snad čtyřtýdenní táboření v mrazu s cílem prosadit principy demokracie takto nazývat? Je zřejmé, že se obyvatelé Ukrajiny již nechtěli spokojit se stávající situací. Naopak poznali, že o změny dlouhotrvající špatné ekonomické a politické situace se musí zasadit hlavně svým názorem. Od svého vzniku prochází Ukrajina procesem sebeurčení a formování národní identity a právě od doby výše

---

⁸² JOHNSTONE, Sarah; BLOOM, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 36. ISBN 978-80-7352-951-2.

⁸³ POGARSKA, Olga. *Ukraine News by UNIAN* [online]. 28. 07. 2010 [cit. 2011-02-01]. Ukraine - Macroeconomic situation - June 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.unian.net/eng/news/news-388741.html>>.

⁸⁴ JOHNSTONE, Sarah; BLOOM, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 36-37. ISBN 978-80-7352-951-2.

zmiňované revoluce je tento projev nejvíce patrný.⁸⁵ Co se obecně národních tradic týče, starší generace označuje za symbol ukrajinského duchovního bohatství kulturu kozáků. Převážně lidové tance k sobě váží dlouhou historií. Dříve byly ukrajinské tance, kozácké nebo huculské, dokonce součástí kalendářních svátků na venkově.⁸⁶

Velmi významnou roli v životě Ukrajinců zastupuje také náboženství, zejména na západě země se k náboženství hlásí téměř každý. Postavení mužů a žen odpovídá tradičnímu paternalistickému modelu, v centru zájmu jsou pak pevné rodinné a společenské vazby. Za samozřejmost se považuje starost o starší příbuzné, ve většině případů o rodiče, ale výjimečné nejsou ani případy péče o tety a strýce.⁸⁷ S tímto jevem jsem se setkala i během kontaktu s ukrajinskými příslušníky, kteří označili poskytnutí péče o své předky za důležitou hodnotu. Mnohdy je to právě jeden z hlavních důvodů, proč si hledají více zaměstnání, nebo odjíždí za prací mimo vlast.

V souvislosti se zvyky a obyčejí uvedu pár zajímavostí z oblasti pokrmů a stolování. Tak jako u nás i na Ukrajině je hlavní jídlo podáváno v poledne. Překvapivé je, že se složení snídaně podobá tomu, co je v ČR obvykle obědem, případně večeří. Mnoho Čechů si oblíbilo snídaňové menu skládající se z müsli a cereálních lupínků, to ovšem na Ukrajině není běžné. V posledních letech se navíc objevuje trend rychlého způsobu stravování během pracovního vytížení. O Ukrajincích se také říká, že jsou velmi pohostinní. Má-li rodina na návštěvě hosta, obvykle se z večeře stane dlouhá slavnost složená z několika chodů, na kterou hosté dlouho nezapomenou.⁸⁸

Vzhledem k faktu, že je Ukrajina jakousi křižovatkou mezi Evropou a Asií a v minulosti byla osidlována a okupována celou škálou etnických skupin a národností, patří také k zemím multikulturním. Nejvíce patrné je rozlišování na východní a západní Ukrajinu. Východní území nese velký vliv dříve Sovětského svazu, dnes Ruska. Také značnou část obyvatel této oblasti tvoří právě Rusové, jejich počet sahá přibližně k 22 % celkové populace Ukrajiny.⁸⁹ Západní, vyspělejší část naopak soustředí svou pozornost na státy Evropy, což dokládá snaha o zařazení Ukrajiny mezi státy Evropské unie.

---

⁸⁵ JOHNSTONE, S.; BLOOM, G.: Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 36. ISBN 978-80-7352-951-2.

⁸⁶ Tamtéž, s. 48

⁸⁷ Tamtéž, s. 36

⁸⁸ Tamtéž, s. 52-53

⁸⁹ *Cizinci v České republice: Stránky Ministerstva práce a sociálních věcí o integraci cizinců* [online]. 2011. 17. 06. 2005 [cit. 2011-02-06]. Ukrajina. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=159>>.

Poslední rozličnost názorů a postojů je viditelná mezi starší a mladší generací. Mladá část Ukrajinců vlastně kopíruje trend západních zemí a usiluje o přiblížení se těmto státům. Jejich směr budoucího vývoje je jasně proevropský. Nicméně, nedá se říci, že by to platilo bez výjimky.⁹⁰

3.1.1 Sportovní nadšení

Mezi oblíbenými ukrajinskými sporty dominuje jednoznačně fotbal. O tom, že Ukrajinci hýří právě fotbalovým nadšením, svědčí jedna velkolepá událost. Rok 2012. Ukrajina byla vybrána spolu s Polskem za spolupořadatele fotbalového svátku, EURA 2012. Zápasy Mistrovství Evropy se budou konat ve 4 důležitých městech Ukrajiny (Kyjev, Charkov, Doněck a Lvov) a 4 významných polských městech.⁹¹

Současná situace pro Ukrajinu není ale nijak růžová, neboť práce na výstavbě stadionů komplikovala různá zdržení, problémy s rozvojem infrastruktury, nefunkčnost hromadné dopravy, nedostatečné splnění podmínek mezinárodních letišť atd. Jedním z velkých problémů je také nízká úroveň spolupráce pořadatelských zemí.⁹²

Mezi nejznámější fotbalisty s ukrajinským původem patří Andrej Ševčenko, jmenovec věhlasného básníka Tarase. Za své sportovní kariéry již vystřídal mnoho klubů, mezi ty nejslavnější patří AC Milán, Chelsea a mateřský klub Dynamo Kyjev, kam se v roce 2009 navrátil a kde hraje v dresu se šťastným číslem 7.⁹³

Nicméně nejen fotbal vládne Ukrajinou. Mezi další populární sporty patří stejně jako v ČR lední hokej, nebo také box. Snad každý někdy zaslechl jména Vitalij a Vladimír Kličkov. První jmenovaný si vydobyl mezinárodní uznání, když se několikrát stal mistrem světa v supertěžké váze asociace WBC a WBO. Po přerušení kariéry z důvodu zranění se rozhodl pro politickou dráhu, ale v tomto oboru nebyl úspěšný. Proto se v roce 2008 vrátil ke sportu a vybojoval další titul, který o dva roky později obhájil.⁹⁴

---

⁹⁰ JOHNSTONE, S.; BLOOM, G.: Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 36-39. ISBN 978-80-7352-951-2.

⁹¹ UEFA [online]. 2008, 02. 03. 2011 [cit. 2011-03-13]. EURO 2012. Dostupné z WWW: <<http://www.uefa.com/uefaeuro2012/abouteuro/index.html>>.

⁹² UEFA [online]. 2009, 05. 09. 2009 [cit. 2011-03-13]. Selection of host cities for UEFA EURO 2012™. Dostupné z WWW: <<http://www.uefa.com/uefaeuro2012/news/newsid=829522.html>>.

⁹³ FC Dynamo Kyiv [online]. 2010 [cit. 2011-03-13]. Players. Dostupné z WWW: <<http://www.fcdynamo.kiev.ua/en/dynamo/players/>>.

⁹⁴ JOHNSTONE, S.; BLOOM, G.: Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 39. ISBN 978-80-7352-951-2.

Naposledy si téměř 40letý profesionální boxer vychutnal vítěznou euforii 19. března 2011 v Kolíně nad Rýnem, kde si připsal další titul WBC. Kličko svého o 9 let mladšího kubánského soupeře Odlaniera Solíse porazil již na konci 1. kola a dokázal tím, že jeho forma zdaleka nekončí.⁹⁵

3.2 Umělecká tvorba

3.2.1 Literatura

Při prostudování jakéhokoli slovníku významných spisovatelů, turistického průvodce, či webového portálu s ukrajinskou tematikou nebude rozhodně chybět jméno Tarase Hryhorovyče Ševčenka (dále jen Taras Ševčenko.) Ševčenko bezpochyby patří k národním symbolům Ukrajiny. Narodil se v roce 1814 v Morynci do nevolnické rodiny a byl jedním z nejvýznamnějších ukrajinských básníků, dramatiků, prozaiků, a malířů. Odbornými literárními kruhy je označován za zakladatele novodobé ukrajinské literatury. Svojí tvorbou přispěl k národnímu uvědomění, neboť se zasloužil o to, že byla ukrajinská literatura respektována navzdory snahám o její potlačení carským Ruskem.⁹⁶

Svá studia započal na Akademii umění v Sankt-Petěrburgu a v roce 1840 zde vydal svou prvotní práci, sbírku básní *Kobzar*. Později následovala další básnická díla, která byla a dodnes jsou rovněž velmi oblíbená. Hlavním námětem Ševčenkovy tvorby je konflikt mezi touhou jedince po štěstí a nemožností jeho dosažení. Raná tvorba měla značně romantický nádech, po návratu ze Sankt-Petěrburgu psal spíše protinevolnické a protiruské básně, jež vyšly pod názvem *Tři léta*. Pro své dílo *Kacíř* se nechal inspirovat českým církevním reformátorem Mistrem Janem Husem.⁹⁷

Záslouhou Ševčenkovy bohaté umělecké tvorby se ukrajinština povznesla z pouhého jazyka venkovanů na národní jazyk. Ševčenko usiloval o zrušení nevolnictví, zajímal se o postavení žen v nevolnické společnosti a snažil se o osvobození svého národa.⁹⁸

---

⁹⁵ Česká tisková kancelář [online]. 19. 03. 2011 [cit. 2011-03-20]. Vitalij Kličko obhájil titul WBC, Solíse knokautoval už v 1. kole. Dostupné z WWW: <http://www.ctk.cz/sluzby/slovni_zpravodajstvi/sportovni/index_view.php?id=611914>.

⁹⁶ JOHNSTONE, S.; BLOOM, G.: Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 43-44. ISBN 978-80-7352-951-2.

⁹⁷ POSPÍŠIL, Ivo, et al. Slovník ruských, ukrajinských a běloruských spisovatelů. Praha: Libri, 2001. Slovník spisovatelů-Ševčenko Taras, s. 561-562. ISBN 80-7277-068-3.

⁹⁸ Tamtéž

Díky svým anticarským myšlenkám, kterými se nijak netajil, byl panovníkem vyhnán na 10 let na Sibiř, což skončilo jeho smrtí v roce 1861. Z tohoto období je známé jeho dílo *V kasematech*, jehož hlavními motivy jsou smutek, samota, ale i neoblomnost. Svou životní zkušenost pobytu ve vyhnanství sepsal Ševčenko v unikátním ruský psaném díle *Deník*. Jeho jméno nese i ukrajinská Ševčenkova státní cena za nejlepší uměleckou tvorbu, která vznikla v roce 1969 a je udělována každým rokem v den výročí Ševčenkova narození, tedy 9. března.⁹⁹

Dalším výrazným jménem ukrajinské literatury je Ivan Franko. Stejně jako Ševčenko, patří i Franko k těm autorům, kteří se postarali o povznesení ukrajinštiny a ukrajinské literatury. Řadí se ke stěžejním autorům poezie a prózy. V jeho dílech se můžeme setkat s autobiografickými prvky, ale považován je také za výborného dramatika a literárního historika. Ivan Franko se narodil roku 1856 v Nahujevyči a byl synem vesnického kováře. S literaturou se blíže seznámil při svém studiu na univerzitě ve Lvově, která je po něm pojmenována. Zemřel o 60 let později v domě, který pro něj zakoupili studenti zmíněné univerzity.¹⁰⁰

Frankovým velkým zájmem byla revoluční činnost a stejně jako Ševčenko, byl i on několikrát vězněn. Zajímavé je, že právě z období věznění pramení některá jeho velmi působivá díla, jmenovitě *Z výšin a nížin*. Pro literaturu I. Franka je typická spojitost s ukrajinským folklorem a klasikou, dále pak v jeho dílech, např. *Uvadlé listí*, najdeme prvky milostné lyriky. Význačná je i Frankova prozaická tvorba. Román *Hroznýš* popisuje proces proletarizace haličské vesnice a počátky dělnického hnutí. Pod vlivem Ivana Franka se zrodila nová ukrajinská spisovatelská generace.¹⁰¹

Třetím autorem ukrajinské literární tvorby, kterého nelze opomenout, je Larysa Kosačová, známá spíše pod pseudonymem Lesja Ukrajinka. Tato významná básnířka, prozaička a překladatelka se narodila v roce 1871 v Novohradu. Její rodina byla velmi zámožná, tudíž se snažila Lesju podporovat. Ukrajinka měla nevšední nadání a hudební sluch, uměla zpívat a hovořila několika jazyky. V 11 letech u ní lékaři objevili

---

⁹⁹ POSPÍŠIL, Ivo, et al. Slovník ruských, ukrajinských a běloruských spisovatelů. Praha: Libri, 2001. Slovník spisovatelů-Ševčenko Taras, s. 561-562. ISBN 80-7277-068-3.

¹⁰⁰ Johnstone, Sarah; Bloom, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009. Umění-literatura, s. 43, 140. ISBN 978-80-7352-951-2.

¹⁰¹ POSPÍŠIL, Ivo, et al. Slovník ruských, ukrajinských a běloruských spisovatelů. Praha: Libri, 2001. Slovník spisovatelů-Franko Ivan, s. 219-220. ISBN 80-7277-068-3.

tuberkulózu kostí, a tak musela opustit Ukrajinu a odjela se léčit do Itálie, Tiflisu a Egypta. Zemřela v roce 1913 v gruzijské Suzami, ale pohřbena je v Kyjevě.¹⁰²

První díla byla ovlivněna tvorbou Tarase Ševčenka a vyjadřovala především autorčiny nálady a sny. Sem patří například básnická sbírka *Na křídlech písní*. V pozdějších sbírkách *Úvahy a sny* a *Ohlasy* se objevují sociální a vlastenecké prvky, což způsobilo právě ono opuštění rodné Ukrajiny. Také krajiny, do kterých musela L. Ukrajinka zavítat, ovlivnily její tvorbu, např. *V zajiť babylonském*. Jako již oba předchozí autoři i L. Ukrajinka musela nějakou dobu pobývat ve vězení, což jejímu zdravotnímu stavu nijak nepříspělo.

Lesja Ukrajinka byla především představitelka ukrajinské moderny, která čerpala z klasických odkazů ukrajinské literatury, z evropských dobových literárních proudů, a zároveň usilovala o jejich sepětí.¹⁰³

Ukrajina je také mateřskou zemí dvou významných sovětských spisovatelů, Michaila Afanasjeviče Bulgakova a Nikolaje Vasiljeviče Gogola. Děj románu *Bílá garda* prvně zmíněného autora se odehrává v období občanské války, v Kyjevě, což bylo Bulgakovovo rodné město. Sbíрка povídek *Večery na samotě u Dikaňky* Nikolaje V. Gogola zase popisuje ukrajinské lidové zvyky. Nejznámější Gogolova povídka *Taras Bulba*, jež je obsažena ve sbírce *Mirgorod*, se také vztahuje k rodné Ukrajině.¹⁰⁴

3.2.2 Film

Jeden z hlavních filmových producentů Ukrajiny, Vladimír Horunzhy, v roce 2006 prohlásil, že v současnosti ukrajinský filmový průmysl v podstatě neexistuje. Zároveň přislíbil snahu o jeho renesanci. Tamní kinematografie nedosáhla žádných výrazných úspěchů od dob získání nezávislosti. Vzhledem k multikulturní propojenosti země, zejména s Ruskem, jsou také produkty filmového průmyslu národnostně propletené. Například jeden z nejúspěšnějších filmů *Stíny zapomenutých předků* z roku 1964 vznikl díky spolupráci gruzínsko-arménského režiséra s tehdejším Sovětským svazem. Dalším důkazem je Čuchrajův rusko-ukrajinský film *Řidič pro Věru* z roku

---

¹⁰² POSPÍŠIL, Ivo, et al. Slovník ruských, ukrajinských a běloruských spisovatelů. Praha: Libri, 2001. Slovník spisovatelů-Ukrajinka Lesja, s. 602. ISBN 80-7277-068-3.

¹⁰³ Tamtéž

¹⁰⁴ JOHNSTONE, Sarah; BLOOM, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 43. ISBN 978-80-7352-951-2.

2004, ve kterém si zahrál Bohdan Stupka, který patří k významným ukrajinským hercům.¹⁰⁵

Poslední filmovou zajímavostí stojící za zmínku je thriller *Obchodník se smrtí*, který vznikl v roce 2005 v koprodukcí USA a Francie, a jehož děj z prostředí nelegálního obchodu s vojenským vybavením se zakládá na pravdě. Příběh vypráví o Yuriji Orlovovi, muži s ukrajinsko-židovským původem, který se stal obchodníkem se zbraněmi díky náhodám, korupci a potřebným kontaktům na vysokých vojenských pozicích. K jeho zákazníkům patřili nejrozumnější vládnoucí diktátoři (např. Kolumbie a Libérie.) Ve filmu jsou zachyceny situace, jež se opravdu odehrály. Mezi tu nejabsurdnější patří rozprodání vojenských helikoptér do oblastí válečných zón pod záminkou zdravotnické pomoci.¹⁰⁶

3.2.3 Hudba

Počátky ukrajinské hudby jsou spojeny s lidovou tvorbou. Lidové písně byly šířeny potulnými zpěváky, tzv. *kobzary*.¹⁰⁷ Ve svých dobách byli lidem vysoce vážení, neboť putovali od vesnice k vesnici a předávali noviny v podobě písní.

*„...Kobzary se tradičně stávali slepí lidé. Své příběhy doprovázeli hrou na strunný drnkací hudební nástroj zvaný kobza. V 18. století kobzu nahradila bandura, větší oválný nástroj s krátkým krkem, který měl až 65 strun. Ukrajinské lidové písně a tance vždy doprovázelo několik bandur a tento oblíbený, jedinečný nástroj se brzy stal národním symbolem.“*¹⁰⁸

V roce 1918 byl založen ukrajinský soubor banduristů, jehož sláva a um trvá dodnes. Jejich vystoupení lze shlédnout po celém světě, nejčastěji vystupují v USA. Tradiční kobzary, kteří žili za vlády Stalina, však postihl smutný osud. V období Stalinovy vlády seznamovali veřejnost s průběhem kolektivizace, hladomorem a represemi ze strany státu. Když se o jejich činech diktátor dozvěděl, nařídil svolat

---

¹⁰⁵ JOHNSTONE, Sarah; BLOOM, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 44-45. ISBN 978-80-7352-951-2.

¹⁰⁶ *Česko-Slovenská filmová databáze* [online]. 2005 [cit. 2011-03-13]. Obchodník se smrtí. Dostupné z WWW: <<http://www.csfd.cz/film/189557-obchodnik-se-smrti/>>.

¹⁰⁷ KONONENKO, Natalie. *ArtUkraine.com* [online]. 1999 [cit. 2011-03-22]. Bandura, Kobza and Lira. Dostupné z WWW: <<http://www.artukraine.com/index.php?newsid=6>>.

¹⁰⁸ JOHNSTONE, Sarah; BLOOM, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 44-45. ISBN 978-80-7352-951-2.

národní shromáždění kobzarů pod záminkou zájmu o ně. Poté nechal všechny účastníky zabít.¹⁰⁹

Také v oblasti klasické hudby se má Ukrajina kým pyšnit. Mykola Lysenko nazývaný „*otcem národní hudby*“ je nejvýznamnějším ukrajinským hudebním skladatelem.¹¹⁰ Při svém komponování čerpal z lidových písní. Oproti klasickému podání operet, v němž je kladen důraz na zpěv, ukrajinské operety více kombinují hudbu s činohrou a tancem.¹¹¹

Mezi dva hlavní proudy ukrajinské populární hudby patří zejména rockový a popový styl. Mezi legendy rocku se řadí skupina Vopli Vidopljasova (VV) a Okean Elzy. Obě skupiny vznikly v 90. letech a jejich frontmani se snaží pomocí hudby spoluutvářet ukrajinskou identitu.¹¹² Oblíbené hip-hopové skupiny jsou TNMK, Tartak, Boombox, Vova z Lvova a Grynjolly.¹¹³

Populární scéna je zastoupena mladými umělci, kteří po vzoru západní hudební scény spoléhají zejména na image. V jejich nejčastější produkci je studiový pop. Do této skupiny se řadí zpěvačky, které reprezentovaly Ukrajinu na Velké ceně Eurovize – Tina Karol nebo Ruslana. Druhá zmiňovaná soutěž v roce 2004 vyhrála.¹¹⁴

Na Eurovizi o 3 roky později zazářil extravagantní umělec Andrij Mychajlovyč Danylko, který se převléká do dámských šatů a za své umělecké jméno si zvolil pseudonym Věrka Serďučka. Ve finále získal 2. místo.¹¹⁵ V Bělehradě si v roce 2008 zasloužila cenu Nejlepší zpěvačka eurovize Ani Lorak. Na její počest se na Ukrajině dokonce vytiskly poštovní známky s jejím portrétem.¹¹⁶

---

¹⁰⁹ ArtUkraine.com [online]. 2001 [cit. 2011-03-22]. Kobzar's - Lirhniki and Banduristy. Dostupné z WWW: <<http://www.artukraine.com/old/kobzars/kobzars01.htm>>.

¹¹⁰ JOHNSTONE, Sarah; BLOOM, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 44-45. ISBN 978-80-7352-951-2.

¹¹¹ Tamtéž

¹¹² Velvyslanectví Ukrajiny v České republice [online]. 2009 [cit. 2011-03-29]. Hudba. Dostupné z WWW: <<http://www.mfa.gov.ua/czechia/czech/publication/content/298.htm>>.

¹¹³ Tamtéž

¹¹⁴ JOHNSTONE, Sarah; BLOOM, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 44-45. ISBN 978-80-7352-951-2.

¹¹⁵ Velvyslanectví Ukrajiny v České republice [online]. 2009 [cit. 2011-03-29]. Hudba. Dostupné z WWW: <<http://www.mfa.gov.ua/czechia/czech/publication/content/298.htm>>.

¹¹⁶ JOHNSTONE, Sarah; BLOOM, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 44-45. ISBN 978-80-7352-951-2.

3.3 Turismus

Ačkoli není časté, že bychom se v ČR setkali s širokou nabídkou zájezdů a poznávacích výletů na Ukrajinu, navštíví zemi ročně okolo 16 milionů turistů a obchodníků, zejména z území Ruska.¹¹⁷

V posledních letech je však zaznamenán trend stoupajícího zájmu o tuto lokalitu mezi občany EU a USA. V povědomí je například Jalta, jedno z nejnavštěvovanějších měst oblasti jižní Ukrajiny, na poloostrovu Krym u Černého moře. Dalším turistickým lákadlem jsou Karpaty, které se pomalu, ale jistě stávají oblíbeným centrem i českých turistů. Z dlouhodobých hledisek je však hlavním cílem návštěv ukrajinská metropole Kyjev. K oblíbeným atrakcím patří nejen romantické projížďky po Dněpru, ale také historické památky hlavního města. Za zmínku ještě jistě stojí města Lvov, Oděsa, nebo také 2. největší město Ukrajiny Charkov, které se stane jedním z dějišť fotbalového Mistrovství Evropy 2012. Na druhé straně, oblasti východní části země jsou turisty zatím opomíjeny.¹¹⁸ Nejprůhodnější doba pro cestu na Ukrajinu je mezi koncem dubna a začátkem června. S příchodem jara ožívá život na Ukrajině, zatímco v parném létu se většina obyvatel snaží dostat mimo dusná města. Každoročně se houfy lidí vydávají, ať už po vlastní ose, nebo prostřednictvím vlakové dopravy, k pobřeží Černého moře a do Karpat, kam se přesouvá i turistický ruch.¹¹⁹

3.3.1 Doprava

Vlaková doprava patří společně s městskou hromadnou dopravou k těm nejvíce využívaným, zároveň je také nejekologičtější. Dalším dopravním prostředkem jsou autobusy, které bývají spíše starší výroby. Obecně platí, že zvláště v malých městech a na vesnicích je doprava velmi nespolehlivá. Může se stát, že autobus buď dorazí se zpožděním, nebo nepřijede vůbec. Na Ukrajině jsou v provozu také tramvaje, jejichž zemí původu je bývalé Československo. Snad právě proto, že ukrajinská infrastruktura není zatím stále rozvinutá (jistě zlepšení této žalostné situace se očekává právě do roku

---

¹¹⁷ *Ukrajinci.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-03-13]. Ukrajina. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/ukrajina-/>>.

¹¹⁸ Tamtéž

¹¹⁹ JOHNSTONE, Sarah; BLOOM, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 16. ISBN 978-80-7352-951-2.

2012 díky pořádání EURA) a dálniční systém je zastoupen tzv. *expresními silnicemi*, je také velmi využívaným prostředkem k přepravě kolo.¹²⁰

3.4 Posun kupředu v mediální oblasti

Jistý rozvoj, či alespoň posun kupředu lze od *Oranžové revoluce* vysledovat také v oblasti sdělovacích prostředků. Dříve se média řídila výhradně každodenními pokyny vlády. Zlom nastal právě v roce 2004, kdy se tisk vzepřel proti průběhu a výsledku prezidentské volby. Novináři trvali na větší svobodě a odhalení pravdy v souvislosti s nejasným volebním procesem. Kvůli nesouhlasu s prezidentskou volbou a zejména kvůli politické cenzuře tehdy odstoupilo 7 reportérů tamní TV 1+1. V listopadu se na programu jiné stanice omluvila tlumočnice do znakové řeči za to, že „říká takové lži“ o nepravém vítězství Viktora Janukovyče.¹²¹

V současnosti je situace sdělovacích prostředků znatelně lepší. Reportéři se bez velkých obav pouští do kritiky politické situace, televize zařadila do svého programu politické debaty. Také pestrost tištěných a elektronických zpravodajských médií je nyní mnohem větší než před touto revolucí. Na druhé straně dochází k rozvoji v podplácení novinářů, stejně tak se stávají běžnou praxí zprávy psané na objednávku. Nicméně podle prohlášení organizace Freedom House se sídlem ve Washingtonu patří Ukrajina k zemím s nejsvobodnějším tiskem ze všech zemí bývalého Sovětského svazu.¹²²

---

¹²⁰ *Ukrajinci.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-03-13]. Ukrajina. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/ukrajina-/>>.

¹²¹ JOHNSTONE, Sarah; BLOOM, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 40. ISBN 978-80-7352-951-2.

¹²² Tamtéž, s. 40-41

4. Postavení ukrajinské menšiny v ČR

4.1 Původ Ukrajinců u nás

Označení „ukrajinský národ“ je celkem mladým termínem. Dříve byli obyvatelé této oblasti nazýváni Rusíny. S pojmem Ukrajinci coby národ se můžeme setkat až na přelomu 19. a 20. století, kdy se ukrajinské etnikum přihlásilo ke své národnosti jako celek. První příchod Ukrajinců na naše území byl zachycen zhruba o tři století dříve, avšak tehdy se nejednalo o skutečné vlny imigrantů, jak je známe dnes, nýbrž o přechodné a krátkodobé pobyty jednotlivců. Znatelnější přísun občanů tohoto národa na naše území zaznamenáváme v době připojení západoukrajinské oblasti k monarchii Habsburků. Na počátku minulého století zamířili do Čech zejména studenti vysokých škol, kteří tak tvořili podstatnou část zástupců ukrajinské minority. Dělníci pak byli druhou početnou skupinou této komunity v ČR.¹²³

Největší emigrační vlna Ukrajinců do naší země byla na počátku 20. let 19. století po neúspěšném boji ukrajinského národa za nezávislost. V první vlně emigrovali příslušníci armády z východní Haliče, kteří byli posláni zejména na sever Čech, jmenovitě do Jablonného v Podještědí, Liberce a Josefova. Krátce nato dorazili do Čech uprchlíci z východní části Ukrajiny, protože jmenované území obsadilo Rusko. Zajímavé je, že v tomto proudu imigrantů byli převážně politici, státní úředníci, umělci, novináři, spisovatelé, ale také vědci. Důvodem, proč tito uprchlíci nezatoužili po návratu do vlasti ani později, byla nepříznivá politická situace na domácí scéně. Snad právě proto, i přes značnou vzdálenost od domova, pokračovali v přípravě ukrajinské nezávislosti, aby se jednoho dne mohli navrátit do samostatné země.¹²⁴

V tomto ohledu byli ukrajinští imigranti na počátku minulého století československým státem velmi podporováni, zejména finančními prostředky. To umožnilo založení řady spolků, ale také několika ukrajinských vysokých škol, které měly dlouhou existenci. Postupně bylo poskytováno vzdělání ukrajinské minoritě napříč celým vzdělávacím systémem, tedy od předškolní výchovy až po nejvyšší vzdělání. Tato investice se následně ukázala být velmi dobrou. Řada ukrajinských studentů

---

¹²³ ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 81. ISBN 80-7178-648-9.

¹²⁴ Tamtéž, s. 82

zůstala zaměstnána v různých vědeckých institucích a přispěla tak k mnoha objevům a úspěchům, jmenovitě například Ivan Borkovský podílející se na archeologických výzkumech na Pražském hradě. Po roce 1939 nabralo dění na našem území rychlý spád, neboť jsme byli pod nadvládou nacistického Německa. To způsobilo zhoršení životních podmínek i pro ukrajinské obyvatelstvo žijící u nás.¹²⁵

Přisun ukrajinských imigrantů na naše území pokračoval v průběhu druhé světové války, kdy situace ve východní Evropě nebyla nijak příznivá. Nicméně relativně vlídný přístup ze strany tehdejšího Československa k imigrantům, nejen ukrajinským, se po válce změnil. Po ukončení války byly ukrajinské školy u nás zavřeny, podobnou tendenci měly i různé národnostní spolky a instituce. Nejtěžším okamžikem pro kulturní rozvoj ukrajinské menšiny v ČR bylo uzavření Muzea osvobozovacího boje Ukrajiny v Praze. Muzeum bylo vybudováno z financí ukrajinské populace, která u nás našla útočiště ve 20. letech. Nepříznivá situace pro kulturní rozvoj trvala až do listopadového převratu režimu v tehdejší Československé socialistické republice. Po více než 40 letech došlo k renesanci kulturního rozvoje a činnosti spolků národnostních menšin.¹²⁶

Šišková dále popisuje současnou situaci Ukrajinců v České republice jako bipolární. První část ukrajinské minority představují lidé vyššího věku žijící u nás již dlouhou dobu. Tato skupina bývá označována za *tradiční Ukrajince*, většina z nich již nabyla české občanství. Vzhledem k tomu, že po roce 1945 u nás nebyla žádná možnost, jak by mohla být ukrajinská kultura udržována a dále podporována, došlo k převážné asimilaci těchto generací imigrantů.¹²⁷

Druhou skupinou jsou tzv. *noví Ukrajinci*, kteří k nám přišli až po Sametové revoluci. Zejména se jedná o osoby samostatně výdělečně činné, které legálně získaly Živnostenský list a mají tak oprávnění vykonávat u nás podnikatelskou činnost. Hlavním rozdílem mezi oběma početnými skupinami je fakt, že nově příchozí Ukrajinci nemají příliš zájem na získání našeho občanství, spokojí se s využitím různých typů povolení k pobytu v České republice a jde jim hlavně o vylepšení aktuální finanční

---

¹²⁵ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 83-84. ISBN 80-7178-648-9.

¹²⁶ Tamtéž, s. 85

¹²⁷ Tamtéž

situace nejen pro sebe, ale také pro své rodiny na Ukrajině. Tato skupina se téměř nepodílí na akcích a uskupeních tradičních ukrajinských spolků a obyvatel.¹²⁸

V uplynulých letech byl zpozorován trend, kdy Ukrajinci patří k nejpočetnějším a ekonomicky nejvíce aktivním skupinám imigrantů v ČR, což je na druhé straně způsobeno zejména špatnou ekonomickou a politickou situací v jejich domovině, blízkostí obou států z geografického hlediska, ale také jazykovou podobností obou národů.¹²⁹ Během let 1994 až 2010 se počet obyvatel ukrajinského původu zvýšil z bezmála 15000 na téměř 125000. Nejvyšší počet legálně pobývajících Ukrajinců na našem území byl zaznamenán v roce 2008. Tato čísla však vycházejí z oficiálních záznamů ČSÚ – viz příloha č. 4 a 5.¹³⁰

Početně významná je také migrace ze Slovenska, Vietnamu, Ruska a Polska.¹³¹ Podle statistik Ředitelství služby cizinecké policie Ministerstva vnitra ČR z konce roku 2010 je zřejmé, že u nás pobývá přes 400000 cizinců, z nichž více jak čtvrtinu tvoří občané Ukrajiny. Téměř 50000 ukrajinských imigrantů u nás získalo trvalý pobyt.¹³²

Neoficiální odhady hovoří až o 200000 obyvatelích, zejména v dělnických pozicích. Po roce 1998 však došlo k náhlému poklesu legálně pracujících Ukrajinců v ČR.¹³³ Tento fakt byl vysvětlován zhoršenou ekonomickou situací u nás, nárůstem nezaměstnaných českých občanů, ale také administrativními překážkami, které na Ukrajině způsobila výměna cestovních dokladů.¹³⁴ Jednou z posledních změn, která se týká vztahu mezi oběma státy a možnosti dostat se na naše území, je zavedení vízové povinnosti ze dne 28. 6. 2000.¹³⁵ Tento důležitý krok má zajistit kontrolu zatím neřízeného systému. Představitelé imigrační politiky doufají, že opatření přinese snížení kriminality a hlavně omezení nelegálních pobytů Ukrajinců na našem území.¹³⁶

---

¹²⁸ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 85. ISBN 80-7178-648-9.

¹²⁹ PAVLÍKOVÁ, Eva; SLÁDEK, Karel. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 14. ISBN 978-80-86818-95-5.

¹³⁰ Český statistický úřad [online]. 2007, 31. 12. 2010 [cit. 2011-03-05]. Počet cizinců v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001>.

¹³¹ Tamtéž

¹³² Tamtéž

¹³³ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 86. ISBN 80-7178-648-9.

¹³⁴ Tamtéž

¹³⁵ Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2000 [cit. 2011-02-08]. Vizová povinnost pro občany Ukrajiny. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/aktualit/sdeleni/2000/viza_uk.html>.

¹³⁶ Tamtéž

4.1.1 Hodnotové vymezení

Fakt, že Zakarpatsko, tedy nejzápadnější část dnešní Ukrajiny, bylo kdysi součástí Československa, přispívá k toleranci a dokonce částečné podobnosti hodnotového žebříčku Čechů a tradiční skupiny Ukrajinců žijících na našem území. Tradice a obyčeje dodržované těmito ukrajinskými imigranty korespondují s významnými církevními dny. K nejoblíbenějším oslavám patří Svatý večer, což je první svátek Vánoc slavených na Ukrajině. Mezi populární svátky patří také oslava narození výrazné osobnosti ukrajinského národa - Tarase Hryhorovyče Ševčenka. Ve srovnání s českou populací se dá u ukrajinské komunity vyzorovat vyšší míra religiozity.

Bohužel také dochází k tomu, že této skupině přistěhovalců z východu bývají přisuzovány mnohé kriminální činy. Majorita často nerozlišuje mezi jednotlivci, tradiční a novodobou komunitou, ale všechny ukrajinské imigranty považuje za jednu menšinu (dělníků), čímž následně vzniká půda pro vzájemně nepříznivé vztahy.¹³⁷

4.1.2 Religiozita

Stav religiozity ukrajinské komunity je znatelně vyšší než u dnešních Čechů. O tom svědčí fakt, že právě síla víry je jedním z integračních prvků do české společnosti, který se zároveň podílí na soudržnosti ukrajinských migrantů, tedy alespoň těch, kteří k nám přišli před rokem 1989. Stejně jako na domácí půdě, hlásí se Ukrajinci žijící u nás k Řeckokatolické církvi. Dalšími, avšak menšinovými proudy náboženství jsou židovství a islám.¹³⁸

Řeckokatolická církev jako jediná přijala bez problémů myšlenku ukrajinské národní svébytnosti, a právě proto má víra velký vliv na soudržnost ukrajinských migrantů. Nicméně situace na Ukrajině v oblasti víry není jednotná a byla provázána řadou komplikovaných a trýznivých období. Zejména během komunismu docházelo ke sjednocení různých náboženských ideologií, často násilným způsobem.¹³⁹

---

¹³⁷ ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 87-88. ISBN 80-7178-648-9.

¹³⁸ PAVLÍKOVÁ, Eva; SLÁDEK, Karel. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 20-21. ISBN 978-80-86818-95-5.

¹³⁹ Tamtéž, s. 22

Dnešní podoba a rozdělení vlivu církve na Ukrajině je následující: ruská *Pravoslavná církev Moskevského patriarchátu*, *Ukrajinská autokefální pravoslavná církev*, *Ukrajinská řeckokatolická církev* a *Římskokatolická církev*, dále *baptisté*, *letniční hnutí* a *adventisté*. Rozdíly v religiozitě odpovídají rozdělení západní a východní části Ukrajiny. Západní oblast je mnohem intenzivněji zapojena do sféry víry a náboženství. Oproti tomu je východní část spíše industrializovaná a mnohem více ateistická.¹⁴⁰ Ukrajínští migranti často ani nerozlišují, k jaké církvi vlastně patří a přicházejí do kostela, jež se nachází v jejich nejbližším okolí.¹⁴¹

Náboženská praxe má značný vliv na migrantův život. Jedním z hlavních faktorů je časová náročnost. V případě, že by chtěl věřící migrant dodržovat náboženskou praxi, musel by ji věnovat alespoň 5 hodin svého času denně, což je většinou nereálné.¹⁴² Následně pak migranti řeší vnitřní konflikt, zda zásady dodržovat, či z těchto hodnot slevit.

Druhým faktorem, týkajícím se především jídla, jsou postní období. Ty ovlivňují nejen složení kuchyně, ale také dobu, kdy se má půst dodržovat, což s sebou nese řadu omezení. Jak již bylo zmíněno, náboženská liturgie ovlivňuje každodenní život. Často pak dochází ze strany věřících ukrajinských migrantů k tomu, že své plnění předsevzetí víry omezí na nedělní návštěvu kostela. Neděle je pro Ukrajince dnem opravdového odpočinku a odpoutání se od každodenního života. Proto se často těžko smiřují s tím, že je v současné době v ČR neděle dnem jako každým jiným, pracovním – tedy alespoň pro část populace.¹⁴³

Dalším neopomenutelným aspektem, proč se ukrajínští migranti přiklání právě k víře, je navazování nových sociálních kontaktů a rozvíjení mezilidských vztahů. Návštěva kostela je pak tedy nejen záležitostí duchovní, ale také společenskou událostí.

---

¹⁴⁰ PAVLÍKOVÁ, Eva; SLÁDEK, Karel. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 22-23. ISBN 978-80-86818-95-5.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 23

¹⁴² JOHNSTONE, Sarah; BLOOM, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009, s. 52-53. ISBN 978-80-7352-951-2.

¹⁴³ PAVLÍKOVÁ, Eva; SLÁDEK, Karel. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 24. ISBN 978-80-86818-95-5.

Vzhledem k realitě, že na našem území imigrantů přibývá, nejen těch z Ukrajiny, pomoc ze strany církve bude stále velmi potřebná. V mnohých případech je to právě víra, která migrantům pomáhá překonat počáteční pocit odcizení. Církev společně s neziskovými organizacemi totiž vytváří pro migranty vhodné zázemí pro život v nové, neznámé zemi. Ačkoli není pravidlem, že by ukrajinští imigranti uvažovali o trvalém zabydlení v ČR, z části ukrajinských přistěhovalců se pomalu, ale jistě stávají asimilovaní spoluobčané, jejichž děti budou již rovnoprávnými občany České republiky, kteří těmto prvotním problémům nebudou muset čelit.¹⁴⁴

4.2 Způsoby získávání práce

4.2.1 Klientský systém

Fakt, že migranti často vykonávají mnohem méně kvalifikovanou práci, než na jakou mají vzdělání, pracovní zkušenosti a kompetence, je obecně známý. Jinak tomu není ani v případě ukrajinských imigrantů na našem území, kteří většinou vykonávají manuální činnost, kterou by většina Čechů odmítla buď pro nízké platové ohodnocení, nebo její fyzickou náročnost. Ačkoli se situace v posledních letech zlepšuje, stále se nově příchozí imigranti s podobnými podmínkami práce setkávají.¹⁴⁵

Do ČR přijíždí za prací zejména mladí muži v produktivním věku, aby si zde vydělali peníze na zabezpečení rodiny, která obvykle zůstává doma na Ukrajině. V některých případech se rodiny, blízcí příbuzní, či alespoň životní partneři také vypraví do hostitelské země. Tato situace zpravidla nastává až po té, co se imigrant v novém prostředí zabydlí.¹⁴⁶ Pomineme-li skupiny jedinců, kteří nepředstavují průměrný vzorek, jako například sportovci, umělci, politici, obchodníci a další, nově příchozí ukrajinští migranti získávají svou první práci přes tzv. „klienty“.

---

¹⁴⁴ PAVLÍKOVÁ, Eva; SLÁDEK, Karel. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 26. ISBN 978-80-86818-95-5.

¹⁴⁵ NEKORJAK, Michal. *Ukrajinci.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-02-14]. Neregulární pobyt cizinců v ČR: Problémy a jejich řešení. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/publikace-clanky/detail/neregulerni-pobyt-cizincu-vacrproblemy-aajejich-reseni/>>.

¹⁴⁶ PAVLÍKOVÁ, Eva; SLÁDEK, Karel. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 68. ISBN 978-80-86818-95-5.

Tento způsob zprostředkování práce pro přistěhovalce se začal objevovat na počátku 90. let, kdy část ukrajinských imigrantů pochopila, že potřebují někoho, kdo by sháněl pracovní místa v krátkém časovém horizontu a zároveň porozuměl dokumentům, které jsou pro legální práci a pobyt v ČR nezbytné.

Na druhé straně stáli podnikatelé nabízející práci, kteří ji ale chtěli poskytovat pouze pár vybraným a schopným lidem - zprostředkovatelům, aby jim zajistili vhodné pracovníky a dohodli podmínky vyhovující oběma stranám. Cílem bylo propojení nabídky a poptávky na pracovním trhu, nicméně v této době byl *klientský systém* z velké části pod silným vlivem organizovaného zločinu, v němž ukrajinští pracovníci představovali velmi snadný cíl. Příležitost dělá zloděje, a tak se někteří své příležitosti na úkor imigrantů chopili. Pod záminkou ochrany vymáhali organizované skupiny na zprostředkovatelích finanční obnosy, které nebyly zanedbatelné. Z imigrantů se pak nedobrovolně stala přinejmenším velmi levná pracovní síla. Nutno podotknout, ne vždy byl vztah *klient* – organizovaná skupina zločinců nechtěný. Stávalo se také, že mezi sebou uzavírali oboustranně výhodné dohody. V různých formách přetrvává *klientský systém* dodnes.¹⁴⁷

„...v České republice byla pracovní migrace Ukrajinců chápána jako dočasná; ucelená státní koncepce integrace cizinců dlouhou dobu neexistovala a problémy přistěhovalců byly vnímány jako jejich vlastní. Proto se včas nepodařilo zabránit tomu, aby post-sovětský organizovaný zločin začal participovat na organizované pracovní migraci Ukrajinců, ze které si udělal jeden ze zdrojů svých příjmů.“¹⁴⁸

Dnes je označení „*klient*“ již běžně používaným termínem nejen mezi Ukrajinci a jejich zaměstnavateli. Setkat se s ním můžeme také v médiích. Původní význam se nijak nezměnil, došlo pouze ke vzniku určitých synonym jako je „*mafán*“, které v naprosté většině vyjadřuje totéž, co pojem „*klient*“.

---

¹⁴⁷ NEKORJAK, Michal. Klientský systém a ukrajinská pracovní migrace do České republiky. *Sociální studia* [online]. 2006, 1, [cit. 2011-02-14]. Dostupný z WWW: <<http://socstudia.fss.muni.cz/archiv.php?ukol=2&clanek=51&cislo=5&rok=0>>.

¹⁴⁸ NEKORJAK, Michal. *Ukrajinci.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-02-14]. Neregulérní pobyt cizinců v ČR: Problémy a jejich řešení. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/publikace-clanky/detail/neregulerni-pobyt-cizincu-vacrproblemy-aajejich-reseni/>>.

Nicméně k určitému pokroku za posledních 20 let přeci jenom došlo. V současnosti je systém propracovaný až do takových detailů, kdy v sobě zahrnuje propojení několika dalších subjektů, jakými jsou například stavební firmy, personální agentury, realitní kanceláře, právní kanceláře a překladatelské agentury.¹⁴⁹ V lepších případech se takový *klient* dokáže postarat o veškerou administrativu, vyřídí důležité pracovní povolení, zajistí ubytování, kontakt na úřady a potřebné instituce. Někdy se také snaží řešit migrantovy problémy (nejen pracovní, ale i rodinné.) Bohužel s takto komplexními službami ze strany *klientů* se imigranti vždy nesetkají. Mnohem častěji dochází k „pouhému“ zprostředkování práce.¹⁵⁰

Klientský systém je hierarchicky členěn. Na vrcholu stojí skupiny organizovaného zločinu, na opačném pólu této pyramidy se nacházejí ukrajinští pracovníci. Uprostřed je pak třetí skupina, která se skládá právě z *klientů*. Tomuto systému nahrává také postoj českého obyvatelstva k imigrantům z Ukrajiny. Podnikatelé prahnou po levné, často i nelegální pracovní síle, ale zároveň více důvěřují různým zprostředkovatelským agenturám a jedincům, neboť jim odpadá starost s vyřizováním dokladů a povolení pro pracovníky. Na druhé straně počáteční jazyková bariéra a neznalost českých zákonů a práv znemožňuje imigrantům, aby si potřebné formality vyřídili sami. Dlouhodobě pobývajícím ukrajinští imigranti v ČR se pak někdy dostanou do pozic *klientů*, neboť prostředí dobře znají, ví, jak to chodí a také disponují potřebnými kontakty na obě strany.¹⁵¹

Smutným dokreslením vztahů mezi pracujícími Ukrajinci a zprostředkovateli práce jsou situace, kdy se dotyčnému ukrajinskému imigrantovi nechce setrvávat v podřízeném pracovním poměru, neboť za zprostředkovatelskou činnost odvádí někdy až polovinu mzdy, a odhodlá se z něj vystoupit. To pak s sebou nese okamžitou ztrátu zaměstnání s častým následkem ztráty nároku na pobyt v ČR, případně zadržováním, nebo nevyplacením mzdy.¹⁵²

---

¹⁴⁹ NEKORJAK, Michal. Klientský systém a ukrajinská pracovní migrace do České republiky. *Sociální studia* [online]. 2006, 1, [cit. 2011-02-14]. Dostupný z WWW: <<http://socstudia.fss.muni.cz/archiv.php?ukol=2&clanek=51&cislo=5&rok=0>>.

¹⁵⁰ PAVLÍKOVÁ, Eva; SLÁDEK, Karel. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 51. ISBN 978-80-86818-95-5.

¹⁵¹ NEKORJAK, Michal. Klientský systém a ukrajinská pracovní migrace do České republiky. *Sociální studia* [online]. 2006, 1, [cit. 2011-02-14]. Dostupný z WWW: <<http://socstudia.fss.muni.cz/archiv.php?ukol=2&clanek=51&cislo=5&rok=0>>.

¹⁵² Tamtéž

4.2.2 Místa pracovní poptávky

Již v dřívějších dobách bývalo zvykem, že kdo chtěl práci, poptával ji na k tomuto účelu určených místech. Současnost není výjimkou. I dnes platí, že se zájemci o práci a *klienti*, případně samotní zaměstnavatelé, střetávají na domluvených místech. Nejvyšší koncentraci Ukrajinců lze vysledovat ve velkých městech, zejména v Praze, Brně a dále ve Středočeském kraji a v regionech se zahraničními investicemi (např. Mladá Boleslav, Liberec), neboť je v těchto oblastech mnohem větší nabídka pracovních míst. K setkání uchazečů a poskytovatelů práce dochází ve větších městech nejen kvůli lepším možnostem, ale také kvůli případné anonymitě při nečekaném zásahu složek policie.¹⁵³

V menších městech někdy dochází k oslovení zájemců o práci přímo na ulici, v ubytovnách, nebo v kostelích. Jak již bylo popsáno výše, toto místo se stává útočištěm zejména pro nově příchozí migranty, kteří práci velmi naléhavě potřebují, ale nemají k jejímu získání potřebné kontakty a informace. V dnešní době je možné obrátit se i na různé neziskové organizace a personální agentury, nebo se migranti mohou rozhodnout, že se o získání práce pokusí sami. Poslední varianta má však značné nevýhody. Za prvé je hledání práce časově náročnou záležitostí, za druhé musí zájemci vynaložit poměrně velké množství peněz. Někdy se také setkají s faktem, že zaměstnavatelé zprostředkují práci pouze přes své *klienty*.¹⁵⁴

4.2.3 Pracovní podmínky

Co se pracovních podmínek týče, velmi se různí. Nejméně vlídné podmínky práce akceptují nově příchozí imigranti, neboť jsou v mnoha případech rádi, že nějakou práci sehnali a odpadla jim tak jedna starost. S tím také souvisí výše mzdy. Čím déle imigrant u konkrétního zaměstnavatele pracuje, tím více peněz dostává. Dlouhodobá práce patří naopak k těm, které bývají zpravidla méně finančně ohodnoceny jako kompenzace za to, že má jedinec jistotu výdělku na delší dobu.

---

¹⁵³ JANSKÁ, Eva. Ukrajinec-symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině?. *Geografické rozhledy* [online]. 2006, 5, [cit. 2011-03-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.geografickerozhledy.cz/galerie/casopis/120-1181654953.pdf>>.

¹⁵⁴ PAVLÍKOVÁ, Eva; SLÁDEK, Karel. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 54-55. ISBN 978-80-86818-95-5.

Pro dokreslení situace uvedu příklad: v případě, že získá ukrajinský pracovník práci na stavbě na 14 dní, dostane také na hodinu o něco více zapláceno než ten, kterému bude práce přislíbena na půl roku.¹⁵⁵

Závažnějším aspektem, který provází podmínky práce ukrajinských pracovníků, je porušování celé řady předpisů. Zaměstnavatelé často nedodržují stanovené hranice hlučnosti, váhy přenášených předmětů a také pravidla bezpečnosti práce. Jednoduše je na pracovníky vyvíjen nátlak; buď budou ochotni pracovat, jak určí jejich chlebodárci, nebo si mohou hledat práci jinde. Nejčastěji však dochází k překračování pracovní doby, ať už dobrovolně ze strany pracovníku kvůli vidině vyššího výdělku, nebo ze strany zaměstnavatelů. Není výjimkou, že migranti pracují i 16 hodin denně až 7 dní v týdnu, alespoň po určitou omezenou dobu.¹⁵⁶

Cílem většiny migrantů, nejen těch z Ukrajiny, je získání práce, která by odpovídala jejich vzdělání a kvalifikaci. To však bývá během na dlouhou trať a ne všichni uspějí. Lepší vyhlídky na dosažení této mety mají ti, kteří do ČR přišli studovat. Nejen že získají potřebné vzdělání odpovídající požadavkům zaměstnavatelů u nás, ale dostanou se také do jiného prostředí, získají potřebné kontakty a zkušenosti.¹⁵⁷

4.3 Proces legalizace pobytu

K tomu, aby migrant získal statut legálního pobytu a práce v ČR, musí vyřídit množství dokumentů. Jak vyplývá z průzkumů, patří tato stránka migrace k těm nejméně oblíbeným a také nejproblematictější. Nepříjemné zjištění, že se imigrant v naší zemi bude muset starat o platnost a regulérnost všech potřebných dokumentů, a že tato záležitost není pouze jednorázovou akcí, zaskočí každého.¹⁵⁸ S vyřizováním všech potřebných formalit musí jedinec začít již před odjezdem ze své země. Nicméně jak mnozí následně uvádí, přístup úředníků na Ukrajině je ještě horší, než s čím se setkávají u nás.¹⁵⁹

---

¹⁵⁵ NEKORJAK, Michal. Klientský systém a ukrajinská pracovní migrace do České republiky. *Sociální studia* [online]. 2006, 1, [cit. 2011-02-27]. Dostupný z WWW: <<http://socstudia.fss.muni.cz/archiv.php?ukol=2&clanek=51&cislo=5&rok=0>>.

¹⁵⁶ PAVLÍKOVÁ, Eva; SLÁDEK, Karel. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 54-55. ISBN 978-80-86818-95-5.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 63-65

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 81

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 85

Pro migranty z Ukrajiny platí od roku 2000 vízová povinnost (viz výše). Tento zlomový okamžik pro českou imigrační politiku způsobil snížení počtu přistěhovalců do ČR z této oblasti – alespoň co se legální sféry týče. V roce 2005, při návštěvě českého prezidenta Václava Klause na Ukrajině, přednesl ukrajinský protějšek Viktor Juščenko svůj požadavek na plošné legalizování pobytu ukrajinských imigrantů v ČR. Tehdy se mluvilo o „pouhých“ 200 000 Ukrajinců na našem území. Český prezident se však s touto myšlenkou neztotožnil.¹⁶⁰

4.3.1 Dokumenty potřebné pro legální pobyt v České republice

Pro získání statusu legálního imigranta pobývajícího na našem území, ať už z důvodu pracovního pobytu, či třeba pobytu za účelem soužití, musí cizinec vyřídít potřebné dokumenty. Pro lidi, kteří do ČR přicházejí z Ukrajiny, je nutné získání vízového povolení. K dispozici je hned několik typů, tudíž je potřeba zvážit, o jaký konkrétní druh má migrant zájem. To vyplývá z příčiny migrace a také z doby, kterou hodlá ukrajinský migrant v ČR strávit.¹⁶¹

Jedním ze základních dokumentů, potřebných pro legální pobyt u nás, je povolení k dlouhodobému pobytu. Toto povolení se vydává, pokud chce žadatel zůstat v ČR déle, než je lhůta 90 dní, a pokud je účelem jeho cesty studium, vědecký výzkum, nebo společné soužití rodiny – v tomto případě musí osoba, se kterou se žadatel slučuje, pobývat v naší zemi déle jak 15 měsíců. Dalšími podstatnými náležitostmi žádosti jsou tři shodné fotografie, platný cestovní doklad, doklad stvrzující účel pobytu žadatele v ČR, doklad o zajištění ubytování, finančním zabezpečení, výpis z evidence rejstříku trestů státu, jehož je žadatel státním občanem, kopie datových stránek cestovního dokladu žadatele, cestovní zdravotní pojištění na dobu od vstupu na území do převzetí dlouhodobého pobytu v ČR, které se předkládá až při vyzvednutí uděleného víza, obálka se známkou a nadepsanými adresami.¹⁶²

---

¹⁶⁰ LIVINSKÝ, Oleksa. *Ukrajinci.cz* [online]. 14. 12. 2005 [cit. 2011-03-05]. Diskriminace legální migrace. Jak by mohl Juščenko ulehčit život ukrajinským pracovníkům v ČR?. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/publikace-clanky/detail/diskriminace-legalni-migrace-jak-by-mohl-juscenko-ulehcit-zivot-ukrajinskym-pracovnikum-v-cr/>>.

¹⁶¹ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: *Velvyslanectví České republiky v Kyjevě* [online]. 2008 [cit. 2011-03-05]. Vízové informace pro pobyt v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/kyjev/cz/viza_a_konzularni_informace/informace_pro_cestu_a_pobyt_ceska/index.html>.

¹⁶² Tamtéž

Druhým potřebným dokumentem je povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání ve zvláštních případech neboli *zelená karta*. Tuto žádost je oprávněn podat státní příslušník následujících zemí: Australské společenství, Černá Hora, Chorvatská republika, Japonsko, Kanada, Korejská republika, Nový Zéland, Republika Bosna a Hercegovina, Republika Makedonie, Spojené státy americké, Srbsko a Ukrajina.

Příchozí migrant má možnost vybrat si pracovní pozici z databáze volných pracovních míst, která je nabízena právě držitelům *zelené karty*. V tomto případě předkládá cizinec žádost o *zelenou kartu*, doklad prokazující dosažené vzdělání a odbornou kvalifikaci, dále musí mít platný cestovní doklad a jeho kopii, výpis z evidence rejstříku trestů mateřského státu, cestovní zdravotní pojištění, obálku s nadepsanými adresami a nakonec tři shodné fotografie pasového formátu.¹⁶³

Posledním typem dokumentu, o který je možno požádat, je žádost o trvalý pobyt na území ČR. Oprávnění k podání této žádosti mají následující uchazeči:

- jedná-li se o nezletilé nebo zletilé nezaopatřené dítě cizince, jenž na území ČR pobývá na základě povolení k trvalému pobytu, je-li důvodem žádosti společné soužití těchto cizinců;
- jedná-li se o osamělého rodiče staršího 65 let cizince s povoleným trvalým pobytem v ČR;
- jedná-li se o žadatele o vydání povolení k pobytu z jiných důvodů hodných zvláštního zřetele;
- jedná-li se o žadatele, který na území ČR pobývá nepřetržitě po dobu 5 let.¹⁶⁴

Náležitosti žádosti o udělení víza k trvalému pobytu se v základních bodech neliší od předchozích. Žadatel však musí ještě doložit listinný doklad potvrzující účel pobytu na území ČR, doklad o zajištění ubytování po dobu pobytu na území ČR a také doklad o zajištění dostatku finančních prostředků. Ať už hodlá ukrajinský imigrant požádat o jakýkoli typ povolení k pobytu, musí se vždy předem zaregistrovat prostřednictvím systému VISAPPOINT na www.visapoint.eu, kde mu bude přidělen konkrétní termín (den/hodina) pro podání žádosti.¹⁶⁵

---

¹⁶³ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: *Velvyslanectví České republiky v Kyjevě* [online]. 2008 [cit. 2011-03-05].
Vízové informace pro pobyt v ČR. Dostupné z WWW:
<http://www.mzv.cz/kyjev/cz/viza_a_konzularni_informace/informace_pro_cestu_a_pobyt_ceska/index.html>.

¹⁶⁴ Tamtéž

¹⁶⁵ Tamtéž

Rovněž vyřízení víz spojených s vycestováním ze země je na Ukrajině pro jednotlivce záležitostí trvající až několik měsíců, což v řadě případů značně komplikuje již tak složitou situaci.¹⁶⁶

Z aktuálních záznamů Ministerstva zahraničních věcí ČR vypovídajících o legální migraci v Česku je zřejmé, že do ČR nejčastěji přijíždějí právě Ukrajinci. Překvapivé je, že zastoupení imigrantů dle pohlaví je téměř shodné. Většina z nich žije v České republice dočasně (77499 tisíc osob). V počtu osob, které získaly české občanství, Ukrajinci jednoznačně vedou, následují Vietnamci a Slováci.¹⁶⁷

Občané Ukrajiny také zaujímají přední pozice mezi žadateli o udělení statusu uprchlíka. Málomocná z nich bývá kladně vyřízena, což není vlastně ani skutečným cílem žadatelů. O azyl žádají ve většině případů až tehdy, pobývají-li v Česku nelegálně a nemají už jinou možnost. Často totiž spoléhají na to, že vyřízení žádosti je zdlouhavým procesem, což jim umožní, aby se v naší republice zdrželi co nejdelší možnou dobu.¹⁶⁸

Aby byl Ukrajinec v ČR schopen nastoupit do zaměstnání, musí nejdříve získat pracovní povolení, které může dostat jen v Česku. Dále potřebuje kromě povolení k pobytu ještě pracovní vízum, které mu naopak vydají pouze na českém konzulátu na Ukrajině. Navíc musí oběhat řadu dalších nejrůznějších institucí a to vše za co možná nejkratší dobu, protože některá povolení a potvrzení mají časově omezenou platnost (od 1 do 4 měsíců.) Jedna z velkých komplikací je ta, že veškeré žádosti musí být podány v češtině a všechny podpisy musí ověřit český notář, nebo na konzulátu. Také různé překlady musí být ověřeny soudně, což způsobuje, že se proces vyřizování může protáhnout až na dobu několika měsíců. V případě, že některé z potřebných povolení migrant nedostane, nikdo mu jeho vynaložené peníze zpátky nevrátí. Společně se zavedením bezplatných turistických a tranzitních víz zvýšila Česká republika cenu za pracovní nebo podnikatelské vízum takřka na dvojnásobek, tedy přibližně na 120 dolarů.¹⁶⁹ Poplatek za vízum k pobytu do 90 dnů činí pro Ukrajince 35 eur.¹⁷⁰

---

¹⁶⁶ PAVLÍKOVÁ, Eva; SLÁDEK, Karel. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 85. ISBN 978-80-86818-95-5.

¹⁶⁷ Český statistický úřad [online]. 2007, 31. 12. 2010 [cit. 2011-03-05]. Počet cizinců v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001>.

¹⁶⁸ LIVINSKÝ, Oleksa. Ukrajinci.cz [online]. 14. 12. 2005 [cit. 2011-03-05]. Diskriminace legální migrace. Jak by mohl Juščenko ulehčit život ukrajinským pracovníkům v ČR?. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/publikace-clanky/detail/diskriminace-legalni-migrace-jak-by-mohl-juschenko-ulehcit-zivot-ukrajinskym-pracovnikum-v-cr/>>.

¹⁶⁹ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Věhyslanectví České republiky v Kyjevě [online]. 2008 [cit. 2011-03-05]. Vízové informace pro pobyt v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/sazebnik_vizovych_poplatku/index.html>

Procedura registrace pro cizince, kteří hodlají na území ČR pobývat nad rámec 90 dní, je často velmi vysilující. „...*Evidence musí být provedena na policejním oddělení v místě dočasného bydliště do tří dnů od překročení státních hranic České republiky.*“¹⁷¹ Nejsou však výjimečné případy, kdy imigrant stráví ve frontě třeba i týden, tudíž tuto lhůtu nestihne. Někdy stačí zaplatit pokutu, jindy může dojít k tomu, že bude vyhoštěn. Další absurditou je fakt, že při vyřizování pracovního povolení vyžaduje český úřad práce lékařské potvrzení o způsobilosti k výkonu konkrétní práce. Lhůta platnosti potvrzení je pouhých 30 dní. Ukrajinský imigrant je tedy povinen vyhledat v Česku lékaře a absolvovat celkové lékařské vyšetření, za které zaplatí nemalý obnos (až 2500 Kč.)¹⁷² V případě, že by byl pojištěn u české zdravotní pojišťovny, cena by byla mnohem nižší. Jenomže aby byl takový člověk u nás pojištěn, nesměl by být pouhým uchazečem o zaměstnání, ale již zaměstnancem, nebo podnikatelem.

Jak vyplývá z reality, systém a funkce ukrajinských zdravotních pojišťoven jsou přinejmenším sporadické. Jak se zdá, takové pojištění slouží pouze k tomu, aby bylo předloženo na cizinecké policii. Na rozdíl od zemí Kyrgyzstánu a Tádžikistánu, které uzavřely mezinárodní smlouvu o vzájemném bezplatném poskytování neodkladné zdravotní péče s naším státem, musí občané Ukrajiny potvrzení o zdravotním pojištění předkládat.¹⁷³

Právě pojištění patří k nejméně přehledným a pochopitelným ze všech uvedených povolení, žádostí a dokumentů. Možná právě proto, že patří k těm nejméně kontrolovaným dokladům, cizinci mu nepřikládají velkou váhu a nezajímají se o důvod, proč by jej měli mít. Dokonce není nijak ojedinělým případem situace, kdy některé pracovní agentury své zaměstnance vůbec nepojistí. Důležitost pojištění si imigrant uvědomí až ve chvíli, kdy skutečně potřebuje lékařskou pomoc, ať se jedná o pracovní úraz, nemoc či porod potomka.¹⁷⁴

---

¹⁷⁰ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: *Velvyslanectví České republiky v Kyjevě* [online]. 2008 [cit. 2011-03-05]. Vízové informace pro pobyt v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/sazebnik_vizovych_poplatku/index.html>.

¹⁷¹ LIVINSKÝ, Oleksa. *Ukrajinci.cz* [online]. 14. 12. 2005 [cit. 2011-03-05]. Diskriminace legální migrace. Jak by mohl Juščenko ulehčit život ukrajinským pracovníkům v ČR?. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/publikace-clanky/detail/diskriminace-legalni-migrace-jak-by-mohl-juscenko-ulehcit-zivot-ukrajinskym-pracovnikum-v-cr/>>.

¹⁷² Tamtéž

¹⁷³ Tamtéž

¹⁷⁴ PAVLÍKOVÁ, Eva; SLÁDEK, Karel. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 95-97. ISBN 978-80-86818-95-5.

Zarážející také je, že ukrajinské středoškolské diplomy ve srovnání s afgánskými nebo bosensko-hercegovinskými nejsou zatím uznávány Českou republikou, neboť mezinárodní smlouva o uznávání dokladů o dosaženém vzdělání Ukrajinských občanů chybí.¹⁷⁵

Tento aspekt pak způsobuje znevýhodnění ukrajinských pracovníků na českém trhu práce. Proto Ukrajinci přijímají neadekvátní pracovní nabídky k jejich dosaženému vzdělání. Díky podepsání dvoustranné dohody o právní pomoci mezi námi a Ukrajinou v roce 2000 byl tento problém zmírněn. Diplomy získané na Ukrajině tak už nepotřebují doložku ověření pravosti podpisu (tzv. postilu.)¹⁷⁶

Zkrácena byla také lhůta uznání platnosti různých zahraničních oprávnění, jakými jsou vysvědčení a univerzitní diplomy, neboť tato kompetence díky zmíněné úpravě spadá pod samotné univerzity a nikoli pod ministerstvo školství, jak tomu bylo dříve.¹⁷⁷

Díky výše zmíněným problémům, se kterými se většina ukrajinských imigrantů po příchodu do Čech setkává, mají nejružnější poradenské a konzultační agentury možnost nabízet těmto lidem pomoc, většinou za nemalý finanční obnos. Na tomto poli byl doslova vytvořen zlatý důl a neustále se objevuje mnoho zájemců, kteří jsou ochotni za získání jeho části vyřídit téměř cokoli. Nabízena je opravdu pestrá škála služeb. Platí zde úměra: čím větší počet razítek bude požadován, tím větší bude zisk zprostředkovatelů. Běžně se platí 600 až 1000 eur za „pomoc“ při vyřízení jednoho pracovního víza, nebo prodloužení povolení k pobytu.¹⁷⁸

Vzhledem k ceně se proto někdy migranti snaží o vyřízení dokumentace na vlastní pěst, což stojí zejména hodně času, kterým ale nedisponují. Mají-li štěstí, že narazí na člověka, který je ochotně do celé byrokratické problematiky zasvětit, bývají pak migranti schopni sami si zajistit doklady potřebné k legálnímu pobytu. Následně jsou pak schopni hlídat si jejich platnost a včasné obnovení, čímž ušetří značné množství peněz a vyhnou se řadě problémů a komplikací.¹⁷⁹

---

¹⁷⁵ LIVINSKÝ, Oleksa. *Ukrajinci.cz* [online]. 14. 12. 2005 [cit. 2011-03-05]. Diskriminace legální migrace. Jak by mohl Juščenko ulehčit život ukrajinským pracovníkům v ČR?. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/publikace-clanky/detail/diskriminace-legalni-migrace-jak-by-mohl-juscenko-ulehcit-zivot-ukrajinskym-pracovnikum-v-cr/>>.

¹⁷⁶ Tamtéž

¹⁷⁷ Tamtéž

¹⁷⁸ Tamtéž

¹⁷⁹ PAVLÍKOVÁ, Eva; SLÁDEK, Karel. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, s. 89. ISBN 978-80-86818-95-5.

5. Aktuální stav

5.1 Současný pohled na ukrajinskou minoritu

Každý národ je jiný. Toto tvrzení není nikterak nové, ale stále platné. Každý národ má tendenci lišit se nějakým způsobem od těch ostatních, což je pochopitelné. Prudký definuje národ dle Arnošta Gellnera. Podle něj lze vysledovat dva stěžejní prvky, které národy vymezují a zároveň odlišují. Za prvé je to *vůle*, která je doprovázena solidaritou a loajalitou k dané skupině lidí, ale také obavou o existenci daného uskupení. Druhým prvkem je *kultura*. Na první pohled se od ukrajinských migrantů zas až tolik neodlišujeme. To, co nás dělá jinými, je právě kultura, její zvyky, sdílené hodnoty, tradice, ale také jazyk. Obecně lze národ definovat jako společenství lidí hlásících se k jedné národnosti.¹⁸⁰

Dnešní podoba vztahu mezi Čechy a zmíněnou minoritou Ukrajinců se pohybuje mezi dvěma zdánlivě podobnými stavy. Zatímco u části ukrajinských imigrantů došlo k procesu asimilace, což je proces, při němž se minorita postupně sžije s většinou prostřednictvím úzkých sociálních vazeb,¹⁸¹ u ostatních se jedná pouze o stav akulturace. Akulturace je typem soužití, kdy stěžejní hodnoty majority jsou menšinou akceptovány, nicméně nedochází k těsnějšímu sblížení v oblasti sociálních vztahů, jakými jsou přátelství či dokonce manželství. Tento stav lze nazvat vzájemným soužitím obou skupin s respektem k jejich odlišnostem.¹⁸² Stěžejní otázky vztahu Ukrajinců a české populace se týkají typu a úrovně jejich vzájemné sociální komunikace, životních podmínek a stupně integrace do české společnosti.

5.2 Důvody k migraci

Co vede migranty k tomu, že se rozhodají opustit domov, nelze generalizovat. Důvodů je celá řada. Jednou z nejčastějších příčin bývá nespokojenost s ekonomickou, nebo politickou situací v domovské zemi.

---

¹⁸⁰ PRUDKÝ, Libor. Přináležitost k národu, vztahy k jiným národnostem a k cizincům v České republice. Brno: CERM, 2004, s. 8. ISBN 80-7204-359-5.

¹⁸¹ PETRUCIOVÁ, Jelena; FEBER, Jaromír. Multikulturalismus jako komunikační problém : (kulturně antropologický aspekt). Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2005, s. 37. ISBN 80-7368-082-3.

¹⁸² PRUDKÝ, Libor. Přináležitost k národu, vztahy k jiným národnostem a k cizincům v České republice. Brno: CERM, 2004, s. 10. ISBN 80-7204-359-5.

Aktuální situaci na Ukrajině vystihuje docent Drbohlav následujícím zhodnocením: „*Dlouhodobá a hluboká ekonomická krize je podle hodnocení expertů jedním z hlavních nebezpečí, neboť právě socioekonomické poměry jsou jedny z nejdůležitějších spouštěcích a hnacích mechanismů současné masové migrace Ukrajinců.*“¹⁸³ Důvody pracovní migrace Ukrajinců můžeme vysledovat především ve špatné socioekonomické situaci země. Jak vyplývá z výzkumu ukrajinské komunity v Česku vedeného právě výše zmíněným autorem a jeho spolupracovníky, cizinci na našem území přicházející z Ukrajiny nejčastěji zastávají nekvalifikované manuální práce, především ve stavebnictví a lesnictví, ačkoli je jejich vzdělanostní úroveň mnohdy relativně vysoká – viz příloha č. 7.¹⁸⁴

Nicméně struktura vzdělávacího systému na Ukrajině a v Česku se liší, neboť uváděné ukrajinské jedenácti- a dvanáctileté vzdělání neodpovídá našemu základnímu a střednímu stupni vzdělání. Na základě výzkumu nelegální migrace na Přírodovědné fakultě UK v Praze a ČSÚ je zřejmé, že Ukrajinci patří z hlediska legálních i nelegálních imigrantů k nejpočetnější skupině. Často vstupují na naše území na turistická víza a následně zde pracují, anebo se k nám dostanou nelegálním způsobem. V posledním zmíněném případě jsou pak ukrajinští imigranti zapojováni do nelegálních praktik a šedé ekonomiky od samého počátku pobytu v Česku. Následné vystoupení z tohoto systému a zařazení se do sféry legálního pobytu bývá téměř nemožné.¹⁸⁵

Jedním ze způsobů jak získat povolení k pracovnímu pobytu v ČR je zřízení živnostenské oprávnění. Ve skutečnosti se však většinou nejedná o podnikání v pravém slova smyslu, neboť ukrajinští občané i nadále pracují jako „klasičtí“ zaměstnanci. Jsou činní v různých sektorech hospodářského trhu, zejména působí jako nekvalifikovaní dělníci, a často se sdružují v pracovních skupinách pod jedním zprostředkovatelem, který jim hledá práci. Daná společnost pak vyplácí peníze právě tomuto prostředníkovi, což je pro firmy finančně výhodné. V mnohých případech se k těmto dvoustranně

---

¹⁸³ DRBOHLAV, Dušan, et al. *Cizinci v České republice: Stránky Ministerstva práce a sociálních věcí o integraci cizinců* [online]. 2005 [cit. 2011-02-03]. Ukrajinská komunita v České republice. Dostupné z WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/130/ukrajinska_komunita.pdf>.

¹⁸⁴ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 92. ISBN 80-7178-648-9.

¹⁸⁵ JANSKÁ, Eva. Ukrajinec-symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině?. *Geografické rozhledy* [online]. 2006, 5, [cit. 2011-03-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.geografickerozhledy.cz/gallery/casopis/120-1181654953.pdf>>.

užitečným vztahům pojí ještě vykořisťování ukrajinských pracovníků, nelegální zaměstnávání a další praktiky.¹⁸⁶

Ukrajinci se v naší zemi a na českém pracovním trhu trvale usadili. Nejrozličnější výzkumy ukazují, že mezi cizinci žijícími v ČR patří Ukrajinci k těm ekonomicky nejvíce aktivním.¹⁸⁷ Setrvává stav, kdy jsou imigranti nuceni vykonávat obtížné manuální práce. S tím je spojen aspekt zneužívání zaměstnavatelem a různými zprostředkovateli. Trendem zůstává, ačkoli v posledním roce došlo k jeho vyrovnávání, že mezi ukrajinskými pracovníky zatím převažují mladí, mnohdy ženatí muži, kteří mají na Ukrajině rodinu s dětmi.¹⁸⁸

Dá se říci, že v posledních letech dochází k pomalé stabilizaci postavení Ukrajinců v české společnosti a na českém trhu práce. Bohužel se také ukazuje, že k posunu v oblasti rozvoje kulturního života a znalosti cizích jazyků, zejména západních, v této komunitě příliš nedochází. Z různých šetření vyplývá i minimální úsilí ukrajinských pracovníků o založení vlastních organizací a spolků, což by umožnilo zlepšení soudržnosti, informovanosti a kulturního života. Světlou výjimkou je účast v českých fotbalových soutěžích.¹⁸⁹

Navzdory všem problémům spojených se získáním pracovních, či pobytových víz mají ukrajinští migranti o práci v ČR stále velký zájem. Jánská dále uvádí důvody, které podle docenta Drbohlava umožňují, že český pracovní trh dokáže imigranty stále vstřebávat. „...*Jedná se zejména o globalizaci a internacionalizaci české ekonomiky, dále o nízké nastavení minimálních mezd a vysokou sociální podporu (čeští občané raději zůstanou nezaměstnanými, než aby zastávali takový druh práce, za jejíž vykonávání je mzda téměř srovnatelná se sociálními dávkami.)*“¹⁹⁰

Hodnota minimální mzdy v ČR patří k nejnižším v EU, a to zejména v poměru k průměrnému platu. Její výše neodpovídá ani polovině průměrné mzdy. V roce 2005

---

¹⁸⁶ JANSKÁ, Eva. Ukrajinec-symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině?. *Geografické rozhledy* [online]. 2006, 5, [cit. 2011-03-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.geografickerozhledy.cz/galerie/casopis/120-1181654953.pdf>>.

¹⁸⁷ ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha: Portál, 2001, s. 86. ISBN 80-7178-648-9.

¹⁸⁸ DRBOHLAV, Dušan, et al. *Cizinci v České republice: Stránky Ministerstva práce a sociálních věcí o integraci cizinců* [online]. 2005 [cit. 2011-02-03]. Ukrajinská komunita v České republice. Dostupné z WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/130/ukrajinska_komunita.pdf>.

¹⁸⁹ JANSKÁ, Eva. Ukrajinec-symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině?. *Geografické rozhledy* [online]. 2006, 5, [cit. 2011-03-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.geografickerozhledy.cz/galerie/casopis/120-1181654953.pdf>>.

¹⁹⁰ Tamtéž

činila minimální mzda v Čechách 38,5 % z průměrné hrubé mzdy.¹⁹¹ Letos je to přibližně 25 %, neboť výše průměrné hrubé mzdy byla PS schválena pro tento rok na 24.091Kč, ale hodnota minimální mzdy se už 5 let nezvýšila a drží se na 8.000Kč.¹⁹²

V neposlední řadě je tu touha zaměstnavatelů po levné pracovní síle a relativně nízká mobilita českých pracovníků. Bude zajímavé sledovat, jak bude situace ukrajinských migrantů ve vztahu k českému hospodářství a pracovnímu trhu nadále pokračovat, zda bude zachován trend minulých let, nebo jestli dojde k odlišnému vývoji.

5.3 Dotazníkový výzkum části ukrajinských imigrantů v ČR: osobní příběhy

Před tím, než jsem začala s dotazníkovým šetřením zaměřujícím se na ukrajinskou populaci žijící v ČR, věnovala jsem pozornost teoretickému základu. Zajímala jsem se o jejich novodobou historii, politickou situaci, hodnoty, náboženský přístup a důvody jejich emigrace. Soustředila jsem se na fakta, která by mi mohla pomoci v sestavení dotazníkového výzkumu. Na setkání s prvním respondentem jsem šla s jistými obavami, ale také zvědavostí, jak bude vše probíhat a zda se mé teoretické znalosti v praxi potvrdí, nebo naopak vyvrátí. Samozřejmě jsem si vědoma faktu, že závěry nelze vyvodit z jediného setkání s respondentem, ale k mému překvapení se hned první dotazovaná zmínila o většině negativních i pozitivních aspektech, jež proces migrace provází a na nichž se zakládá část mé diplomové práce. Ve všech případech jsem se setkala s jistou dávkou obav o soukromí respondentů, což je celkem pochopitelné. Na druhé straně mě překvapila vstřícnost, se kterou se ukrajinští imigranti zapojili do dotazníkového šetření. Většinu kontaktů jsem získala přes své přátele, studenty, které vyučuji anglický jazyk, a kolegy. Později jsem kontaktovala také známé již dotazovaných účastníků. Snažila jsem se, aby došlo k osobnímu setkání, což někdy nevyšlo díky nedostatku času respondentů, nebo zachování jejich anonymity.

---

¹⁹¹ JANSKÁ, Eva. Ukrajinec-symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině?. *Geografické rozhledy* [online]. 2006, 5, [cit. 2011-03-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.geografickerozhledy.cz/gallery/casopis/120-1181654953.pdf>>.

¹⁹² *Finance* [online]. 2011 [cit. 2011-03-06]. Minimální mzda. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/dane-a-mzda/informace/mzda/minimalni-mzda/>>.

Nataša – zamilovala jsem si hostitelské město

S první respondentkou, Natašou, jsem se setkala v restauračním zařízení, ve kterém také od doby příjezdu do ČR pracuje. Čas schůzky jsme si telefonicky domluvily po její pracovní době, která je ve všední den 12hodinová, v sobotu pak o dvě hodiny kratší. Z počátku jsem na Nataše viděla určitý strach o její soukromí, v průběhu šetření se atmosféra uvolnila a dozvěděla jsem se i pár informací navíc. Nataše je 34 let, narodila se na západní Ukrajině ve městě Borščiv, je vdaná, ale zatím nemá děti. Původně byla knihovnicí, ale v ČR pracuje jako pomocná síla v oblasti pohostinství. Součástí tohoto restauračního zařízení je i ubytovna, ve které Nataša bydlí. K dispozici má samostatný jednopokojový byt. Důvodem, který přiměl respondentku vycestovat do Čech, byl nedostatek práce a finančních prostředků, které potřebuje na uživení sebe, ale také svých starších rodičů. Nicméně nejsilnějším motivem byl fakt, že v naší zemi již dříve pracovala starší sestra, která tedy měla s migrací zkušenosti a poznala zejména její pozitivní stránku. Obě ženy přišly do ČR samy nezávisle na sobě a doma zanechaly své příbuzné. Velmi mne upoutalo, s jakým nadšením Nataša popisovala město, kde již 3. rokem pracuje a bydlí. Díky předchozím zkušenostem sestry si Nataša našla práci okamžitě, a tak hodnotí dostupnost práce v naší zemi pozitivně. Také dodala, že kdo chce, tak si práci, pokud je to aspoň trochu možné, najde vždy. Na otázku, zdali plánuje v ČR zůstat, nebo se vrátit domů, respondentka odpověděla, že by se na Ukrajinu chtěla podívat za rodinou, ale poté by se chtěla vrátit do ČR, neboť se jí tu velmi líbí.

V případě vztahů zastává Nataša názor, že je to hlavně o lidech a nezáleží na tom, zda s někým mluvíte v obchodě, na úřadě, zda je Čech, či Ukrajinec. Co člověk, to jiný charakter. Nicméně ráda si občas vyjde na procházku se svými ukrajinskými známými, ale raději se přátelí s méně lidmi, jelikož je trochu nedůvěřivá.

Dále mne zajímalo dodržování kulturních zvyklostí a tradic. Nataša popisovala, že se snaží dodržovat alespoň ty nejdůležitější svátky, především Vánoce, které se ale od těch českých liší. Doba slavení ukrajinských Vánoc nastává zhruba o dva týdny později oproti našim svátkům. Největší oslavy připadají na 6. leden, který se podobá našemu Štědrému dni, ale nazývá se Svatým večerem. V tento den se nejí žádné maso, stejně tak je tomu i 18. ledna, což je druhý Svatý večer.

V následující den období Vánoc končí. Právě v těchto svátečních dnech navštívila Nataša poprvé v ČR blízký kostel, neboť patří ke skupině věřících, ale dále v pravidelných návštěvách kostela nepokračuje. Jedním z důvodů je nedostatek volného času (v neděli si raději přispí a načerpá síly na nový týden, než aby brzy vstávala kvůli bohoslužbě), druhým aspektem je pak velká zima v českých kostelích. Chlad býval znatelný i v ukrajinských svatostáncích, ale situace se prý změnila, protože dochází k zabudování topení do podlah, tedy alespoň v těch velmi navštěvovaných místech. Zároveň respondentka uvedla, že se na západní Ukrajině, odkud také pochází, hlásí k náboženství převážná většina obyvatel.

Druhým významným svátkem jsou Velikonoce a ty jsou naopak těm našim podobné. Zároveň se Nataša snaží přizpůsobit českým svátkům, ale důležitější jsou pro ni stále ty ukrajinské.

Poslední otázka se týkala odlišností v životě na Ukrajině a u nás. Právě ta poodkryla zajímavosti, na které bych se pravděpodobně zřejmě nezeptala, neboť je považuji za samozřejmé. Jednou z nich byla informace popisující oblast zdravotního pojištění na Ukrajině. To, co my známe jako zdravotní pojištění, ze kterého jsou hrazeny pobyty v nemocnici, nákladné operace a obecně lékařská péče, na Ukrajině vůbec neexistuje. V případě, že někdo potřebuje podstoupit náročnou operaci, je nucen vzít si bankovní půjčku, což pak v některých případech musí splácet i po celý život. Druhým výrazným faktem, na který se Nataša zaměřila, byla doprava. Největší rozdílnost v porovnání se situací v mateřské zemi vidí v pravidelnosti a dostupnosti dopravy, což zůstává zejména v menších městech a vesnicích na Ukrajině pouhým snem (nedostačující ukrajinská infrastruktura je popsána v kapitole 3.)

Za nejdůležitější odlišnost respondentka považuje jistotu peněz, kterou zde v ČR má. Zatím zde nenastala situace, kdy by počítala každou korunu a zvažovala, zda si může koupit základní potraviny, nebo nové tričko. Dokonce si může dovolit něco z vydělaných peněz ušetřit, což by bylo na Ukrajině nemyslitelné.

Diana – na Ukrajině se ženy jen stěží prosadí

Příběh studentky, která je původem z Ukrajiny, ale v ČR žije již 17 let, jsem pro porovnání zařadila na další místo. Diana se narodila v Oděse a ve svých 8 letech se svou matkou, jejím druhem a prarodiči ze země odešli. Jak jsem se dozvěděla, Dianina matka si na Ukrajině našla českého přítele, který ji v Čechách přislíbil práci, a později se také vzali. Nyní Diana pobývá na dvou místech. Rodina bydlí na severu Čech v menším městě v rodinném domě, ale Diana navíc dojíždí do Prahy na vysokou školu, kde v těchto dnech dokončuje své studium.

V oblasti vztahů jsme narazily na zajímavý jev. Respondentka pochází z jihovýchodní Ukrajiny, kde se hovoří spíše rusky. Ačkoli je rusky mluvící obyvatelstvo majoritní, docházelo předchozí vládou k diskriminaci této populace. Dokonce i v největších ukrajinských městech se setkáme spíše s ruštinou. V menších městech a na vesnicích je tomu naopak. Neustále vznikají rozbroje a lidé z obou „táborů“ se nemají příliš v lásce. U nás se Diana setkala s Rusy i Ukrajinci, ale s nikým z nich není dále v kontaktu a spíše se jim vyhýbá.

Respondentka zatím nemá mnoho pracovních zkušeností, ale stav na českém trhu práce sleduje. Nabídku práce v hlavním městě hodnotí kladně, není prý problém najít si zaměstnání na plný úvazek. V oblasti brigád pro studenty už je situace horší. Diana však vyzdvihla jeden důležitý fakt, který jí přináší výhody. Je totiž schopna plynule komunikovat v ruštině, což jí umožňuje v konkurenčním boji o pracovní pozice na zkrácený úvazek obstát.

O budoucnosti má Diana celkem jasno. Návrat na rodnou Ukrajinu sice plánuje, ale pouze z důvodu rekreačního. Ráda tam totiž tráví dovolenou u moře. Jinak by raději zůstala v Čechách a našla si zde zajímavou práci.

Co se tradic a zvyků týče, rodina Diany přijala za své české zvyklosti, ačkoli prarodiče se ještě snaží o udržení těch ukrajinských. Nejvýznamnějším svátkem jsou tedy české Vánoce. Na otázku, zda je respondentka věřící, uvedla zápornou odpověď.

Dozvěděla jsem se také zajímavosti týkající se odlišností ve způsobu života. Diana vidí velkou odlišnost v obstarávání potravin v Čechách, neboť je na Ukrajině zvykem chodit nakupovat na tržiště, kde je zejména zelenina vždy čerstvá. Na rozdíl od Čechů si Ukrajinci „v nájezdech na supermarkety“ nelibují.

Dále uvedla, že například starší ukrajinská generace vůbec nesportuje a často popíjí vodu. Závažnější odlišnost se však týká postavení žen ve společnosti. Ty se na Ukrajině jen stěží prosazují (nejen v zaměstnání) a navíc jsou mnohdy závislé na manželovi. Proto se ve zprávách často setkáváme s protestujícím hnutím feministek, které bojují za lepší postavení žen na Ukrajině. Naposledy to byl počátek března, kdy se polonahé ženy z feministické skupiny Femen bouřily proti soutěži novozélandského rádia, jež pořádalo soutěž „Vyhraj manželku“. Hlavní cenou byla ukrajinská žena, která měla být vítězovou společnicí při jeho cestě po Ukrajině. Tímto chtěly aktivistky poukázat na nabízené zájezdy na Ukrajinu se sexuálním motivem, tedy tzv. sexuální turistiku.¹⁹³

Viktorija – návrat domů možná ve stáří

Také další dotazovanou je vysokoškolská studentka pocházející z ukrajinského hlavního města Kyjev. Viktorija je 23letá svobodná dívka, která již 9 let žije v Praze, aktuálně v pronajatém bytě. Bakalářské studium zaměřené na mezinárodní obchod zdárně ukončila a nyní pokračuje v navazujícím studiu. Zároveň pracuje jako asistentka v jedné marketingové společnosti s klasickou 8hodinovou pracovní dobou.

Za nejméně příznivé považuje vztahy a komunikaci při kontaktu s úřady. Jinak se v pracovním prostředí ani v soukromí nesetkala s negativní reakcí na svůj ukrajinský původ. Jedinou výjimkou je částečně negativní postoj ze strany otce přítele. Své kontakty s přáteli a rodinou na Ukrajině se snaží udržovat, využívá k tomu moderní komunikační nástroje jako sociální síť www.vkontakte.ru a telefon. Mateřskou zem navštěvuje každý rok v létě, kdy zde tráví minimálně měsíc, aby stihla potkat všechny, které má ráda.

Důvodem odchodu z Ukrajiny bylo jako v předchozím příběhu sezdání respondentčiny matky s Čechem. Jelikož měl otec v ČR zázemí, přestěhovala se rodina za ním. Pouze prarodiče zůstali v rodné zemi.

---

¹⁹³ KYNČL, Jakub. *Novinky.cz* [online]. 03. 03. 2011 [cit. 2011-03-20]. Ukrajina není bordel, protestovaly stylově svlečené ukrajinské feministky. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/koktejl/226740-ukrajina-neni-bordel-protestovaly-stylove-svlecene-ukrajinske-feministky.html>>.

Jak jsem již zmínila výše, Viktorija ke svému studiu ještě pracuje. Práci sháněla přibližně tři měsíce, nakonec jí byla nabídnuta pozice ve firmě, kde již dříve získala brigádu. Za svoji výhodu při hledání práce pocítuje znalost ruštiny.

Kvůli nestabilní politické situaci a špatné ekonomice na domácí půdě Viktorija neplánuje v dohledné době návrat na Ukrajinu. Navíc nyní se svým přítelem plánují založení rodiny a také staví dům, takže se „domů“ vydává pouze na výlet, či dovolenou. Nicméně dále uvedla, že se třeba ve stáří vrátí zpět, kdo ví.

Vzhledem k délce pobytu v ČR již respondentka přijala české svátky a ty nejvýznamnější také dodržuje. Ukrajinské zvyklosti se ale v menší míře také snaží zachovat. Mezi nábožensky věřící se Viktorija neřadí, ačkoli je od dětství pokřtěna. V Čechách v kostele zatím nebyla, ale když jede za přáteli na Ukrajinu, občas do nějakého zajde.

Ve způsobu života u nás a na Ukrajině spatřuje spoustu odlišností, ale největší rozdíl se týká životní úrovně. Ta je v Čechách vyšší, silně je zde zastoupena střední vrstva, zatímco doma existují zejména bohatí a pak chudí, tudíž rozdíly v životě více vyniknou. Z běžného platu je velmi těžké uspokojit alespoň základní potřeby. Například její kamarádka pracující na Ukrajině v kanceláři v dobré společnosti vydělává pouhých 1214 UAH, což je v přepočtu 5000 Kč, přitom za nájem zaplatí zhruba 850 UAH, tedy přibližně 3500 Kč. Navíc dochází k neustálému zdražování, což ale neodpovídá nárůstu platů. Velmi chudí lidé jsou třeba u hranic s Polskem, kde si v letním období přivydělávají sběrem a následným prodejem borůvek a hub. Naopak v ukrajinských velkoměstech se setkáte s přepychem a luxusem, lidé si žijí na vysoké úrovni, vlastní krásné a drahé vozy, staví se tam ty nejmodernější stavby.

Lidé v Čechách si prý neuvědomují, jaké možnosti zde vůbec mají. Pořídít si připojení k internetu lze téměř v celé České republice, na Ukrajině však v menších městech lidé nemají ani auta a jezdí koňskými povozy. Také dostupnost obchodů s potravinami je u nás mnohem větší. To, co my považujeme za běžnou věc, je na Ukrajině místy považováno téměř za zázrak.

Mykola – bydlet v Praze bylo vždy mým snem

Prvním mužem, který se zapojil do dotazníkového šetření, je 28letý svobodný Mykola (Kolja) pocházející z Kolomyji. Mykola má středoškolské vzdělání (na Ukrajině získal 3 diplomy – výuční listy), nyní bydlí v pražském bytě, ale přítelkyni má na severu Čech. Na otázku, proč si vybral za cílovou zemi právě ČR, odpověděl, že bydlet v Praze bylo vždy jeho snem. To také bylo zároveň důvodem, proč v roce 2007 z Ukrajiny odešel.

Do Čech přišel sám, nicméně práci si zajistil již na Ukrajině. Proto zastává podobný názor jako všechny předchozí respondentky, tedy kdo práci chce, tak si ji také sežene. V pracovním prostředí se neseťkal s nijak výraznými vztahy, situaci hodnotí neutrálně. V soukromém životě má zkušenosti pouze pozitivní. Pouze přístup úředníků hodnotí jako špatný (při zjištění, že je ukrajinské národnosti.) S krajany se u nás nijak zvlášť neseťkává a tomu také odpovídají jejich vzájemné vztahy. Kolja má v plánu prozatím setrvat v Čechách, zejména kvůli přítelkyni.

V odpovědi na otázku zaměřující se na dodržování tradic respondent uvedl, že stále dodržuje ukrajinské svátky, ale zároveň se snaží slavit ty české, aby pochopil, proč jsou pro nás důležité. Nicméně za zcela rozdílné považuje slavení našich Vánoc, kdy lidé utrácí velké obnosy peněz za hromadu dárků a neobávají se k tomu využít bankovních půjček. To je pro Mykolu jedna velká neznámá, neboť Vánoce pro něj znamenají hlavně čas setkání s blízkými a odpočinek.

S tím souvisí i další odpověď, protože právě oddechnout si občas od všech problémů chodí respondent do kostela a za věřícího se považuje. Jak Mykola dále uvedl, odlišností mezi životem na Ukrajině a u nás je tolik, že by popsal celý sešit. Za přínosné považuje zejména získání nových zkušeností. To, že z rodné země odešel, hodnotí jako pozitivní krok dopředu a školu života.

Marija – cesta za lepší prací směřovala do Čech

Další respondentkou se stala 38letá Marija, která je v naší zemi již 19 let, ale původem je z města Mižhirja. Je vdaná, má jednoho potomka a bydlí v bytě. Na Ukrajině vystudovala střední školu, nyní pracuje jako šička. Do ČR přišla společně se svými přáteli, aby poznala jinou zem, naučila se další jazyk a nabyla nové zkušenosti.

Nejprve jsem se ptala na kontakty s českou populací. Dotazovaná uvedla, že pracovní vztahy hodnotí spíše pozitivně, s negativním přístupem se nesetkala ani na úřadech. V soukromých záležitostech Marija hodnotí vztahy s Čechy kladně. Zároveň se snaží o udržování kontaktů s krajany v ČR. V budoucnu by zde chtěla zůstat, na Ukrajinu pojedje pouze za rodinou.

Dostupnost práce v Čechách Marija nijak široce nekomentovala, neboť do ČR přišla právě kvůli zajímavé pracovní příležitosti, tudíž nikdy neměla s nedostatkem práce problém, a proto nemůže posoudit, jaká je situace na českém trhu práce.

Stejně jako předchozí respondenti přijala Marija zvyky české společnosti a snaží se o jejich dodržování. Ukrajinské svátky již neslaví. Návštěvu kostela někdy zařadí do svého programu, neboť se řadí mezi ukrajinskou věřící populaci. Nemůže však říci, že by byl důvod vždy stejný. Někdy si jde do kostela prostě jen odpočinout, jindy popřemýšlet o důležitých věcech.

Navzdory délce pobytu v ČR se Marija nezmínila o zásadních odlišnostech mezi způsobem života v mateřské zemi a u nás. Nemyslí si totiž, že by život v ČR a česká kultura byly tolik odlišné od života na Ukrajině.

Marije – budoucnost v ČR je perspektivnější

Další účastnice dotazníkového sběru dat pochází také z Mižhirji. Jmenuje se Marije, je jí 38 let, je vdaná, žije v domě a společně s manželem vychovávají jednoho potomka. Marije pracuje ve stejné společnosti jako Marija, jsou kolegyně a kamarádky a do České republiky přišly před 19 lety společně. Obě pracují pro společnost, která se zabývá výrobou filtračních sáčků a podobných komponentů.

Marije hodnotí všechny oblasti kontaktu s českou společností pozitivně, nepřátelský přístup nezaznamenala ani při vyřizování formalit na různých institucích. S ukrajinskou komunitou se stýká zřídka, v podstatě si zachovává přátelství jen s těmi, se kterými přišla do naší země. I jejím budoucím plánem je zůstat v ČR. O návratu domů neuvažuje, neboť má v Čechách rodinu.

Fakt, že před příjezdem do ČR měla respondentka zajištěnou práci, ovlivnil i odpověď na otázku zjišťující dostupnost práce, jež je podle ní dobrá. Další oblast se týkala udržování zvyků. Ani v případě Marije nedošlo k výrazně odlišné odpovědi od

ostatních, také ona přijala zvyky ČR za své a řídí se jimi. Ačkoli se řadí mezi věřící, návštěvy kostela u ní nejsou běžné.

Marije považuje ČR a život obyvatel v ní za mnohem perspektivnější, než jaký je pro většinu populace na Ukrajině. Zvláště pozitivně hodnotí vyšší životní úroveň.

Alena – pokud chce člověk něco dokázat, musí si za tím jít

Aleně je 26 let a narodila se ve městě Žytomyr. Zatím je stále svobodná, cestuje mezi městem, kde má rodinu, a Prahou, kde studuje a pracuje. Alena je v ČR již od roku 1993, přišla sem legálně s rodinou, neboť odtud pochází její babička. To byl také hlavní důvod, proč si Alenina rodina vybrala za cílovou zemi právě Čechy. Druhým důvodem, který přiměl respondentčinu rodinu k odchodu z Ukrajiny, byla havárie jaderné elektrárny v Černobylu.

Díky faktu, že Alena žije v ČR od svých 8 let, nemá s navazováním a udržováním kontaktů s českou populací problémy. Jak sama uvedla, hodně se za dobu pobytu v ČR počestila. V pracovním prostředí má jen pozitivní zkušenosti, ale podle ní hodně záleží na osobnosti jedince, na jeho profesních zkušenostech, schopnostech a samozřejmě na přístupu k životu, o čemž také vypovídá její motto: *„Pokud chce člověk něčeho dosáhnout, tak si za tím jde a ani jazyk není překážka.“* Podobně respondentka popsala zkušenosti při kontaktu s úřady, negativní reakce nikdy nezaznamenala. Alena dále uvedla, že v soukromém životě měla doposud štěstí, neboť prožila 3 dlouhodobé vztahy s českými partnery a jejím manželem by měl být rozhodně Čech.

Rodina se také snaží udržovat kontakty s přáteli z bývalého Sovětského svazu. Právě odtud totiž pochází hodně dobrých rodinných přátel. Setkávají se především na oslavách a o svátcích.

Alena je lektorkou ruského jazyka, vychovatelkou a dále pracuje jako asistentka v jedné společnosti. Stihla již absolvovat vysokou školu, ale ve studiu i nadále pokračuje. Co se pracovní doby týče, nebývá delší než 8 hodin denně. Také dostupnost práce hodnotila Alena velmi dobře. Pokud člověk chce pracovat, práci si vždy najde. Pak už jen záleží na tom, zda bude platové ohodnocení opravdu odpovídat jeho kvalifikaci. Díky studiu na vysoké škole Alena získala svoji práci, neboť jí byl v rámci pedagogické praxe ve školní družině nabídnut zkrácený pracovní úvazek.

Návrat do rodné země Alena v tuto chvíli neplánuje. Uvedla také, že rodiče určitě zůstanou v ČR, ale ona se považuje za cestovatelku, takže by se nebránila, kdyby přišla nějaká nabídka, která by jí umožnila poznat další kus světa.

Svátky a tradice se v rodině respondentky dodržují hned dvakrát. Slaví se české, ale samozřejmě i ty ukrajinské, neboť tak ctí zemi, ze které přišli. Pravidelné návštěvy kostela nepatří k Alenině denní rutině zejména z časových důvodů.

Poslední otázka se týkala odlišností ve způsobu života v Čechách a na Ukrajině. Největší rozdíl spatřuje Alena ve vyspělosti ekonomiky ČR a s tím související životní úrovni. Také fakt, že se v české společnosti celkem dodržují zákony, je odlišný od toho, s čím je možné setkat se na Ukrajině. Za peníze si tam totiž můžete pořídit téměř vše – řidičský průkaz, akademické tituly apod. Na druhé straně těch, kteří dostatek peněz mají, není podle respondentky mnoho.

Vladimír – na Ukrajině je velká korupce

S dalším respondentem jsem se setkala v kanceláři, kde pracuje. Vladimír je 49letý muž, který se narodil ve Volovci. Je ženatý, má 1 syna a bydlí v garsonce na ubytovně. U nás žije již 16 let. Vystudoval střední školu, nyní pracuje na pozici mistra v oblasti automobilového průmyslu, kde dohlíží na výrobu plastových dílů. Pracovní doba se odvíjí podle množství práce, pohybuje se v rozmezí 8 až 16 hodin denně. V pracovním prostředí zažil respondent různé přístupy. Jak uvádí, vše je jen o lidech a záleží na situaci, ve které se člověk ocitne. Při zařizování úředních věcí se respondent setkal s nepříjemným a arogantním chováním, nicméně si nemyslí, že by to bylo jen díky jeho původu. Domnívá se, že podobnou zkušenost mají i Češi. V soukromí si na vztahy nemůže stěžovat, jsou víceméně pozitivní. Také kontakty s krajany se Vladimír snaží udržovat. Co se týká vztahů s Ukrajinou, jezdí tam pouze na dovolenou, neboť má rodinu v Čechách. Hlavním důvodem pro příchod do ČR byla špatná pracovní nabídka a celkově nepříznivá ekonomická situace na Ukrajině. To bylo také jedním z důvodů, proč se respondent rozhodl právě pro naši zemi. Druhým byla špatná pracovní nabídka a vůbec celková ekonomická situace na Ukrajině. Jak Vladimír dodal, v období komunismu to po této stránce bylo mnohem lepší.

Také Vladimír patří k těm, kteří měli práci dohodnutou již před příjezdem do ČR, přesto si za nedlouho našel jiné zaměstnání. Situace je zde mnohem lepší, než jak je tomu na Ukrajině. Co se návratu týče, má Vladimír jeden sen. Pokud vydělá dostatek peněz a pořídí si vlastní byt, zůstane s rodinou v Čechách.

K otázce, zda dodržuje zvyklosti české, nebo ukrajinské poznamenal, že oboje. Ctít ty původní považuje za tradici. České zvyky převzal kvůli příbuzným, a aby se jednoduše přizpůsobil zemi, kde žije a pracuje. Za věřícího se respondent sice považuje, nicméně v ČR do kostela nechodí. Na Ukrajině navštěvoval kostel pouze o Velikonocích.

Poslední otázkou byl Vladimír trochu překvapen. Sice se domnívá, že ve způsobu života u nás a doma rozdíly jsou, ale nebyl si jist, které zdůraznit. Za jednu z velkých odlišností shledává korupci, která je na Ukrajině ve všech sférách značně rozšířena. Zákony se v porovnání se situací v Čechách příliš nedodržují.

Irena – havárie Černobylu nás donutila odejít

Z města Žytomyr pochází další respondentka, 29letá Irena, která je svobodná, vystudovala vysokou školu, bydlí v bytě a v ČR je 18. rokem. Důvodem pro její odchod z Ukrajiny byla havárie Černobylu. Do Čech zamířila s rodinou zejména proto, že se zde narodili její prarodiče. Její zkušenosti s českou společností jsou ve většině případů pozitivní. Problémy nemá v práci ani v soukromém životě. Na úřadech to není vždy ideální, ale vždy se domluvila. S negativní reakcí ze strany majority se Irena setkala spíše s ohledem na zemi původu, ne však na svoji osobu. V Čechách se vídá hlavně s rodinou, další kontakty s ukrajinskou populací nevyhledává.

Najít si práci trvalo Ireně 2 měsíce, nyní vyučuje anglický a ruský jazyk na střední a vysoké škole. Pracovní doba je většinou 8hodinová, někdy delší. Situaci na pracovním trhu hodnotí ze své pozice kladně.

Irena již neplánuje návrat do rodné země, neboť získala české občanství a považuje se tedy za Češku. Na druhou stranu stále zachovává dodržování ukrajinských tradic, zejména slavení Vánoc a Velikonoc. České zvyklosti samozřejmě také udržuje.

Na otázku týkající se náboženství jsem dostala spíše méně častou odpověď. Irena je věřící, a proto do kostela občas zajde. Není to však pravidlem. Návštěvu kostela vyhledává nejen díky své víře, ale také proto, že si v kostele může odpočinout a popřemýšlet. Ve způsobu života v Čechách v porovnání s tím na Ukrajině pociťuje respondentka velké odlišnosti. Rozdíly vidí hlavně v materiálním zajištění české společnosti, překvapením je také nízký počet věřících Čechů.

Petro – plánuje návrat kvůli rodině

Dalším mužem, který byl ochoten účastnit se výzkumu, je Petro. Pochází ze Širokého Luhu, má manželku a dvě děti a je mu 54 let. V ČR pobývá teprve 3 roky, bydlí v domě a do naší země přijel sám bez rodiny. Jeho cílem je vydělat si potřebné peníze a vrátit se na Ukrajinu.

Petro hodnotí kontakty s českou populací spíše pozitivně. S problémy a negativním přístupem se setkal na úřadech, kde vyřizoval potřebné dokumenty. Vztahy s krajany z Ukrajiny v Čechách neudrží, v kontaktu je zde pouze se synem, který přijel do Čech ze stejného důvodu jako jeho otec zhruba o rok později. Petro je vyučen a v ČR pracuje ve stavebnictví. Obvykle pracuje 11 hodin denně, ne však každý den. První práci získal přes známé ještě na Ukrajině, což bylo důvodem, proč jít právě do Čech. Nicméně i tak považuje dostupnost práce na českém pracovním trhu za dobrou. Petro patří k těm, kteří návrat do vlasti plánují. Jak dále uvedl, přijel do Čech pouze kvůli lepší možnosti výdělku, ale chce se vrátit za rodinou. Díky krátké době pobytu v ČR dodržuje respondent pouze zvyklosti, které zná z Ukrajiny. Zejména se jedná o půst před hlavními svátky. Dále se Petro občas snaží zařadit do svého jídelníčku ukrajinské národní jídlo – pelmeně nebo boršč.

Také Petro se považuje za věřícího, ale kvůli časové náročnosti své práce nemá čas, aby se do kostela někdy vypravil. Na Ukrajině však do kostela chodil. Na poslední otázku týkající se odlišností mezi životem na Ukrajině a v ČR Petro odpověděl, že za největší rozdíl považuje dostupnost práce. Získat práci na Ukrajině je dle respondenta velice obtížné.

Vasyl – na Ukrajině je větší úcta k rodičům

Vasyl je synem předchozího respondenta. Pochází z Buštyna, je mu 25 let, vystudoval střední školu a je svobodný. Do ČR přišel za otcem, se kterým také bydlí, aby zde zlepšil svoji finanční situaci. Jeho hodnocení vztahů s českou populací je pozitivní, žádný zhoršený přístup nezaznamenal ani ze strany úředníků. Podobně jako jeho otec neudrhuje respondent žádné hlubší vztahy s krajany z Ukrajiny v Čechách.

Vasyl našel uplatnění také ve stavebnictví, práci mu pomohl najít otec, a proto si na její dostupnost nemůže stěžovat. Jeho pracovní doba je poměrně náročná, neboť pracuje 14 hodin denně. Ačkoli jsou v ČR příhodnější možnosti, jak si vydělat potřebné peníze, plánuje Vasyl návrat domů, zejména kvůli rodinným vazbám.

Právě díky pracovnímu vytížení nemá respondent příliš volného času. Přesto se snaží dodržovat některé zvyky z Ukrajiny, např. držení půstu před Velikonocemi, nebo návštěvu kostela. Jak sám uvedl, je věřící a byl k tomu od malička veden. Na poslední otázku, jsem dostala vzhledem k věku respondenta velice zajímavou odpověď. Vasyl zastává názor, že je na Ukrajině mnohem větší úcta k rodičům, dokonce se jim vyká. Také soudržnost rodiny je pevnější. V neposlední řadě je to pak nízká míra religiozity české populace, která činí rozdíly mezi životem v Čechách a na Ukrajině.

Larisa – čeští lékaři mi uzdravili dceru

Larise je 45 let, pochází z města Kremenčuk, je rozvedená, má 2 děti a do ČR přišla společně s nimi před 13 lety. Nyní bydlí se svou rodinou v pronajatém bytě. Larisa vystudovala vysokou školu, ale později pokračovala i v dalším vzdělávání.

Zajímavé je, jak se v průběhu doby měnily respondentčiny vztahy s českou populací. Na počátku měla Larisa nepříjemné zkušenosti, Češi ji zatáhli do spousty problémů; přišla nejen o peníze, ale hlavně na tom byla špatně po psychické stránce. Pár nepříjemností zažila při konfrontaci s Romy. Nyní jsou kontakty a vztahy s českou společností napříč pracovní i soukromou oblastí většinou dobré, to samé platí i při vyřizování dokumentů na úřadech. Jak Larisa uvedla, možná je to kvůli tomu, že se sama hodně změnila. Kontakty s krajany v ČR moc pestré nejsou. Pár kamarádů sice potkává, je to ale zejména při návštěvě pravoslavného chrámu.

Důvodem, který Larisu přiměl odjet z Ukrajiny, byl špatný vztah s manželem. Fakt, že je ČR slovanskou zemí, zapříčinil, že si Larisa vybrala za cíl právě ji. Druhým důležitým důvodem byla pomoc českých lékařů, kteří se podíleli na uzdravení její dcery.

Pracovní podmínky byly pro respondentku zpočátku těžké, neboť najít si práci jí trvalo velmi dlouho. Aktuálně pracuje jako OSVČ, čemuž odpovídá i pracovní doba – když potřebuje volno, zajistí si ho. Larisa patří k těm, kteří v Čechách pobývají již poměrně dlouhou dobu. Proto také neplánuje, že by se ještě vrátila zpět na Ukrajinu. Hlavní roli hraje nejen délka pobytu, ale také věk. „*Doma už o mně nikdo neví, kromě blízké rodiny. 13 let už je pěkně dlouhá doba, aby člověk v mém věku zase začínal od nuly.*“ Larisa se v ČR snaží dodržovat kulturní zvyklosti nejen původní, ale přijala i ty české. Jak sama tvrdí, přijímá ze všech kultur to pozitivní a podle toho žije. Pro respondentku znamená hodně také víra. Občas navštíví pravoslavný kostel. Líbí se jí, kolik tam je světla a tepla, ale chodí tam hlavně kvůli blízkosti pravoslavného ducha, ne z důvodu odpočinku.

Odlišnosti mezi českým způsobem života a tím na Ukrajině spatřuje. K těm dobrým patří fakt, že jsou Češi méně agresivní. Zároveň ale dodává, že je to spíše v tom, kam jsou naučení svoji agresivitu směřovat. Na Ukrajině lidé agresivitu dají najevo, aby se jí zbavili. V Čechách ji lidé spíše uzavrou v sobě. Dále je tady větší pořádek a lepší průhlednost zákonů. Nicméně jedna z nejhorších věcí je podle Larisy „*národní kvalita drbání*“ – to, že se o všech všechno propírá v médiích a nikdo nemá soukromí.

Ludmila a Boris – zdravotní péče je v ČR dostupnější

Dalšími účastníky dotazníkového šetření byli manželé Ludmila a Boris. Ludmila je 50letá žena narozena v městě Žytomyr. Její o 8 let starší manžel pochází z Veliké Sevastjanovky. Vychovali 2 děti, které jsou dnes již dospělé. Celá rodina bydlí společně v domě. Ludmila i Boris vystudovali na Ukrajině vysokou školu, nyní pracují jako středoškolští učitelé s běžnou délkou pracovní doby. Také v jejich případě byla hlavním důvodem odchodu z Ukrajiny havárie černobylské elektrárny v roce 1986. Do Čech se dostali s celou svou rodinou až v roce 1992 na pozvání Olgy Havlové, neboť Ludmiliny rodiče pochází z ČR.

Díky délce pobytu v Čechách a nabytí českého občanství nezaznamenávají žádný negativní přístup ze strany české společnosti. Nebylo tomu tak ani na počátku jejich žití v ČR. Jak oba shodně uvádí, kontakty s českou populací byly a jsou pouze pozitivní. Občasně se respondenti setkávají i s krajany z Ukrajiny žijícími u nás, ale nejedná se o příliš časté styky.

Oba získali zhruba po jednom měsíci od příchodu do ČR první pracovní příležitost. Obecně hodnotí dostupnost práce na 90-95 %, nikdy s tím neměli větší problémy. Díky faktu, že se manželé stali občany ČR, neplánují v budoucnu návrat na Ukrajinu. V případě otázky slavení a dodržování svátků respondenti odpověděli, že se snaží udržet ukrajinské tradice, ale zároveň přijali svátky české, které také slaví. Stejně jako většina předchozích respondentů ani oni nevyhledávají návštěvy kostela, ačkoli patří k věřící části populace.

Na poslední otázku jsem dostala zajímavou odpověď. Podle Borise je v Čechách mnohem lepší dostupnost zdravotní péče. Také získat zaměstnání v ČR není tolik problematické v porovnání se stavem na ukrajinském trhu práce. Příhodnější jsou i sociální podmínky pro rodinu. Ludmila dále pozitivně ohodnotila nižší procento korupce v ČR a výrazně stabilnější politickou situaci. Jako poslední odlišnost Boris uvedl profesionálnější přístup k práci ze strany české společnosti.

Maria – víra v Boha mi pomáhá překonávat životní problémy

Maria se narodila v Pasičně, je jí 30 let a v Čechách si našla životního partnera, se kterým se také vzali. Společně žijí v samostatném bytě v domě manželových rodičů. Nyní očekávají narození prvního potomka, na něhož se velmi těší. Do ČR přišla v roce 1999 společně se spolužačkami, aby si vydělala na studium vysoké školy. Maria má ukončené středoškolské vzdělání s maturitou, v Čechách vyzkoušela 2 zaměstnání, ale nyní je již na mateřské dovolené.

Při příchodu do Čech měla Maria dohodnuté zaměstnání, ale počáteční vztahy nebyly moc dobré. Někteří Češi se domnívali, že jim právě příchozí imigranti z Ukrajiny obsazují pracovní místa, neboť byli ochotni pracovat za nízkých platových podmínek. Situace se zlepšila v dalším zaměstnání, kde již Maria nepocítovala rozdíly v přístupu k ní a českým kolegům. Jak dále uvádí, byla v této práci spokojená.

Na druhé straně přijetí českými občany v soukromém životě bylo od začátku pozitivní, někteří Marii velmi pomáhali a dokonce si mezi nimi našla dobré přátele. Při vyřizování dokladů respondentka zažila neochotu zejména ze strany úředníků ambasády, při běžném zařizování na českých úřadech se nesetkala s negativním přístupem. Se svými krajany se v ČR často nestýká, pouze čas od času někoho vídá. Rodinu, která zůstala na Ukrajině, navštěvuje přibližně 1x ročně, případně přijedou příbuzní do Čech.

Maria si vybrala ČR za cílovou zemi právě kvůli dobré pracovní nabídce. Navíc dostala spoustu dobrých referencí od svých kamarádek, které zde v minulosti také pracovaly. První zaměstnání bylo zprostředkované ukrajinskou agenturou a jednalo se o šití pánské a dámské konfekce. V průběhu tohoto zaměstnání respondentka absolvovala dálkové studium a zakončila jej maturitou.

V Čechách Maria složila i řidičské zkoušky a na Pedagogické fakultě univerzity v Hradci Králové získala osvědčení opravňující k výkonu soudní překladatelky ukrajinského a ruského jazyka. Druhé zaměstnání bylo zprostředkováno již českou personální agenturou. Maria vyhrála výběrové řízení na pozici manažerky prodeje pro východní Evropu, kde také mohla uplatnit své jazykové dovednosti a získala zde spoustu nových zkušeností. Od března 2011 je na mateřské dovolené. Vzhledem ke stávající situaci by Maria ráda zůstala natrvalo v Čechách. V minulém roce získala české občanství, navíc se jí život v ČR líbí, přizpůsobila se místním zvyklostem a našla si zde pár dobrých přátel.

Maria patří k těm, pro které jsou tradice důležité, a také usiluje o jejich zachování. Ráda vaří ukrajinské národní pokrmy, její manžel se je už také naučil jíst, ale zpočátku mu nechutnaly. Ačkoli upřednostňuje české svátky, nezapomene o důležitých svátečních dnech pozdravit svou rodinu a přátele na Ukrajině alespoň telefonicky. V Čechách Maria slaví zejména Velikonoce a Vánoce, na Ukrajině patří k nejdůležitějšímu dni 6. leden, tzv. Svatá večere. V tento den musí být na stole 12 druhů postních jídel, která nesmí obsahovat maso, vejce ani mléko. Právě v době svátků vánočních si Maria najde čas k návštěvě kostela. Její rodiče jsou hluboce věřící a také Maria se svými sourozenci byli vychováni v tomto duchu. Modlitby a víra v Boha jí už častokrát pomohly překonat životní problémy.

Podle respondentky lze vysledovat ve způsobu života v ČR a v mateřské zemi hodně odlišností. Zejména je český národ oproti lidem na Ukrajině málo věřící. Dalším důležitým rozdílem je životní úroveň na českých vesnicích, která je od té na Ukrajině o dost lepší. Například vybavenost moderní technikou v menších obcích bývá zřídka kdy. Srovnatelně vyšší je míra nezaměstnanosti na ukrajinském trhu práce. Dále pak vztah k zahraničním turistům na Ukrajině je velmi přátelský, což v Čechách není až tak časté. Posledním citelným rozdílem je úroveň korupce. Většina ukrajinských státních institucí očekává „přiměřený“ hmotný nebo finanční úplatek, jinak dochází k nekonečnému protahování procesu – zejména při vyřizování dokladů a víz.

Artem – rád poznávám nové lidi

Nejmladším dotazovaným je Artem. Tento 19letý mladík pochází z Kyjeva, kde vystudoval střední školu. Do ČR přišel se svou sestrou před 1,5 rokem kvůli studiu vysoké školy. Chce zde poznat nové lidi, naučit se samostatnosti a získat nové zkušenosti. Nyní bydlí na koleji.

Ačkoli Artem pobývá v ČR poměrně krátkou dobu, nemá problémy s navazováním kontaktů s majoritou. Jak sám uvádí, vztahy jsou prostě různé, tedy dobré i špatné. Za nejproblematictější považuje komunikaci s úřady a orientaci v zákonech, které bývají často novelizovány. Dále dodává, že cítí ze strany majority jistou nevraživost vůči cizincům, zejména těm z východu.

Dostupnost práce na zkrácený úvazek je podle Artema velice těžká. Jelikož je studentem, rád by si našel práci tohoto typu, což se mu nedaří. Zatím ještě neví, zda v ČR zůstane, či se rozhodne poznat další země. Podle něj je ale Česko krásnou zemí a pro život v ní se mu nejvíce zamlouvá Praha.

Velmi mě zaujala odpověď na otázku týkající se tradic. Artem vidí přínos v tom, že je každý národ odlišný. Snaží se tedy dodržovat různé tradice. Když je se svými přáteli z Čech, slaví jejich svátky. Pokud se potká s lidmi z USA, dodržuje zase jejich zvyklosti. Vždy se snaží porozumět těm tradicím, ke kterým jej pojí jeho okruh přátel. Respondent nepatří k části věřící populace, a proto ani nechodí do kostela.

Odlišnosti ve způsobu života v ČR a na Ukrajině spatřoval až po nějakém čase, za tu největší považuje pocit svobody, který v Česku má. Když chce, letí se podívat do Francie nebo Drážďan, nic mu v tom nebrání. Zatím úplně neporozuměl systému českého školství, které se od toho ukrajinského z části liší (11letý až 12letý ukrajinský školní systém neodpovídá základnímu a střednímu stupni v ČR.)

Žaneta – maminka je původem Češka

Dále se výzkumného šetření zúčastnila 32letá Žaneta, která se narodila v Kazachstánu, ale ve 4 letech se s rodinou přestěhovala na Ukrajinu do města Malin. Do ČR přijela společně s matkou a mladší sestrou v roce 1996. Má 1 dítě, dokončila pouze základní školu a bydlí v bytě. Jak Žaneta uvádí: „*Jsem veselá vstřícná osoba, takže nemám problémy s lidma, vztahy mám pozitivní.*“ Nejvíce si pochvaluje vztahy na pracovišti s kolegy i nadřízenými. Také s úředníky neměla nikdy konflikt, kontakty v soukromí hodnotí jako docela dobré. Díky sociální síti Facebook udržuje spojení se spolužačkami, kamarády a rodinou na Ukrajině. Podle možností a financí mateřskou zemi navštěvuje, ale vrátit se tam nehodlá.

Fakt, že je Žanetina matka původem Češka, rozhodl o přesunu celé rodiny do ČR. První odjela starší sestra s rodinou v roce 1992. O 4 roky později přijely do Čech i Žaneta se svou matkou a mladší sestrou. Vše mohlo proběhnout díky pozvání, které organizovali Olga Havlová a Josef Lux.

Situaci na českém trhu práce považuje respondentka za uspokojivou. Žaneta pracuje pro společnost, jež je dodavatelem interiérových dílů v automobilovém průmyslu. Na pozici dělnice se v této oblasti pohybuje již od roku 1997, pracovní místo měla zajištěné i po návratu z mateřské dovolené. Jak uvádí, bylo to velké štěstí vzhledem k tomu, že od roku 2008 dochází ke značnému zhoršení dostupnosti práce díky ekonomické krizi. V době, kdy Žaneta sháněla své místo, byla situace mnohem lepší, než je tomu dnes.

Podobný přístup k tradicím jako měli předchozí respondenti, zastává také Žaneta, neboť se snaží o dodržování českých i ukrajinských zvyklostí. Protože žije v ČR už hodně let a navíc má české předky, jsou pro ni tradice české společnosti samozřejmostí. Zároveň však cítí potřebu udržet tradice původní.

Respondentka se nehlásí k náboženství, tudíž ani návštěvy kostela nepatří k jejímu životu. Nejvýznamnější odlišnost vidí v perspektivnější a jistější budoucnosti v ČR, kladně dále hodnotí vyšší míru bezpečnosti.

5.4 Shrnutí dotazníkového šetření

Výsledky dotazníkového šetření, které probíhalo ve dnech 19. února až 2. dubna 2011 v Liberci a Novém Boru, jsou shrnuty v příloze číslo 6. Průzkum ukrajinské komunity byl uskutečněn následovně. Připraven byl pro každého 3stránkový dotazník v českém jazyce, neboť všichni zúčastnění český jazyk na potřebné úrovni ovládali. Z celkového počtu 29 oslovených ukrajinských imigrantů se jich 17 dotazníkového šetření zúčastnilo, přičemž byla zdůrazněna anonymita průzkumu. Dotazník se skládal z otázek zaměřujících se zejména na důvody příchodu, vztahy s českou populací, pracovní činnost, plány respondentů do budoucna, tradice a zvyky v mateřské a hostitelské zemi. Zvláštní pozornost byla věnována odlišnostem ve způsobu života na Ukrajině a v České republice.

Základní hypotéza měla objasnit současný stav asimilace ukrajinské komunity v ČR s ohledem na udržení ukrajinských tradic a jejich kompatibilitu s majoritní kulturou.

Hlavní metodou výběru respondentů se stal tzv. „snow ball“ efekt, který byl použit u dotazovaných, ale i u přímých českých zprostředkovatelů těchto kontaktů. Ačkoli výsledky nelze zobecňovat, dá se říci, že výzkum přinesl další nové zajímavé poznatky.

Vzhledem k faktu, že byl vzorek respondentů od více zprostředkovatelů a setkání probíhala ve většině případů samostatně, je poměrně zajímavé, že se zkušenosti, důvody migrace a cíle do budoucna dotazovaných podobají. Téměř všichni respondenti označili za příčinu odchodu z Ukrajiny ekonomické důvody – tedy buď nedostatek práce, nebo nízkou mzdu. Většina respondentů se také shodla v názoru, že by v ČR raději zůstali, než aby se vrátili zpět. Všichni dotazovaní udržují kontakty v mateřské zemi alespoň s rodinou a mnozí Ukrajinu rádi navštěvují za účelem dovolené.

Některé zjištěné hodnoty se liší od závěrů výzkumu vedeného docentem Drbohlavem a jeho spolupracovníky v roce 1999, zatímco v ostatních případech je zřetelná shoda s předchozími výsledky. Například se potvrdila domněnka, že migranti opouštějí zemi kvůli nedostatečnému ekonomickému zajištění. Z vydělaných peněz totiž dokázali uspokojit jen základní potřeby, ale nebyli již schopni tvořit si finanční rezervy. Dále se výsledky shodují v počtu odpracovaných hodin za den. Největší zastoupení v odpovědích měla 8hodinová pracovní doba. Potvrdil se také fakt, že vztahy s majoritou jsou často bezproblémové, obzvlášť žije-li imigrant v ČR delší dobu. V mnohých případech vznikly mezi majoritou a ukrajinskou menšinou dobrá přátelství, či dokonce partnerské svazky.

Na druhé straně se nepotvrdil fakt, že by k nám přicházeli většinou mladí muži, kteří následně pracují ve stavebnickém odvětví. Dle nových údajů zamířila do ČR většinou úzká rodina (rodiče a děti.) Také plány do budoucna respondentů se v obou výzkumech odlišují. Zatímco v roce 1999 dotazovaní z velké většiny vypověděli, že by se chtěli vrátit na Ukrajinu a později přijet opět pracovat do Čech, v roce 2011 se respondenti vyjadřovali zejména ve smyslu zůstat v ČR natrvalo. Podle výpovědí také dochází ke zlepšení bytových podmínek. Většina respondentů bydlí v samostatném bytě, nebo v domě. Poslední zajímavostí je trend zvyšující se vzdělanosti ukrajinských imigrantů. Někteří již vysokoškolské vzdělání nabyli na Ukrajině, jiní se snaží absolvovat vysokou školu v Čechách. Nicméně není možné výsledky nového šetření příliš generalizovat, neboť v porovnání s výše zmíněným výzkumem byl počet respondentů mnohem menší, zastoupení dle pohlaví bylo rozdílné a také se lišila oblast výzkumu.

Závěr

Život člověka formuje hodně faktorů. Migrace je jedním z těch, které mají obrovský a mnohdy stěžejní vliv na život každého jedince, který se pro migraci rozhodne. V jejím průběhu totiž dochází nejen k oslabení vazeb s mateřskou zemí, ale také k následné podstatné ztrátě sociálních kontaktů.

Obecně platí, že migranti přicházejí do hostitelské země s minimální znalostí jazyka nového prostředí, což jim značně znemožňuje navazování kontaktů s majoritní populací. Ačkoli jsou ukrajinští imigranti nejpočetnější skupinou cizinců v ČR, jejich postavení není příliš dobré. Stejně tak vnímání Ukrajinců českou společností zatím setrvává na nízkém stupni obliby. Ukrajinská komunita je totiž stále spojována převážně s dělnickými profesemi, jež patří ve struktuře společnosti k nižším vrstvám.

Na druhé straně dotazníkový průzkum tato negativní tvrzení nepotvrdil. Z velké části pobývají dotazovaní Ukrajinci v ČR již delší dobu, a proto se považují za součást české populace. Někteří dokonce získali české občanství. Podle respondentů jsou vztahy s českým obyvatelstvem ve většině případů pozitivní. Někteří se setkali s negativním přístupem ze strany úředníků, ale jak také uvedli, vztahy záleží na konkrétních lidech. Nelze tedy obecně shrnout, že by byl přístup českých obyvatel k ukrajinským imigrantům nepřátelský. V řadě nepříjemných zkušeností se navíc jednalo spíše o počáteční kontakty s Čechy, které se postupem času vylepšily.

Jak dále z průzkumu vyplynulo, pokud chtějí imigranti v hostitelské zemi uchovat své původní zvyklosti a tradice, není to problém. Většina dotazovaných se rozhodla pro dvojí kulturu, tedy udržují tradice původní, ale zároveň přijali české zvyky. Všichni respondenti také shledali život v ČR jednodušším a perspektivnějším. Zejména pozitivně hodnotili dostupnost pracovních příležitostí a dopravu. Kladného zhodnocení dosáhla také česká politická scéna, která je v porovnání se stavem na Ukrajině stabilnější a průhlednější ze strany voličů. Jak respondenti uvedli, v mateřské zemi je korupce prostoupěna napříč všemi složkami společnosti.

Dá se tedy říci, že se ukrajinským imigrantům daří začlenit do života české společnosti, ale zároveň se tak nutně neděje na úkor ztráty původních kulturních hodnot. Z výsledků šetření je zřejmé, že se stav asimilace Ukrajinců žijících v ČR změnil od doby, kdy byl proveden výzkum docentem Drbohlavem a jeho spolupracovníky v roce 1999. Je však nutné zdůraznit, že vzhledem k nižšímu počtu respondentů, ale také zaměření na lokalitu severních Čech, nelze tyto závěry nijak zobecňovat. Mohou však přinést nový pohled na stav asimilace ukrajinské menšiny v ČR. Tato problematika nemůže být vyřešena ze dne na den, ale zaměří-li se pozornost odborníků i nadále jejím směrem, může dojít k podstatnému posunu. Obecně vzato, informovanost české společnosti o národnostních skupinách na našem území není vysoká. Pokud bude docházet v této oblasti ke změnám, byť po malých krůčcích, např. v rámci interaktivních přednášek již od stupně základních škol, je pravděpodobné, že se názorová vyhraněnost majority nejen vůči ukrajinské komunitě v ČR začne zlepšovat.

Slovníček

- **asimilace** – adaptace imigranta v novém prostředí jako přirozený proces vývoje, končící po čase splynutím, „rozpuštěním se“ v majoritní populaci
- **banduristé** – umělci, kteří zpívají lidové písně a hrají na strunný nástroj bandura
- **emigrant** – člověk, který se rozhodne pro migraci; vystěhovalec
- **endokulturace** – proces předávání kulturních prvků starší generace těm mladším
- **etnocentrismus** – tendence poznávat, hodnotit a interpretovat všechny životní jevy z perspektivy kultury vlastního společenství
- **imigrant** – přistěhovalec
- **kobzaři** – lidoví zpěváci, kteří šířili noviny zpěvem
- **kultura** – souhrn duchovních a hmotných hodnot vytvořených lidstvem
- **majorita** – většina
- **melting pot („tavící kelímek“)** – stav, kdy se společnost složená z více kultur stává homogenní, rozdílné rysy kultur se „taví“ a stávají se podobnými
- **migrace** – změna místa pobytu
- **migrant** – člověk, který se ze závažných důvodů rozhodne změnit místo pobytu
- **minorita** – menšina
- **multikulturalismus** – soužití více kultur, většinou majoritní kultury s minoritními, v jednom státě se zaměřením na prospěšnost takového soužití pro celou společnost
- **národ** – společenství lidí hlásících se k jedné národnosti
- **Oranžová revoluce** – označení událostí, které nastaly po 2. kole prezidentských voleb na Ukrajině v roce 2004

Seznam literatury a zdrojů

○ monografie

- 1) BOJKO, Olexandr; GONĚC, Vladimír. Nejnovější dějiny Ukrajiny. Vyd. 1. Brno: Jota, 1997. 267 s. ISBN 80-7217-031-7.
- 2) JOHNSTONE, Sarah; BLOOM, Greg. Ukrajina. Praha: Svojtka & Co., 2009. 300 s. ISBN 978-80-7352-951-2.
- 3) PAVLÍKOVÁ, Eva; SLÁDEK, Karel. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009. 120 s. ISBN 978-80-86818-95-5.
- 4) PETRUCIOVÁ, Jelena; FEBER, Jaromír. Multikulturalismus jako komunikační problém : (kulturně antropologický aspekt). Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2005. 50 s. ISBN 80-7368-082-3.
- 5) POSPÍŠIL, Ivo. Práva národnostních menšin: Mezi univerzalismem lidských práv a partikularismem skupinových odlišností. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 187 s. ISBN 80-86861-97-X.
- 6) PRUDKÝ, Libor. Přináležitost k národu, vztahy k jiným národnostem a k cizincům v České republice. Brno: CERM, 2004. 34 s. ISBN 80-7204-359-5.
- 7) ŘÍČAN, Pavel. Psychologie: Příručka pro studenty. Vyd. 2., dopl. Praha: Portál, 2008. 286 s. ISBN 80-7178-923-2.
- 8) ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001. 188 s. ISBN 80-7178-648-9.

○ články

- 1) JANSKÁ, Eva. Ukrajinec-symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině?. *Geografické rozhledy* [online]. 2006, 5, [cit. 2011-03-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.geografickerozhledy.cz/galerie/casopis/120-1181654953.pdf>>.
- 2) KOČÍK, René; LIVINSKÝ, Oleksa (2005). Největší investor na Ukrajině? Zarobitčani! Podkarpatská Rus 1/2005, s. 9.
- 3) LEONTIYEVA, Yana. Ukrajinci v ČR. *SOCIOWeb : Sociologický webzin* [online]. 2005, prosinec, [cit. 2011-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.
- 4) NEKORJAK, Michal. Klientský systém a ukrajinská pracovní migrace do České republiky. *Sociální studia* [online]. 2006, 1, [cit. 2011-02-14]. Dostupný z WWW: <<http://socstudia.fss.muni.cz/archiv.php?ukol=2&clanek=51&cislo=5&rok=0>>.

○ stat' ze sborníku

- 1) KREJČÍ, Jaroslav. Problémy multikulturality. In *Kontrastní hodnoty a multikulturní společnost: sborník z mezinárodní konference 19. až 22. září 2001 v Praze*. Praha: Filosofia, 2002. 127 s. ISBN 80-7007-162-1.

○ webové stránky

- 1) *ArtUkraine.com* [online]. 2001 [cit. 2011-03-22]. Kobzar's - Lirhniki and Banduristy. Dostupné z WWW: <<http://www.artukraine.com/old/kobzars/kobzars01.htm>>.
- 2) *Cizinci v České republice: Stránky Ministerstva práce a sociálních věcí o integraci cizinců* [online]. 2011. 17. 06. 2005 [cit. 2011-02-06]. Ukrajina. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=159>>.
- 3) *Cizinci v České republice: Stránky Ministerstva práce a sociálních věcí o integraci cizinců* [online]. 2011. 17. 06. 2005 [cit. 2011-02-06]. Ukrajina. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=160>>.
- 4) *Cizinci v České republice: Stránky Ministerstva práce a sociálních věcí o integraci cizinců* [online]. 2005 [cit. 2011-03-05]. Slovník pojmů. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=4>>.
- 5) *Česká tisková kancelář* [online]. 19. 03. 2011 [cit. 2011-03-20]. Vitalij Kličko obhájil titul WBC, Solise knokautoval už v 1. kole. Dostupné z WWW: <http://www.ctk.cz/sluzby/slovni_zpravodajstvi/sportovni/index_view.php?id=611914>.
- 6) *Česko-Slovenská filmová databáze* [online]. 2005 [cit. 2011-03-13]. Obchodník se smrtí. Dostupné z WWW: <<http://www.csfd.cz/film/189557-obchodnik-se-smrti/>>.

- 7) *Český statistický úřad* [online]. 2007 [cit. 2011-03-05]. Počet cizinců v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001>.
- 8) *Český statistický úřad* [online]. 2009 [cit. 2011-03-05]. Aktuálně platné azyly - 10 nejčastějších státních občanství. Dostupné z WWW: <[www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/690038ADF5/\\$File/c03t17.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/690038ADF5/$File/c03t17.pdf)>.
- 9) *Český statistický úřad* [online]. 2010 [cit. 2011-03-06]. Cizinci-zaměstnanost. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_zamestnanost>.
- 10) *Demografie* [online]. 2009 [cit. 2011-02-06]. Migrace. Dostupné z WWW: <http://www.demografie.info/?cz_migrace>.
- 11) DRBOHLAV, Dušan, et al. *Cizinci v České republice: Stránky Ministerstva práce a sociálních věcí o integraci cizinců* [online]. 2005 [cit. 2011-02-03]. Ukrajinská komunita v České republice. Dostupné z WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/130/ukrajinska_komunita.pdf>.
- 12) *Europa: Portál Evropské unie* [online]. 19. 07. 2000 [cit. 2011-03-10]. Směrnice Rady 2000/43/ES. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0043:cs:HTML>>.
- 13) *FC Dynamo Kyiv* [online]. 2010 [cit. 2011-03-13]. Players. Dostupné z WWW: <<http://www.fcdynamo.kiev.ua/en/dynamo/players/>>.
- 14) *Finance* [online]. 2011 [cit. 2011-03-06]. Minimální mzda. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/dane-a-mzda/informace/mzda/minimalni-mzda/>>.
- 15) *Informační centrum OSN v Praze: Dokumenty OSN* [online]. 2005 [cit. 2011-03-10]. Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/>>.
- 16) KONONENKO, Natalie. *ArtUkraine.com* [online]. 1999 [cit. 2011-03-22]. Bandura, Kobza and Lira. Dostupné z WWW: <<http://www.artukraine.com/index.php?newsid=6>>.
- 17) KRÁL, David. *Institut pro evropskou politiku EUROPEUM* [online]. 2007 [cit. 2011-02-09]. Ukrajina a EU – členství, či partnerství? Česká perspektiva. Dostupné z WWW: <www.europeum.org/doc/pdf/866.pdf>.
- 18) KUNŠTÁT, Daniel. *Centrum pro výzkum veřejného mínění: Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.* [online]. 2005 [cit. 2011-02-09]. Náš vztah k jiným národům a národnostem. Dostupné z WWW: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?lang=0&disp=zpravy&r=1&shw=100459>>.

- 19) KYNČL, Jakub. *Novinky.cz* [online]. 03. 03. 2011 [cit. 2011-03-20]. Ukrajina není bordel, protestovaly stylově svlečené ukrajinské feministky. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/koktejl/226740-ukrajina-neni-bordel-protestovaly-stylove-svlecene-ukrajinske-feministky.html>>.
- 20) LIVINSKÝ, Oleksa. *Ukrajinci.cz* [online]. 14. 12. 2005 [cit. 2011-03-05]. Diskriminace legální migrace. Jak by mohl Juščenko ulehčit život ukrajinským pracovníkům v ČR?. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/publikace-clanky/detail/diskriminace-legalni-migrace-jak-by-mohl-juscenko-ulehcit-zivot-ukrajinskym-pracovnikum-v-cr/>>.
- 21) *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. 2000 [cit. 2011-02-08]. Vízová povinnost pro občany Ukrajiny. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/aktualit/sdeleni/2000/viza_uk.html>.
- 22) *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Velvyslanectví České republiky v Kyjevě* [online]. 2008 [cit. 2011-03-05]. Vízové informace pro pobyt v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/kyjev/cz/viza_a_konzularni_informace/informace_pro_cestu_a_pobyt_ceska/index.html>.
- 23) *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Velvyslanectví České republiky v Kyjevě* [online]. 2008 [cit. 2011-03-05]. Vízové informace pro pobyt v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/sazebnik_vizovych_poplatku/index.html>.
- 24) NEKORJAK, Michal. *Ukrajinci.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-02-14]. Neregulární pobyt cizinců v ČR: Problémy a jejich řešení. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/publikace-clanky/detail/neregularni-pobyt-cizincu-vacrproblemy-aajejich-reseni/>>.
- 25) POGARSKA, Olga. *Ukraine News by UNIAN* [online]. 28. 07. 2010 [cit. 2011-02-01]. Ukraine - Macroeconomic situation - June 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.unian.net/eng/news/news-388741.html>>.
- 26) *Rada Evropy* [online]. 1998 [cit. 2011-03-12]. Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin. Dostupné z WWW: <http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=45&Itemid=73>.
- 27) *UEFA* [online]. 2008, 02. 03. 2011 [cit. 2011-03-13]. EURO 2012. Dostupné z WWW: <<http://www.uefa.com/uefaeuro2012/abouteuro/index.html>>.

- 28) *UEFA* [online]. 2009, 05. 09. 2009 [cit. 2011-03-13]. Selection of host cities for UEFA EURO 2012™. Dostupné z WWW: <<http://www.uefa.com/uefaeuro2012/news/newsid=829522.html>>.
- 29) UHRINOVÁ, Mária. *Ukrajinci.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-02-06]. Ukrajinci ve světě a v Čechách. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/diaspora-svet/detail/ukrajinci-veasvete-a-vacechach/>>.
- 30) *Ukrajinci.cz* [online]. 08. 02. 2010 [cit. 2011-02-02]. Janukovyč vyhrál prezidentské volby na Ukrajině. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/janukovyc-vyhral-prezidentske-volby-na-ukrajine/>>.
- 31) *Ukrajinci.cz* [online]. 29. 07. 2010 [cit. 2011-02-01]. MMF půjčí Ukrajině přes 15 miliard dolarů. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/mmf-pujci-ukrajine-pres-15-miliard-dolaru/>>.
- 32) *Ukrajinci.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-02-11]. Oranžová revoluce. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/oranzova-revoluce/>>.
- 33) *Ukrajinci.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-03-13]. Ukrajina. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/ukrajina/>>.
- 34) *Velvyslanectví Ukrajiny v České republice* [online]. 2009 [cit. 2011-03-29]. Hudba. Dostupné z WWW: <<http://www.mfa.gov.ua/czechia/czech/publication/content/298.htm>>.
- 35) *Vláda ČR* [online]. 2006 [cit. 2011-03-06]. Národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/narodnostni-mensiny-15935/>>.
- 36) *Vláda ČR* [online]. 2004 [cit. 2011-03-04]. Mezinárodní dokumenty - bilaterální dokumenty. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/bilateralni-dokumenty-16094/>>.
- 37) *Vláda ČR* [online]. 2006 [cit. 2011-03-12]. Rada vlády pro národnostní menšiny. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>>.

Seznam zdrojů tabulek, grafů, příloh a obrazového materiálu

- 1) *Český statistický úřad* [online]. 2010 [cit. 2011-03-05]. Top 10 st. občanství v letech 1994 - 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tab/B900404628>>.
- 2) *Český statistický úřad* [online]. 2009 [cit. 2011-03-05]. Aktuálně platné azyly - 10 nejčastějších státních občanství. Dostupné z WWW: <[www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/690038ADF5/\\$File/c03t17.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/690038ADF5/$File/c03t17.pdf)>.
- 3) *Český statistický úřad* [online]. 2007 [cit. 2011-03-05]. Počet cizinců v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001>.
- 4) *ČT24* [online]. 2010 [cit. 2011-03-17]. Oficiální výsledky potvrzují Janukovyčovo vedení v prezidentských volbách. Dostupné z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/80157-janukovyc-podle-prvni-odhadu-v-cele-voleb-na-ukrajine/>>.
- 5) *IDNES.cz* [online]. 2008 [cit. 2011-03-17]. Ukrajina dostane pozvánku do NATO brzy, věří Juščenko. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/ukrajina-dostane-pozvanku-do-nato-brzy-veri-juscenko-pd1-zpr_nato.asp?c=A080404_115954_zpr_nato_inc>.
- 6) KREJČÍ, Jaroslav. Problémy multikulturality. In *Kontrastní hodnoty a multikulturní společnost: sborník z mezinárodní konference 19. až 22. září 2001 v Praze*. Praha: Filosofia, 2002, s. 25. ISBN 80-7007-162-1.
- 7) *MapaOnline.cz* [online]. c2011 [cit. 2011-03-19]. Mapa Ukrajiny. Dostupné z WWW: <<http://mapaonline.cz/mapa-ukrajiny/>>.
- 8) ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 92. ISBN 80-7178-648-9.
- 9) *Ukrajinci.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-03-17]. Tymošenkova možná dostane 5 let. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/tymosenkova-mozna-dostane-pet-let/>>.
- 10) *Ukrajinci.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-03-17]. Dny věnované Tarasu Ševčenkovi - program v Praze. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/dny-venovane-tarasu-sevcenkovi-program-v-praze/>>.
- 11) *Ukrajinci.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-03-17]. Program Dnů ukrajinské kultury v ČR 1. - 8. listopadu 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/program-dnu-ukrajinske-kultury-vacr-1-8-listopadu-2009/>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1:

- Obrázek č. 1: Hudební nástroj bandura

Příloha č. 2:

- Obrázek č. 2: Julija Tymošenkova
- Obrázek č. 3: Viktor Janukovyč
- Obrázek č. 4: Viktor Juščenko
- Obrázek č. 5: Taras Ševčenko

Příloha č. 3:

- Obrázek č. 6: Mapa - Místa původu respondentů na Ukrajině

Příloha č. 4:

- Tabulka č. 1: Nejčastější státní občanství v ČR k 31. 12. 2010

Příloha č. 5:

- Tabulka č. 2: Cizinci v ČR podle státního občanství 1994 – 2008 (31.12.)

Příloha č. 6:

- Tabulka č. 3: Výsledky dotazníkového šetření z roku 2011

Příloha č. 7:

- Tabulka č. 4: Výsledky výzkumu vedeného doc. RNDr. Dušanem Drbohlavem, CSc. z roku 1999

Příloha č. 8:

- Tabulka č. 5: Srovnání postojů k jednotlivým etnikům – pozitivní a negativní postoje (v %) za celý soubor dotazovaných

Příloha č. 9:

- Graf č. 1: Aktuálně platné azyly – nejčastějších občanství (prosinec 2008)

Příloha č. 10:

- Graf č. 2: Nejčastějších 10 státních občanství cizinců v ČR v letech 1994 – 2009

Příloha č. 11:

- Dotazovací technika sběru dat – kvalitativní dotazník

Příloha č. 1:

Obrázek č. 1: Hudební nástroj bandura

Zdroj: *Ukrajinci.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-03-17]. Program Dnů ukrajinské kultury v ČR 1. - 8. listopadu 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/program-dnu-ukrajinske-kultury-vacr-1-8-listopadu-2009/>>.

Příloha č. 2:

Obrázek č. 2 – 5: Významné osobnosti Ukrajiny

Zdroje:

Ukrajinci.cz [online]. 2010 [cit. 2011-03-17]. Tymošenková možná dostane 5 let. Dostupné z WWW: <http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/tymosenkova-mozna-dostane-pet-let/>.

ČT24 [online]. 2010 [cit. 2011-03-17]. Oficiální výsledky potvrzují Janukovyčovo vedení v prezidentských volbách. Dostupné z WWW: <http://www.ct24.cz/svet/80157-janukovyc-podle-prvnich-odhadu-v-cele-voleb-na-ukrajine/>.

IDNES.cz [online]. 2008 [cit. 2011-03-17]. Ukrajina dostane pozvánku do NATO brzy, věří Juščenko. Dostupné z WWW: http://zpravy.idnes.cz/ukrajina-dostane-pozvanku-do-nato-brzy-veri-juscenko-pd1-/zpr_nato.asp?c=A080404_115954_zpr_nato_inc.

Ukrajinci.cz [online]. 2009 [cit. 2011-03-17]. Dny věnované Tarasu Ševčenkovi - program v Praze. Dostupné z WWW: <http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/dny-venovane-tarasu-sevcenkovi-program-v-praze/>.

č. 2: Julija Tymošenková

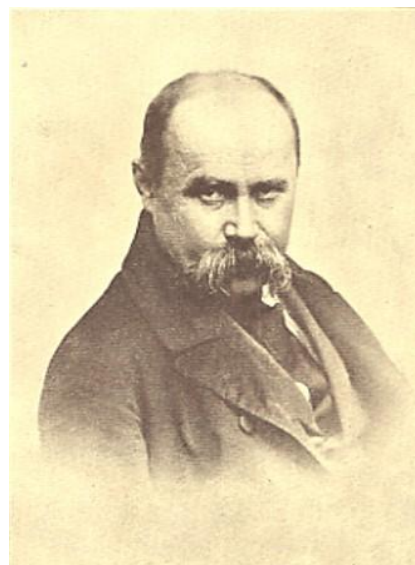
č. 3: Viktor Janukovyč

č. 4: Viktor Juščenko

č. 5: Taras Ševčenko

Příloha č. 3:

Obrázek č. 6: Mapa - Místa původu respondentů na Ukrajině

Zdroj: *MapaOnline.cz* [online]. c2011 [cit. 2011-03-19]. Mapa Ukrajiny. Dostupné z WWW: <<http://mapaonline.cz/mapa-ukrajiny/>>.

UKRAJINA

Příloha č. 4:

Tabulka č. 1: Nejčastější státní občanství v ČR k 31. 12. 2010

Zdroj: Český statistický úřad [online]. 2007 [cit. 2011-03-05]. Počet cizinců v ČR. Dostupné z WWW:

<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001>.

Státní občanství	Cizinci celkem/ Foreigners, total	Trvalý pobyt / Permanent stay			Ostatní typy pobytu / Other types of stay			Citizenship
		celkem / Total	muži / Males	ženy / Females	celkem / Total	muži / Males	ženy / Females	
Celkový součet	425 301	189 962	100 370	89 592	235 339	144 440	90 899	Total
Ukrajina	124 339	46 840	23 414	23 426	77 499	47 518	29 981	Ukraine
Slovensko	71 780	29 073	14 038	15 035	42 707	24 694	18 013	Slovak Republic
Vietnam	60 301	36 634	20 582	16 052	23 667	14 828	8 839	Viet Nam
Rusko	31 941	13 622	6 164	7 458	18 319	8 530	9 789	Russian Federation
Polsko	18 242	10 959	3 301	7 658	7 283	5 270	2 013	Poland
Německo	13 871	4 435	2 929	1 506	9 436	7 986	1 450	Germany
Moldavsko	8 872	2 655	1 475	1 180	6 217	3 990	2 227	Moldova
Bulharsko	6 927	3 120	1 924	1 196	3 807	2 454	1 353	Republic of Bulgaria
Spojené státy	6 074	2 766	1 833	933	3 308	1 896	1 412	United States of America
Mongolsko	5 576	2 151	783	1 368	3 425	1 494	1 931	Mongolia
Čína	5 473	3 342	1 826	1 516	2 131	1 150	981	China (including Hong Kong)
Rumunsko	4 415	2 249	1 236	1 013	2 166	1 612	554	Romania
Bělorusko	4 364	2 632	1 055	1 577	1 732	789	943	Belarus
Spojené království	4 356	1 308	1 105	203	3 048	2 287	761	United Kingdom
Kazachstán	4 271	1 907	827	1 080	2 364	1 121	1 243	Kazakhstan
Rakousko	2 924	1 180	846	334	1 744	1 445	299	Austria
Itálie	2 608	1 235	1 022	213	1 373	1 147	226	Italy
Nizozemsko	2 446	650	496	154	1 796	1 190	606	Netherlands
Chorvatsko	2 422	1 999	1 305	694	423	309	114	Croatia
Francie	2 282	768	564	204	1 514	1 052	462	France
Bosna a Hercegovina	2 169	1 498	869	629	671	555	116	Bosnia and Herzegovina
Arménie	2 124	1 339	696	643	785	443	342	Armenia
Srbsko	2 008	1 427	955	472	581	404	177	Serbia
Makedonie	1 943	1 001	781	220	942	717	225	Macedonia
Srbsko a Černá Hora	1 849	1 592	1 113	479	257	184	73	Serbia and Montenegro
Ostatní	31 724	13 580	9 231	4 349	18 144	11 375	6 769	Other

Příloha č. 5:

Tabulka č. 2: Cizinci v ČR podle státního občanství 1994 – 2008 (31.12.)

Zdroj: Český statistický úřad [online]. 2007 [cit. 2011-03-05]. Počet cizinců v ČR. Dostupné z WWW:

<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001>.

Státní občanství	1994		1995		1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	celkem	díloho- dobý	celkem	díloho- dobý	celkem	díloho- dobý	celkem	díloho- dobý	celkem	díloho- dobý	celkem	díloho- dobý	celkem	vizum nad 90 dnů	celkem	vizum nad 90 dnů
	Total	Long-term	Total	Long-term	Total	Long-term	Total	Long-term	Total	Long-term	Total	Long-term	Total	Visa over 90 days	Total	Visa over 90 days
Sýrie	364	193	399	206	350	125	325	86	423	89	320	89	306	80	310	79
Španělsko	182	117	221	150	202	121	204	120	196	105	219	128	199	101	204	106
Švédsko	254	163	317	204	343	192	365	188	399	205	416	221	380	179	354	167
Švýcarsko	242	194	304	240	352	257	388	269	403	263	389	247	309	173	302	165
Tadžikistán	-	-	17	17	27	27	27	26	30	29	31	29	32	29	35	32
Tanzanie	27	25	19	18	21	17	17	14	18	13	16	11	15	9	14	9
Thajsko	17	16	19	18	14	9	18	12	27	19	36	30	35	26	55	43
Tchaj-wan	7	7	3	3	33	33	23	23	25	25	26	24	26	24	48	44
Togo	1	-	2	1	2	1	3	2	5	4	6	5	5	4	5	4
Tonga	1	1	2	2	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Trinidad a Tobago	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tunisko	114	91	129	103	136	81	201	113	217	112	206	94	196	74	184	48
Turecko	223	194	281	246	344	300	326	279	392	336	389	324	329	262	334	254
Turkmenistán	3	2	12	12	7	7	15	15	13	12	19	18	11	8	10	7
Uganda	3	3	3	3	1	1	1	1	1	1	2	2	5	5	6	6
Ukrajina	14 230	12 667	28 158	26 038	46 303	43 534	43 402	38 770	52 684	46 444	65 883	58 093	50 212	41 438	51 825	41 916
Uruguay	13	11	9	7	9	5	11	6	12	7	11	6	10	5	9	4
Uzbekistán	2	-	16	14	34	28	51	40	61	48	68	48	77	56	87	63
Venezuela	22	16	20	12	36	27	43	32	38	27	36	27	37	25	37	25
Vietnam	9 633	8 550	14 213	12 744	17 620	15 101	20 950	15 829	22 875	16 090	24 824	16 870	23 556	15 318	23 924	14 023
Wallis a Futuna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zambie	29	27	24	22	22	17	26	20	19	13	20	16	17	13	18	10

2002		2003		2004		2005		2006		2007		2008		Citizenship
celkem	vizum nad 90 dnů	celkem	vizum nad 90 dnů	celkem	dílohodobé pobyty nad 90 dnů	celkem	dílohodobé pobyty nad 90 dnů	celkem	dílohodobé pobyty nad 90 dnů	celkem	dílohodobé pobyty nad 90 dnů	celkem	dílohodobé pobyty nad 90 dnů	
Total	Visa over 90 days	Total	Visa over 90 days	Total	Long-term stays over 90 days	Total	Long-term stays over 90 days	Total	Long-term stays over 90 days	Total	Long-term stays over 90 days	Total	Long-term stays over 90 days	
314	72	304	62	340	74	364	79	394	74	421	73	458	101	Syrian Arab Republic
213	112	239	131	231	87	282	120	361	182	454	266	553	359	Spain
332	152	310	148	345	116	401	151	456	195	521	253	563	295	Sweden
316	161	301	140	356	127	399	147	430	164	473	193	520	238	Switzerland
46	42	40	35	47	39	52	44	58	48	190	176	219	182	Tajikistan
13	6	14	5	17	7	18	5	20	5	23	8	24	8	Tanzania
70	54	94	72	149	116	215	173	282	223	407	328	494	403	Thailand
63	59	75	70	75	67	131	123	166	155	-	-	301	282	Tchaj-wan
6	4	8	5	8	2	9	2	9	1	10	2	12	3	Togo
4	2	4	1	4	-	4	-	3	-	3	-	3	-	Tonga
-	-	1	1	2	2	1	1	3	2	3	2	4	3	Trinidad and Tobago
189	42	201	34	239	25	273	26	349	28	435	60	493	118	Tunisia
380	274	422	289	520	341	635	406	807	482	975	565	1 100	653	Turkey
15	12	17	14	15	12	18	14	21	17	30	20	40	31	Turkmenistan
8	8	11	11	11	11	12	12	12	11	14	12	15	11	Uganda
59 145	48 441	62 282	50 988	78 263	65 001	87 789	72 455	102 594	77 186	126 721	94 190	131 921	91 291	Ukraine
12	6	11	4	12	4	10	3	12	5	12	2	17	7	Uruguay
104	73	167	133	261	216	363	313	496	426	1 114	1 002	2 307	2 191	Uzbekistan
37	24	37	19	39	15	47	22	44	16	54	19	71	35	Venezuela
27 143	13 771	29 046	12 190	34 179	13 490	36 832	13 597	40 779	10 241	51 101	18 353	60 255	25 463	Viet Nam
-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Wallis a Futuna
19	11	17	9	22	14	29	15	32	14	35	18	33	15	Zambia

Příloha č. 6:

Tabulka č. 3: Výsledky dotazníkového šetření z roku 2011 (N=17)

Osobní charakteristiky		
Pohlaví	ženy	11
	muži	6
Věk	do 25	4
	do 40	8
	do 60	5
Rodinný stav	vdaná/ženatý	9
	rozvedená/ý	1
	svobodná/ý	7
Počet dětí	žádné	8
	jedno	5
	dvě	4
Vzdělání	základní	1
	středoškolské bez maturity	4
	středoškolské s maturitou	5
	vysokoškolské	7
Pracovní a životní podmínky v ČR		
Druh práce/odvětví činnosti	vedoucí pozice	3
	učitel/ka	4
	dělník ve stavebnictví	3
	dělník ostatní	4
	ostatní	3
Pracovní doba	do 8 hodin/den	12
	do 12 hodin/den	4
	do 16 hodin/den	1
Ubytování	ubytovna	3
	byt	8
	dům	6
Integrační tendence		
Příjezd do ČR	přijeli do ČR sami	4
	přijeli s rodinou	10
	přijeli s přáteli	3
Kontakt s krajany	pravidelné setkání	4
	občasné setkání	10
	k setkání nedochází	3
Vztahy s majoritou	vztahy jsou většinou bezproblémové	9
	různé zkušenosti	3
	čeští úředníci se nechovají přátelsky	5
Tradice	udržujeme jen české	4
	udržujeme jen původní	2
	udržujeme české i ukrajinské	11
Plány do budoucna	chtěli by se vrátit na Ukrajinu	2
	chtěli by zůstat v ČR natrvalo	10
	chtěli by Ukrajinu jen navštěvovat	3
	chtěli by poznat další země	2

Příloha č. 7:

Tabulka č. 4: Výsledky výzkumu vedeného doc. RNDr. Dušanem Drbohlavem, CSc. z roku 1999

Zdroj: ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 92. ISBN 80-7178-648-9.

Tabulka č. 1: Vybrané charakteristiky respondentů výzkumu (N=100)		
Osobní charakteristiky		
Pohlaví	muži	79%
	ženy	21%
Věk	do 25 let	30%
	do 35 let	70%
Rodinný stav	ženatí/vdané	45%
	svobodní/é	40%
	rozvedení/é	8%
Počet dětí	alespoň 1 dítě	56%
	jedno dítě	22%
	dvě děti	20%
Vzdělání	základní	10%
	středoškolské bez maturity	7%
	středoškolské s maturitou	55%
Odvětví činnosti na Ukrajině	vysokoškolské	27%
	stavebnictví	30%
	zemědělství a lesnictví	18%
	veřejné stravování	20%
Pracovní a životní podmínky v Česku		
Odvětví činnosti v ČR	stavebnictví	61%
	komunální služby	19%
Pracovní doba	8-12 hodin	82%
Měsíční výdělek	menší než 10 000	68%
	menší než 8 000	33%
Ubytování v ČR	v ubytovně	67%
	v bytě	14%
Socioekonomická situace respondentů		
Finanční situace rodin na Ukrajině	rodina žila z toho, co vydělala, ale nic neušetřila	57%
	rodina mohla něco našetřit	24%
	rodina žila z předešlých úspor	13%
Integrační tendence		
Jak přijeli a koho by chtěli pozvat	přijeli do Česka bez rodiny	78%
	chtěli by pozvat svoji ženu	22%
	chtěli by pozvat svoje děti	24%
	chtěl by pozvat své příbuzné	40%
Kontakty s krajany	stýká se pravidelně s krajany	55%
	stýká se nepravidelně s krajany	30%
Vztahy s českými pracovníky	pomáhají si navzájem	72%
	vztahy jsou normální	80%
Budoucnost	čes. pracovníci se nechovají přátelsky	16%
	rádi by zůstali v ČR natrvalo již nyní	11%
	chtěli by někdy do Česka přesídlit	9%
	chtěli by se v budoucnu do Česka vrátit a pracovat zde	80%
	doporučí svůj příbuzným	

Příloha č. 8:

Tabulka č. 5: Srovnání postojů k jednotlivým etnikům – pozitivní a negativní postoje (v %) za celý soubor dotazovaných

Zdroj: KREJČÍ, Jaroslav. Problémy multikulturality. In *Kontrastní hodnoty a multikulturní společnost: sborník z mezinárodní konference 19. až 22. září 2001 v Praze*. Praha: Filosofia, 2002, s. 25. ISBN 80-7007-162-1.

<i>etnikum</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Slováci	87,8	86,8	36,4	0,1	-	6,2
Poláci	4,0	0	2,6	0,4	0,1	0
Rusové	0,3	41,0	0,8	2,5	1,8	41,1
Srbochorvati	1,0	41,3	0	0	0	36,6
Rakušané	0,5	0	0	0,3	0	0
Němci	0,6	59,7	3,1	22,4	1,5	25,4
Maďaři	0,1	0	0,1	0,1	0,1	0
Ukrajinci	0,1	36,3/	1,5	1,1	7,1/	46,0/
Skandinávci	-	0	0	0,3	0	0
Vietnamci	-	34,9	3,8	1,9	4,0	49,2
Romové	0,3	28,3	24,1	13,9	62,0	55,2
Afgánci	0	25,5	0	0	0	55,0
Albánci z Kosova	0	26,9	0,1	0	-	52,4
Arabové	0	29,4	0	0	0	50,1
Bělorusi	0	39,3	0	0	0	37,8
Bulhaři	0	44,6	0	0	0	35,3
Číňané	0	39,7	0	0,1	0	39,5
Chorvati	0	58,4	0	0	0	22,8
Nigerijci	0	39,7	0	0	0	36,3
Rumuni	0	32,3	0	0	0	49,0
Slovinci	0	63,4	0	0	0	18,6

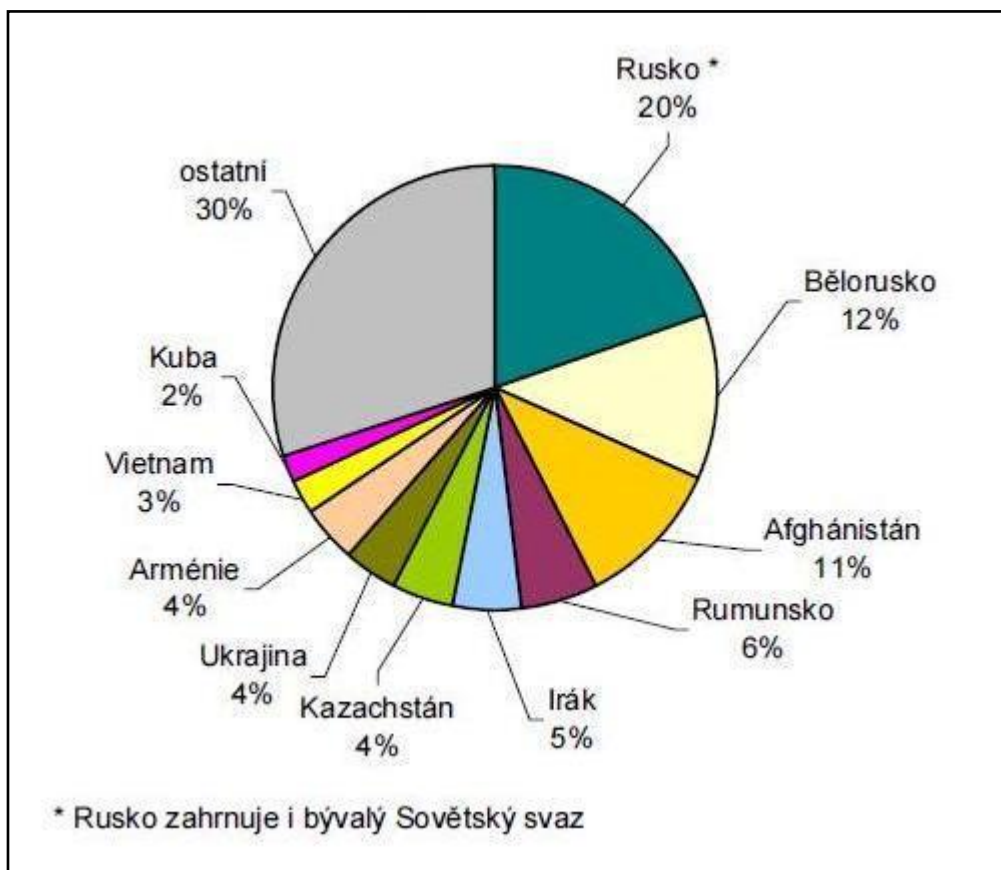
Legenda:
1 = jsou nám blízcí; 2 = souhlas s přítomností u nás; 3 = jsou u nás domovem; 4 = tyto národy jsou nesympatické; 5 = jde o problémové menšiny; 6 = nesouhlas s tím, aby byla tato etnika u nás přítomna
0 = nebylo ve výzkumu využito, nelze srovnat

Příloha č. 9:

Graf č. 1: Aktuálně platné azyly – nejčastějších občanství (prosinec 2008)

Zdroj: Český statistický úřad [online]. 2009 [cit. 2011-03-05]. Aktuálně platné azyly - 10 nejčastějších státních občanství. Dostupné z WWW: <[www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/690038ADF5/\\$File/c03t17.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/690038ADF5/$File/c03t17.pdf)>.

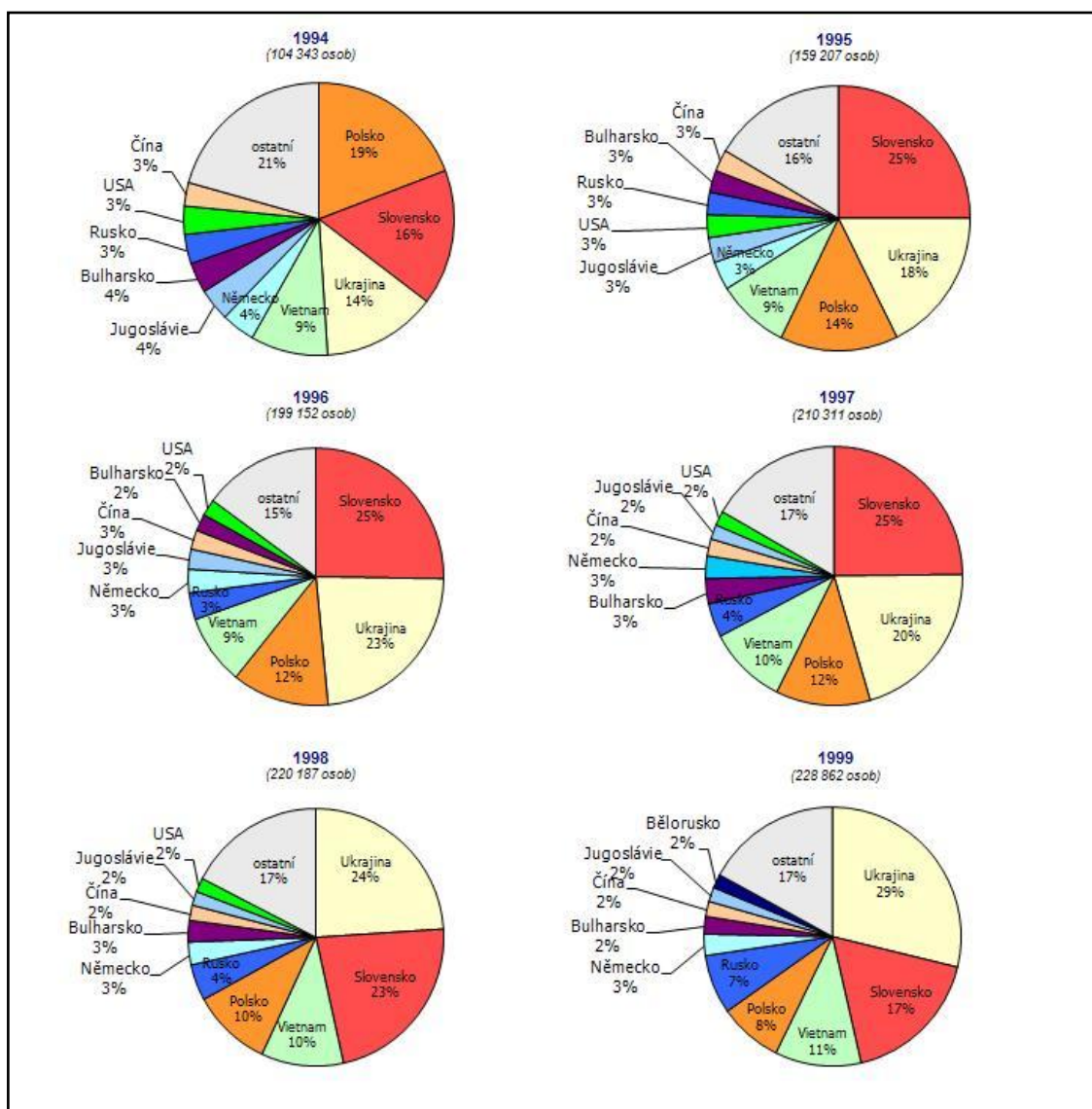

Příloha č. 10:

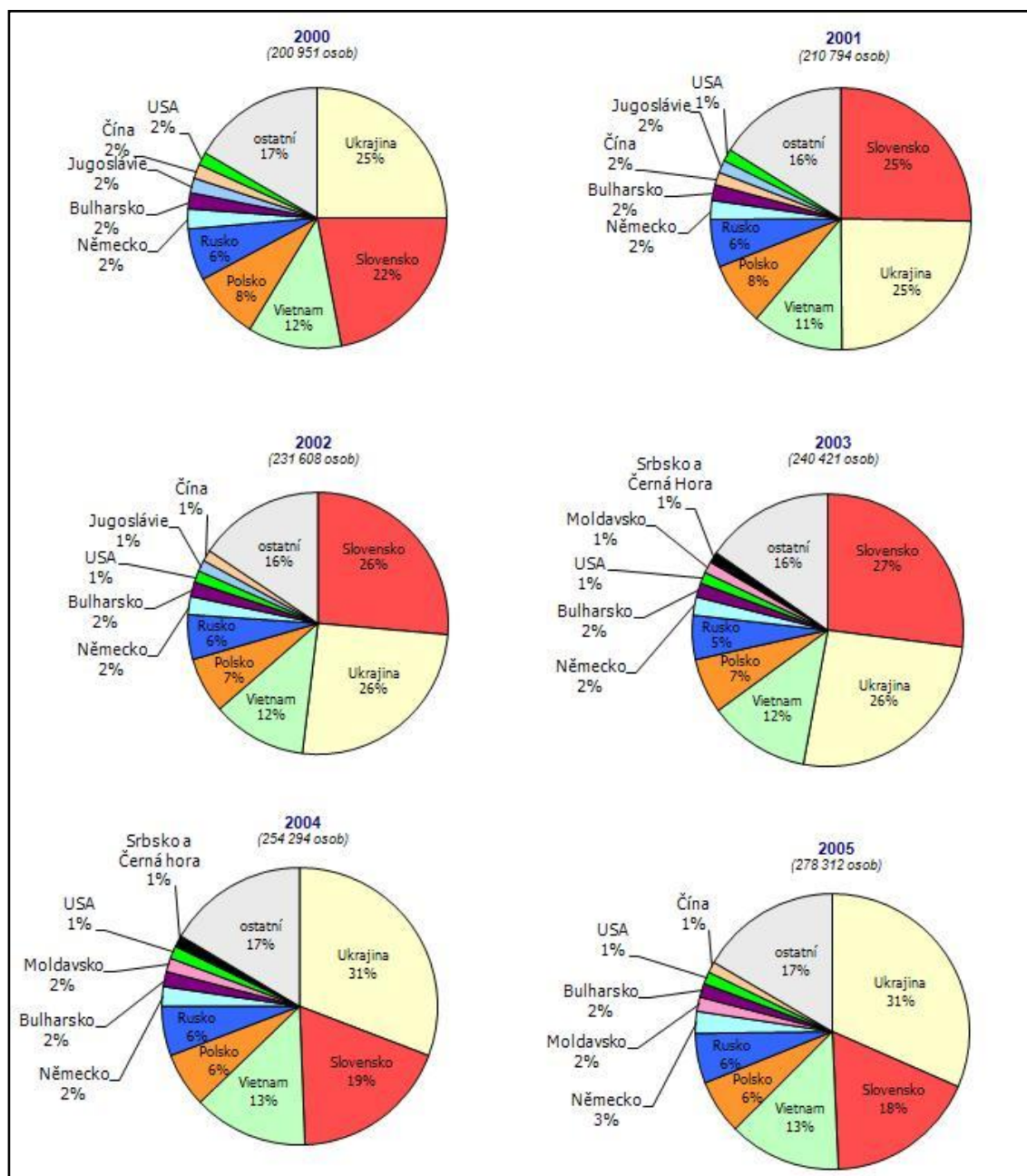
Graf č. 2: Nejčastějších 10 státních občanství cizinců v ČR v letech 1994 – 2009

Zdroj: Český statistický úřad [online]. 2010 [cit. 2011-03-05]. Top 10 st. občanství v letech 1994 - 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tab/B900404628>>.

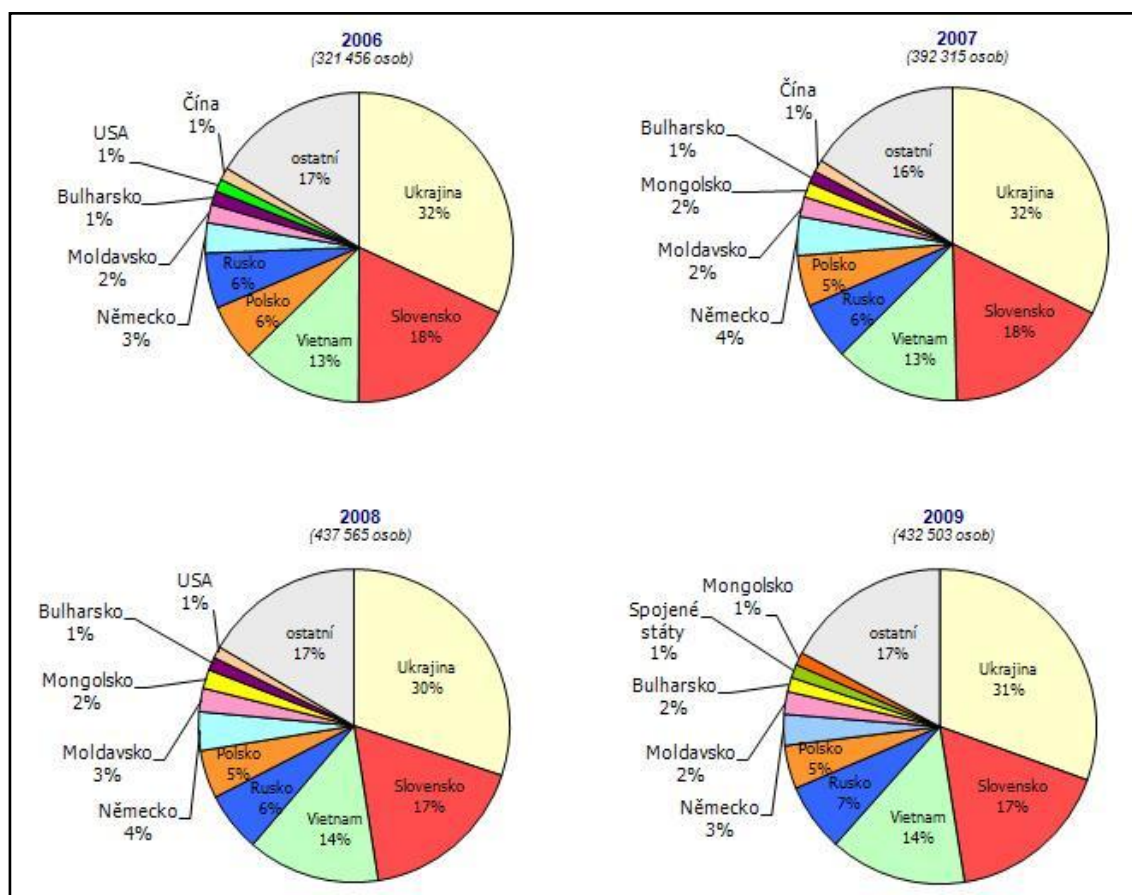
Část I 1994 – 1999

Část II 2000 – 2005

Část III 2006 – 2009

Příloha č. 11:

Dotazovací technika sběru dat – kvalitativní dotazník

**TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ**

Jméno / iniciály:

Věk:

Pohlaví:

Město současného pobytu:

Místo narození:

Rodinný stav:

Počet dětí:

Vzdělání:

Pracovní odvětví v ČR/pracovní pozice:

Pracovní doba:

Bydlení v ČR: (*ubytovna, byt, dům, ...*)

Kontakty s českou populací:

(prosím rozepsat)

a) pracovní

b) při kontaktu s úřady

c) v soukromí

Kontakty s krajany z Ukrajiny v ČR: (*zda se s někým vidáte apod.*)

- 1) Jaké byly důvody Vašeho odchodu z Ukrajiny?
- 2) Proč jste si vybrali za cílovou zemi právě Českou republiku?
- 3) Jak dlouho pobýváte v ČR?
- 4) Přišel/la jste do ČR sám/a nebo s někým? (rodina, přátelé,...)
- 5) Jak byste ohodnotil/a dostupnost práce v ČR ve Vašem případě?
- 6) Jak dlouho Vám trvalo najít si práci?
- 7) Chtěl/a byste zde zůstat nebo plánujete návrat do rodné vlasti? Proč?
- 8) Udržujete kulturní zvyklosti z Ukrajiny, nebo jste přijal/a zvyky ČR?
- 9) Jste věřící? Pokud ano, chodíte do kostela?
- 10) Pociťujete odlišnost života v ČR od způsobu života na Ukrajině? V čem konkrétně?

Děkuji za vyplnění dotazníku. Jeho výsledky poslouží pro praktickou část diplomové práce zaměřené na téma asimilace ukrajinských imigrantů v České republice.

Markéta Neumannová

studentka TUL